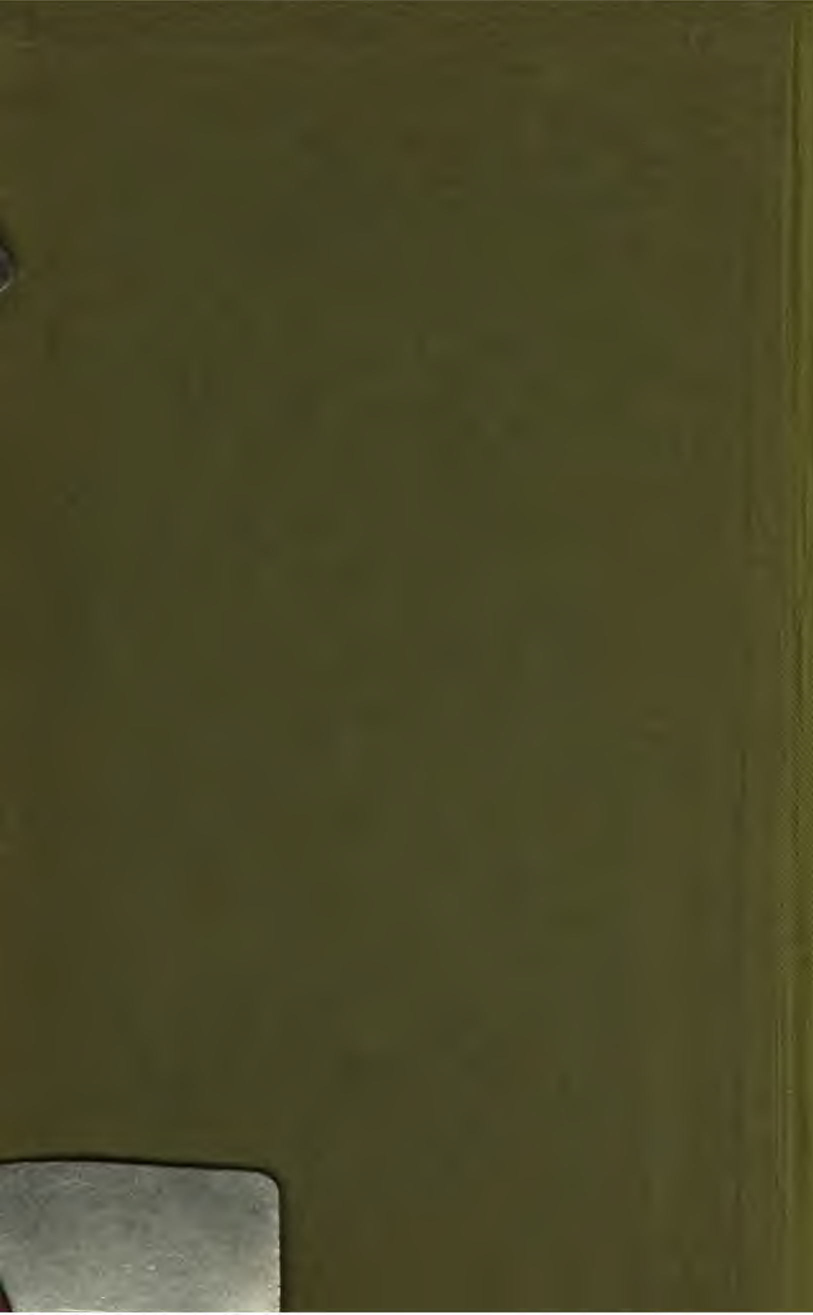

NYPL RESEARCH LIBRARIES
3 3433 07584927 7

HANS E. KINCK

EMIGRANTER

KRISTIANIA
FORLAGT AF H. ASCHEHOUG & CO. (W. NYGAARD)
HOVEDKOMM. FOR DANMARK: H. HAGERUP
1904

1. Fiction — Norwegian

EMIGRANTER

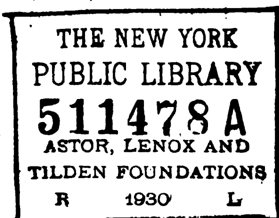
HANS E. KINCK

EMIGRANTER

EN HISTORIE FRA EN LIDEN FJORDPOLL

KRISTIANIA
FORLAGT AF H. ASCHEHOUG & CO. (W. NYGAARD)
1904

DET MALLINGSKE BOGTRYKKERI A/S.

Knarrevaag anneks-sogn, som det laa idag i sommer-solskin — da tænkte doktor Jørgen Røst ikke paa at det var bortgemt eller avsides. Det var rent ud sagt for lidet bortgemt for ham. En rummelig og rund poll i enden av sidefjorden, som skar sig ind i sydvest fra hovedfjorden; og den laa derude saadan en mil borte, eller vel saa det, og styred bredeveien indover imod fjældmassen. Hovedsognet Otranes lyste som en ny fager jord tre mil derude paa hovedfjordens østre strand, lige imod Knarrevaag-fjordens gap, og naar solen mod kvælden tog det paa sned, laa de hvidmalte huse paa rad udover det grønne næs, som de var kommet rullende en dag ovenfra fjældet i følge, og saa stanset udover efter hvert; kirken var stanset ytterst. Derude i bjærkerne paa næsset laa aftensolen mindst to timer længer end i Knarrevaag. —

poll — rundagtig fjordbund.

Der var i grunden tre poller her i bunden, og Knarrevaag var midtpollen. Der reiste sig en høi nut herinde paa nordre side av vaagen, fuld av smaaskog og hillert og upser, og en mosegrodd brun stenrøis laa nederst. Men ellers var der ikke overvættes høie fjælde i Knarrevaag. Der gik en bred dal indover, deroppe bagenfor brækken, med en svær myr indenfor Netland, som var den sidste gaard; dalen var paa sine tre-fire mil, og naadde tilsidst frem og ned til en bygd ved en ny fjord; og skaaren i vest passed saa akkurat for kvældsolen, saa den naadde over hoderne i pollen helt over til Otranes-næsset. Der, i den nye fjord ligeimod, laa havet og tutled sig bort i øst og i vest med krinkelkroger og uredige fillefjorde paa bare et par mil eller slikt; derfra var det kort vei indtil byen.

Gennem Flogedalen løb en strid elv; det meste vand i den kom fra en bræ, som laa langt inde i fjældene, og mere mod nord, men vandet hadde valgt avløb sydover mod Flogedals-elven, og her hvor det lergraa isvand kom sættende nedi, var dalen paa det trangeste, den var bare et gjel — Gjeitabugjelet, hvor det skummed og kokte og buldred, med en smal smal sandstrand saavidt én kunde gaa

tørskodd paa tørreste sensommeren; men den meste tid av aaret maatte folk helt op paa heien her, for at komme forbi. Saa der var ligesom ikke blit gennemgang gennem Flogedalen, endda byveien paa den kant blev mangfoldig mil kortere. Og da doktor Røst pludselig nedla sin praksis og med sin syvaars datter flytted væk fra hovedstaden i vaares, saa valgte han netop Knarrevaag, og købte gaard paa Sem, just fordi der her aldrig kunde bli gennemgang eller rek av turister.

Der laa umalte graa smaagaarder spredt udover flaten mod sjøen og op i brækkerne. Og Sem laa øverst paa flaten, lige indunder den skarvnakke som mødte elven, netop som den kom glidende glat av strøm, seirsbred, og vilde slaa sin blanke arm om nutens midje; just som alt var i bedste gænge, stod skarvnakken der, kasted den tilbage paa skraa mod den anden side av pollen, indunder Kværneteigen, hvor det gik for sig med smaa skumhvide arge stup bagom de sorte skurede kampestene. Her under bakken hadde hver anden mand i pollen stukket et slaak og en kværnkall borti for at nytte energien, og vaade smaa kværnhus stod paa række nedover og skalv i al denne knuste kraft, halvraadne i

tømren av vand-drevet. Saa skar elven tilbage, og al dens uro var knækket, og den tog det med mak forbi Sem og ret udover Øiren, mellem graa røiser og mosegrodde stengærder.—

Jørgen Røst kom idag i sommer-solskin ruslende alene fremover i fjæren nede i osen; her ved sjøen var der nok en skarvnakke, og elven gjorde sin sidste late sving, før den naadde udenom og gled tilfjords. Der stod tæt sammenvaset olderkratt rundt i øvrekanten av fjæren, lige i græsvolden, og stundom var der ogsaa et kollet asketræ. — Sjøen faldt netop. Han stansed op og saa. Den fine sand var vaad, og de store rullestene, og i den fine sand hadde bløde bølger tegnet smaa tunger nu nyss, da det var paa høieste flod, og saa rendt sin vei fra det hele, akkurat som barn, naar de tegner. Der laa vaad tare og glimted som glas i solen. Baadnøsterne stod i kreds rundt vaagen, ud av græsvolden, klint op til hverandre skulder til skulder, med de spidse møne-fjæs i sky; de laa langt ind paa land idag, men naar det var uveir og floden var høi, slikked sjøen ud og ind i grundmur og om hjørnestene. De var bordklædd med

kollet — tophugget.

graa umalt hun, men en solskinsdag som idag lyste det av dem ogsaa.

Alle nøstdørene stod paa vid vægg, og der sad en mand paa hver krak derinde og stirred udover og skraadde tobak; det var baadbyggerne i Knarrevaag.

Nu hadde de siddet i aarevis inde i nøsterne sine og klinket sammen baader. Fra gammelt var det egentlig skibsbyggeri her, og det var jægter som løb av stabelen og ud paa vaagen; men det gled over i baadbyggeri; de hadde ikke fulgt med, det var feilen, for jægteskapen hadde skiftet saa uventet og grundig; og her for en halv mandsalder siden forlod den sidste jægtebygger den gren og gik over til baader. Og der tog de mon igen, Knarrevaags-baaderne var paa vei til at bli landskendte.

Men nu idag taug alle de flittige klinkehamre i nøsterne — denne lyd som altid fik doktor Røst til at tænke paa fjærkræs ørkesløse kakling i de store dyrehaver. Og derude paa vaagen laa gamle Salve Kværneteigens grønmalte gamle jægt, den sidste levning fra den ældste glanstid, og hadde lettet anker for byreis og andøved frem og tilbage for bakkede

hun — bord med en barkside.

forseil — der laa en baad i fjæren og bare vented paa at føre skipperen ombord; jægten hadde en droge av smaabaader efter sig, den mindre opi den større, og disse igen bundet efter hverandre, og paa dæk under storseilsbommen laa de hvælvet op i hverandre; der var vel en tre snes baader her ialt, og baadnøsterne var tømt langs vaagen. De indenfor nøstdørene sad og saa paa sine hænders værk, som idag laa som oljegule færinger og dupped kjapt derude. Men de blev paa sine krakker inde i de halvmørke nøsterne; for det var én ting de sad og treged over: der laa sidst i baade-drogen en baad alene og dupped, som unge Salve, jægteskipperens søn, hadde bygget og var av ny model. Røst undred sig lidt over at ikke saameget som én sad ude paa dørstokken; — men han hadde jo ikke gaat her i osen før og vidste ikke hvad de pleied. Han saa paa jægten, som gik baut derude i havgulen og vented paa gamle Salve; han syntes den med sin lange baaderække duppende bag sig ligned en drage, som slog sagte, men lumsk med sporden.

Doktor Jørgen Røst var liden, men stærkbygget, en tætvoksen, lidt hjulbenet mand paa en femti aar eller lidt under. Han var tyk,

han var endog rødmusset, der hvor ikke det askegraa rige skægg, som endnu ikke hadde et hvidt haar, dækked huden, og da han nu stansed op og tog hatten av for at svale sig i brisen, sken en hvid blank skalle i solen. Derfor var det saa underlig forvirrende, naar han saa aabned munden og snakked, saa tindred det fra en ung rad kridhvide tænder. Hans øie var graat, selv i skarpt lys; men blikket var alligevel ikke stærkt — der kom stundom mørke svage flækker i det, sprøde bævrende punkter ligesom — man tænkte paa aabne blanke tjern, man tænkte ogsaa paa saar som ikke vilde gro; folk som er henfalden til drik, kan ha det, og naar det blir for meget av det, siger man at blikket er svømmende — og nogen kalder det uendelig trist. Men Jørgen Røst fik noget av det blik først over middag; før den tid var han morgengrætten og tværr og sa nei, og hans øie var bare graat, uden den brustne bævringen.

Han blev staaende med hatten i haand, og lugte salt og se paa havgulen; den suste frisk lige ind i nøstdøren eller kasted sig over olderen op i græskanten, hvælved bladene og synte det hvide; derude om næsset tilhøire, hvor Salve's gamle sjøbod stod, dreied bølgerne

sig, og de blaagrønne ryggerne kom i lange tunger; brakende og blinkende brød de indover paa begge sider av elven, en efter en saa nøie efter tur, og saa rulled de stilt rislende ind i fjæren, lige ind i sanden, døde nedenfor nøstdørene med dette lille slikkende hvisk. — Og han saa ogsaa indover mod landet tilvenstre, der Nordpollen ringed sig ind: der fløi ternen snehvid i solen, og kvinked og skrek . . .

Folk saa ham, der han stod, og blunked til hverandre inde i nøsterne: — Den tussete doktaren paa Sem! sa de. —

Der kom en ældre mand nedover fjæren med en blaa dyffelstrøie under armen. Han fór snart og ligesom paa taa; og i hælene paa ham kom en mager bleg kærring haltende — hun skæved til siden under gangen som en flaggermus. De to stevned nedover mod den tomme baad, som laa og vented; det var skipperen, gamle Salve Kværneteigen, eller «Jôrten» som han hed her i vaagen, fordi han snakked saa underlig, han jorted, sa de — tygged drøv. Han var fed i ansigtet og glatraket, med skipperskjægg paa halsen.

— Høir, doktar! skrek det lystig i forbi-

farten. — Da æ 'kje gagn i 'na gamle Anna meir! Sjaa, no halta ho paa beggje bein!

Røst lytted til ordene, fordi de løfted sig som drøvtyggerens opstød, rallende dybt nede fra struben, steg i klumper ét for ét ligesom op gennem en klaff, som klapped mod ganen og saa datt ned igen. Det opnavnet var ikke galt! Røst gik nærmere manden.

— Du lyt' kurera, doktar! No æ detta kjering nommar 3! Ja. — Og dette avsluttende korte ja lød for Røst som en stærk smæld, han tænkte paa en sjø som klasked op under en udoverliggende hiller.

— Jeg har git op kureringen, svarte han folkelig. Røst saa at gamlingen var lidt fuld; det maatte være brændevin han sveded, for brisen var jo sval i osen; de stille fede næver skalv og stelte vimset med baaden. Fingrene var ældes og blit klør av taugene og aarernes haandtag. Han hadde skænkt kærringen ogsaa; begge to var i perlehumør og smaatrætted.

— Tei no! sa hun alt imens. Eldes kjem' da ut yve pollen, kor stygg du æ i kjæften!

— Bryr meg skit, om da kjem ut yve pollen!

Dette blev vel sidste reisen, sa hun, for jægten var raadden og opædt av mark; det

var bare tjære og maling og skidt, som holdt den ihop! — Røst hørte, det var hendes stivnede avskeds-formel, som blev avleveret ved hver avreise.

— Da æ juss so mæ deg da, svarte han:— skit aa surring, so held' deg ihop!

— Da æ bra d u æ so treisk daa! svarte hun . . . Tjøra aa skit aa brænnevin!

Han steg i baaden og gled udover strømmen, stakende med aaren: — Kjering nommar 3! Ja, døir no du og, sa han ind i land til hende, og øiet blunked av udfarts-fryd — lyt eg ha meg heim ei gleespike fraa byen. —Ja. —

Baadbyggerne sad fremdeles inde i nøsterne og saa udover og tygged langsomt skraa. Men Røst vaagned ved dette fornøielige ægtepar; han saa op og ropte ind mod et nøst — det traf sig til at være Vigleik Digrabrække's, ordføreren i fattigkommissionen, pollens betroede mand:

— Fint veir! — Det er selskab i sjøen. — Og han gik derop.

— Sær so idag! svarte det. Men Røst la merke til at han sad med aaben mund og egentlig tænkte paa en helt anden ting.

— Daa æ de morosomt aa leva, sang Røst. Der kom flere hoder frem i nøstdøren

treisk — seig.

ved den visestump, og skotted forsigtig paa ham — han var visst over morgen-illsken nu, den tussete doktoren, eller just i vendingen, siden han sang.

Vigleik blev siddende stø overskrævs derinde paa den lange krakken — der laa seks tiløksede træsko-emner parvis ordnet udefter, for ham, for konen og for sønnen; han vilde hule ud disse i mellemstunden, før han satte op køl til ny baad: — Jovisst var det værdt at leve, mente han, om det end var stræysomt.

— En lyt like sig paa en slik trivelig dag som idag! sa det igen fra doktoren; men nu var der pludselig et ustyrlig ondsindet stik i øiet.

Det haanlige kast saa ikke Vigleik — han hugg i træsko-emnet: — Ikje skjyna eg kor han sku vera laga, so ikje gjore da! mumled han.

— Det maatte være en fritenkjar, eller og en baptist! ropte doktoren, og nu var blikket bare uudgrundeligt alvor.

Vigleik la brillerne fra sig paa det, og kom helt ud — han var i sokkelab paa den ene foden og i træsko paa den anden. En svær kar, glatraket, men med hvidt jævnklippet skægg indunder haken, og det var ikke

frit for at han sikled tobaksspyt ned i det; han stod foroverbøiet, men ret i ryggen, for han hadde knækket akkurat paa midten. De smaa langsynte øinene laa kolde og blaa under graa bryn, som hadde samlet sig sammen til to lyse fjær-totter, og de overbeviste sig nu paany om at her var bare godlun. Vigleik var høimælt, og sætningerne kom stødvis, r-erne laa længe paa tungen og trilled, stærke og ligesom truende fulde av ret og krav paa svar:

— Ka va da no so gjore, i grunden, du doktar gav op kureringjen dar aust aa flytte hit vest te Knarravaag?

Ved det spørsmaal kom gamle baadbyggere væltende ud av nøsterne rundt om og stilled sig nysgærrige i ring, for at høre om Røst ikke nu endelig skulde maatte til med en brugbar forklaring.

Doktoren beholdt det uundgrundelige alvor og det faste blik: — Jeg var saa grov til at operere at jeg skar ihjæl assistenterne ogsaa. Saa den gamle professoren blev misundelig og sa, han saa ikke syn med at ha mig længer paa hospitalet. — Røst saa paa dem: ingen saameget som leed et sekund paa øinene! Vigleik skøv bare den tjærede luen bagover og fór over panden med næven: det var vel saa, det, sa det.

Men han hørte, hvor de andre sukked stille i kor, fordi de ogsaa denne gang dratted saa uhjælpelig ned med dette spørsmaal: — Forstaar eg, mumled det fredelig paa alle kanter.

Og de kolde blaa øine saa paany udover paa baad-drogen; han kendte da, at de igen dirred uigenkaldelig tabt over sin gamle tanke. — Vigleik ropte ogsaa pludselig tvers over osen til unge Salve, «Jôrten»s søn, som stod i sjøbod-døren og stirred efter jægten, som nu krydsed udover: — Hei du! — han skulde komme over hid paa timen!

Salve kom stakende sig over, med stavnen imod strømmen.

Hadde doktor set den underlige baaden derude? sa Vigleik høit, han trak luen ned i panden som om den vilde fyke av for vinden, og fik et hovmodigt ryk i skuldrene: — den som laa derude sidst i drogen? og alene, uden baad opi sig? — den var vel skær og fin som en byfrøken, den maattru.

De gamle baadbyggere samled sig glubske om unge Salve; det var en smilende mand, med bred løs mund og store kindben; øinene stod upraktiske og langt fra hverandre i hodet, og han var snakkelysten; men han kom ikke til, for de gamle prated i munden paa hver-

andre — nogen haante, nogen skamroste, og der var ikke ørens lyd.

Vigleik gned sig æglende opefter ham, puffed til ham alt imens han spurgte: Var ikke den gamle baad-skapen god nok, den?

En anden sa: det var fan ete mig noget med den fineste baad-skap han hadde set! Men, han var ikke stø under seil, sa han, og let-rodd var han ikke.

Salve spytted: hvad var han da! lo han.

En tredje haante rusten i stemmen: nye limer feied bedst, maattru!

Gamle Vigleik kom igen: ja, hvad var det han egentlig vilde med den nye baad-skapen?

Salve slap til, og den løse mund med de vaade læber slafsed veltalende — det lød som han hadde ventet i aar paa at slippe til: Han vilde nu lage seilere! sa han — han vilde noget andet end dette gamle bygde-skapet. Lettere! Større seil! Tyndere bord! Dybere køl! Saa de kunde bruges til krydsing, og ikke drev av! Ikke mer dette gamle skrapet, som laa og hugg sig fast i sjøen i modvind, og blev liggende veirfast bag hvert næs! . . . De gamle baadene kunde bare lense unna vinden; sopte indover fjorden som du skulde set et traug — kølvandet laa efter dem som efter en tømmer-

flaate! . . . Disse nye skulde ikke trækkes op over de lange sand-evjer, men bli liggende paa sjøen, for fangeline og drægg; — men saa maatte de, pinede! ogsaa holdes bedre med tjære og maling, saa de ikke sprak og raadned . . . . Det var fine baader! — tynde bord, saa du kunde høre sjøen gennem dem!

Da kasted de gamle baadbyggere sig frem i harsk knusende skoglatter — det var som en flok gamle trold slog latterdøren op:

— Sjaa sol aa maane gjøno dei!

— Skarpsiglara, so skjer op i vinden, aa tek sista streikjen og, naar han blæs' gott!

— Ja, ka seir doktar?

Og der blev tilsidst saapas stans, at Røst kunde svare; han svarte under kluklatter i det graa øie, med det tvetydige hvidtandede smil som de ellers ikke likte.

— Slikt hævner sig, det.

Det bragte dem til at slaa om i en værdig tone. Vigleik sa at, — ja, det det gjaldt om, var stærke brugsbaader: — Aa du Salve, sa han med sorg, — so va slik klyppar i dei gamle færingane! — Og hans stemme blev skælvende bløđ, tryglende: — Slik fin kar so du æ! . . . stærk'e aa stor'e! Jagu trur eg ikje, du ha krusa haar og! . . . Nei, brugsbaader!

rorbaader! — det maatte de ha. Hvad fanden skulde byguten, eller jægteskipperne, med seilbaader! — de laa der i byen og slarked med baaderne sine hele dagen og rendte paa baade bryggetrapper og kaier og andet helvetesskap! De var ikke værd ha en skikkelig baad, de folk!

Salve svarte at de behøvde da ialfald ikke være gammeldags og runde i baugen for det. Saa det saa ud som de kørte sneplog indover fjorden, baade de og de gamle jægterne. Nu vilde han bare prøve slaa om og faa egen ny skarp baadskap i pollen .... Mindtes de ikke baadstevnet ude i fjorden her forrige aar? hvadslags baader fik præmie? ... Og ikke hadde de vondt av at bli lidt skarpere i skapen, folk i Knarrevaag heller!

Da skrek de paany op og gned sig æglende indpaa ham; de ligesom klorte om i luften efter mange vaaben paa én gang mod denne dumdristige:

— Naa nei du far! sa én — Vigleik Digrabrække var saapas til hode, at han behøvde ikke komme der!

— Du æ ikje skarpare, du! sa en anden; — han hadde her idag kaldt de gamle baaderne «traug», og han hadde snakket

om «tømmerflaate» lige efter, og hadde han ikke nu sidst pratet om «sneplog»? Han var uklar op i heilen! vidste han selv hvad han vilde med den nye skapen!

En tredje sa: Foregangsmand var gamle Vigleik! Var det ikke han som i sin tid slog om fra jægtebyggeri? . . . Da æ so klok man' att'! — skyna meir so alle me andre!

Og Vigleik blev sødlig om hjærtet ved dette gode vidnesbyrd fra sin tætte ring; han saa pludselig modløs og profetisk ind i fremtiden: baadbyggeriets store gilde tid var forbi her i osen! sa han. Det gik tilbage. Den store tid var forbi. Mente ikke doktoren ogsaa det? . . . Og de skulde heller ikke vente det stort anderledes: pollen var liden og folketom; de var bare nogen faa — den var ikke andet end et anneks, og næsten ikke det engang! . . . En kunde købe en skarp, god skap for dyrt og, hvis som at de skulde miste sine gamle kunder; for Knarrevaags-baaderne var kendt over hele landet, og folk vidste hvad d e t var . . . Saa fik de finde sig i at andre nu gik i forveien en tid, andre grænder, og tog præmierne; det gjaldt at beholde de gamle kunder. — Vigleik sukked længe, han gik tæt indpaa Salve og sukked: og saa trodde folk, de kunde

si hvad slags baad det blev, allerede mens han stod i nøstet! . . . det var et træf slikt, en gave; det var som et slags geni i det. Og én vidste aldrig paa forhaand skikkelig om det blev roer eller seiler.

Men Salve lo: — Du æ ein skikkeleg utgjort skælm aa spitsbub, du Vigleik! — Men under det kom han til at hoste en gang.

Da slog Vigleik pludselig igen om og sa, mens han saa gennemborende paa ham: — Du hosta so stygt, Salve!

— Bare en flue han fik i halsen! lo han.

— Eg trur du har tæring, Salve. Du ser so ussel ut!

— Men du sa nett no at eg va so støvande stærk?

— Du maa ikje dryga for længje mæ søkja doktar . . . Kære deg Salve, du ger da 'kje laang ti, trur eg.

— Spitsbub! svarte han umedgørlig; — dette var et kneb, sa han: det var nogen gamle baadbyggere, som skulde tutle av — der var ikke andre som var syge! — Han skøv baaden ud, vassed udi, mens han snudde sig ærtende mod de gamle: — Du kan levera byguten bryggestangara. . . . Nei, sjøbaata,

sa han glisende, — te bruka utafor Utskær! Havsiglara! Skarpsiglara! — Hei, guta!

De vassed udi efter ham, strakte næver: — Men ve du, ska me slaa os i hop, daa, om dei baatane aa den nye skapen? — Og Vigleik randt forbi de andre: — Her æ eit skraa! sa han.

— Eg har! eg har! svarte det.

Men han stak det med magt ind mellem tænderne paa Salve, som én lægger bidsel paa en hest: — Æ du for stor te taka imot ei skraa og, no?

Salve ropte fra baaden: — Dei gamle æ forsvultne etter ungdomen. Værre hell eit sauebeist, som kem or skorfeste! — Han staked sig skogleende over elven til sjøboden, med baadstavnen imod strømmen: — Dei byr ein paa ei skraa — tvi!

De gamle stod igen og saa efter ham. Vigleik nikked truende, og der var sinne og graat i ordene:

— Eg ska svar-r-a deg, eg! Da svar-r-e ska du faa mor-r-o taa! . . Eg ska ger-r-a ein ny br-ruksbaat — aa den baaten ska du faa mor-r-o taa! — Han snudde sig til de andre: — for det hævned sig slikt, sa han og var opløst

skorfeste — bærgskor hvor buskap gaar sig fast.

indtil hæshed: . . . Nu var her fred i Knarrevaag, — saa kom denne juplingen derover, dette reivebarnet! . . . hadde været paa baadstevnet — gik og nipped efter alt nyt, just som et geitekid bortefter ungskogen! Hadde ikke selvstændighedens æresvet, som de kalder. . . . Hvad skulde én gøre med slik uvettigskap, slik skøitaløisa! — Ja, ka seir doktar?

Røst stod koglet av dette billede av de gamle, og han svarte med det flimrende spil mellem haan og dyb forstaaelse:

— Jeg ved sandelig ikke bedre raad for dere ældre, dere faar gripe til guds ord. I byerne anvender de gamle altid med held, naar de vil drukne de unge med deres overhaandtagende hovmod, gloser som «moral», eller «kultur», eller «humanitet», eller en anden rummelig sæk. Men her paa landsbygden, skulde jeg tro, bør dere gripe til guds ord.

— Seir du da! sa de først. Og de stirred saa glubsk efter udvei, at de ikke følte en gnist av det hvide smil, som paa dem ellers virked som et pust av avsind.

Røst blev ved at se uudgrundelig avventende paa Vigleik — han stod der i den ene træsko, med armerne paa ryggen, og stirred

udover efter jægten, med de to langsynte kolde blaa, og tygged tænksomt. Røst merked at det saa begyndte at lysne i blikket; om den ene mundvig laa der alt en liden muskel, som lekte frem og tilbage og gerne vilde dra sig opover til den ene siden — og da fik ansigtet et spotsk udtryk. Pludselig blev han skutrygget, satte fuld fart paa skraaspytten, sendte den ud, sprakende gennem alle fortænder:

— Da ska du faa mor-ro taa! sa han, og r-erne dirred: — Guds ord blir det eneste. Efter min ringe formening. —

Mens de stod der og tænkte over det nye universalmiddel, gik doktor Røst; hans sind var ligesom underlig kruset paa overflaten ved disse nye indtryk idag. Han gik tilbage over fjæren og stak op mellem older-krattet; stien fulgte siden langs med en stengare, hvor der stod aasp i aasp, opover Øiren, forbi gaarder og mod Sem, gennem mange grinder og aabninger.

Gaarden laa deroppe under nuten, bred og høimønet og gammel; et par svære asketrær stod paa tunet; men den laa paa flaten, saa én saa saavidt i viduerne derhenne over disse graa stengarer. Her var en hel del av dem — folk hadde bygget dem for at bli kvit stenen, den

tid de rydded her og brød nyt; der var et helt næt slike garer, i ruter og i kiler, og for en fugl, naar den stod høit deroppe i luften en sommerdag og saa herned, maatte Øiren ta sig ud som et vældigt grønt blad med sin væv av hvide trevler.

Da Røst som enkemand tidlig i vaares fandt frem hid til pollen, købte han denne vældige en-etages kasse til gaard, med den høie graastens kælder-mur under, netop fordi den laa mest unna, og tillige fordi den laa nærmest opunder nuten. Der var nemlig her nederst, men ovenfor stenrøisen, som rak ned til volden, en ups som hælded sig udover, eller hiller, hvor sauen vel gennem aarhundreder hadde pleiet staa indunder i uveir; der var utrolig fed jord; den hadde ly mod nordenvinden, og fik ellers al den sol som fandtes paa himlen. Her bygged han en have; det var hans plan at drive dyrkning av alleslags eksotiske, kuldskære planter — tobak, vin, sjeldne blomster og specielt gøre erfaringer hvilke varianter var de haardføreste og drev det til at trives længst nord. Han var ellers en ivrig botaniker og laa godveirsdagene og grov oppe i nuten; i de store haandbøger fandtes Røst's navn altid i forbindelse med sjeldne planter, han hadde faret over de fleste

trakter i landet, og overalt var der dukket op en sjelden bregne eller mose-art, som ikke tidligere var fundet under den breddegrad. Og han hadde da ogsaa nu ført med sig sit kostbare mikroskop til fjordpollen. Inde ved det kunde han gemme sig bort hele formiddagen, sidde taus og morgengrætten og stirre, og gøre optegnelser, som han gemte i det gamle laasfærdige skatol. Og kom nogen da til gaards og forstyrred, brugte han en mund, som ikke var hørt make til i pollen; de blev ubønhørlig sparket ud. — — Idag var det første gang han hadde været nede i osen saa tidlig paa dag, at folk endnu sad i nøsterne. Og det var som han var ved at vækkes op av en døs, der han nu gik opover Øiren, ved dette spil mellem mennesker som han hadde set.

Bag den øverste stengare gik slaatten paa Sem for sig; det var æplehagen de skulde ta og den fedeste teig. Det var aarets første slaattedag. Og hans 7-aars pige sad i de friske skaar og plukked ud karve med barne-næverne. Hun saa sky bort paa faren — store sorte øine i et magert, voksent ansigt; men hun blev siddende nede mellem det høie græss og lage knippe. Hun hadde forlængst lært at faren var grætten og ikke skulde snakkes til — bare

det at hun trodde, det i grunden gjaldt hele dagen.

—Hvad er det du finder? sa han.

— Finder karve, sa det kort, ligesom avvisende, næsten krænket.

— Jeg ser det er hundekæks, det meste du har, Ingri.

Hun reiste sig: — Jeg skal spørge Guro! sa hun og sprang nedover æplehagen, høi og opløben, paa tynde ben — der var næsten ikke antydning til lægger.

Han studsed lidt. Men han var vant til dette at strække sig forgæves efter hende en hel eftermiddag, ligesom til straf fordi han hadde siddet tillukket om formiddagen — især den sidste tid inde i byen da moren leved — og først til aftens naadde han de lubne næver, naar hun skulde klædes av og lægges i sin lille seng inde hos ham; det var som hun tog ikke imod venlighed, naar det skulde koste anstrængelse! Men han hadde trodd at merke, at hun alligevel var blit tilgængeligere den sidste tid: derfor studsed han.

Og faren smilte hvidt efter hende og gik videre — hun var og blev ham som'en syg flæk i sindet. Han gik ud igen av stengarernes væv og opover mod hilleren, hvor han nu kunde

begynde vandingen, siden solen var borte. Der var muret op en høi mur paa yttersiden for at holde matjord og gødning igen. Det stod hete fra bærget, og da han hadde sprøitet, oste det lunkent fra jorden. Han blev gaaende omkring blandt planterne, og huked sig og stirred paa dem. Han blev ligesom ikke færdig, han fôr over dem gang paa gang — en mani, en tørst, det var som naar dyr drikker sig utørste, — en halvt sanselig elsk som sad i ganen, eller som en art mystisk gudsdyrkelse, en ekstatisk andagt, som sløved alle andre sanser udenom den ene, som bandt ham til planten. Han glemte det sidste stormende aar i byen, han glemte Ingri's saare skikkelse. Han sad og svælged, han sank, forsvandt. En bævrende plantesjæl uden grænser eller ramme. . . .

Det blev ropt hjem til aftens nede paa Sem; der stod Guro, den førti-aarige nærsynte jente, med det lyse ansigt og det solblegede haar, som før hadde tjent paa Otranes-værket. Ingri's stemme ropte ogsaa. Han vaagned, og reiste sig, og stirred fortumlet fremfor sig. Da var han het i hodet. Aftensolen brandt ude paa Otranes-næsset i øst.

Men idag vilde Ingri spise ude med slaatte-

folkene; hun kom bare ind i stuen til faren og hented brød og smør, og gik saa hver gang derud og sad blandt dem. Jørgen Røst spiste alene. Og da hun var færdig, kom hun springende ind og tagg: — Faa være oppe en stund iaften?... bare denne ene gangen, siden det er slaattedag! — Og Guro klær nok av mig.

Han bare nikked til svar. Han tænkte: var det tvetydigt dobbeltspil som sad igen i hans øie nede fra osen, som hun ikke likte idag? den nyvakte spot, som minned hende om gamle dage og nu ødela den tillid han hadde vundet ind her disse maaneder? . . . Og han reiste sig og gik ind i sit medecinskrin — han hadde tat med et lidet husapothek, da han flytted hid — og ledte nede iblandt flaskerne. Saa satte han sig stille hen ved vinduet og saa nedover æplehagen, hvor nu høisaaterne stod; Ingri lekte gemsel bag dem med nabobørnene fra Nedre Sem. Der stod et nordengul ud fjordpollen; solen brandt ikke længer over paa Otranes-næsset. Gamle Salve's jægt med dragehalen var borte. Det skumred let inde i stuen bag de smaa bonde-vindusruter. . . . Han tænkte paa den gamle skipperen og smilte, han saa for sig paany hans fornøielige fede, krokete fingre: hvad gjorde fantord paa en slik udad-

vendt mand! eller paa hans søn, den unge baadbygger! Det var salte sind, som glefsed igen, og ikke følsomme østlændinger, i hvem alt ondt bed sig fast og knuted sig til kræft omkring sindets saar. Dette fremmedartede, forfriskende — det var blandt andet ogsaa for det han hadde søgt hid vestpaa. . . . Og saa disse gamle baadbyggere! Avmagtens, avfældighedens fimrende ustyrlige sinne mod det, som var ungt og kunde ha udsigt til at seire! — den senile, forvirrede magtsyge, det var jo ganske som derude i verden paa kultur-omraader, i politik, i kunst, i hans egen videnskab! Men naar saa man denne sjælsusikkerhed saa uforblommet, saadan i utilhyllet udfoldelse! Det var simpelthen en rigdom! Denne fjordpoll var som et lidet Norge for ham, men hvor menneskernes liv blev paa avstand og ikke vedkom ham mer end en moseart under mikroskopet. Det var blot i slike smaa trange grænder man fik se den enkle friske form. . . . Han hadde et drivhus opunder hilleren: idag hadde han ogsaa faat en dyrehave nede i elveosen. . . . Han saa det op igen og op igen; det var som solskyr, som damped tilveirs i skumringen, ligesom ætheren nu i hans blod. Og det blev lysere for hver gang det vendte til-

bage: her var fest! det var for ham karnevalets sidste latter-hæse dag! . . .

Den lille kom ind i stuen, rød og badet i sved efter leken, og han vaagned. Hun snuste:

— Hvad er det som lugter saa rædsomt stærkt?

— Lugter?

— Ligesom karve, eller slikt noget stærkt noget?

— Karve?

— Hele stuen!

— Hele stuen? — Men da tog han pludselig frem klokken, slog om og stansed den farlige undersøgelse: — Nu faar du visst lægge dig, Ingri. Guro klær jo av dig?

Han stod igen ærgerlig over sin mondæne svaghed; og for sikkerheds skyld gik han ind til medicin-skrinet og kendte endnu engang efter, om det hele var forsvarlig laaset.

Jørgen Røst gik herefter daglig ned i osen og hørte paa klinkehamrene, de kakled om kap inde i baadnøsterne for at døve den unge over i Kværneteig-sjøboden. Der var ligesom gaat mening i denne lyd nu, den fortalte ham om begivenheder av almengyldigt omfang.

Men en lørdag kom han did endog to gange; han gik der om aftenen ogsaa. Men da gik han der for lille Ingri's skyld: hun hadde idag til og med bedt om at faa ligge paa stabburet hos Guro! Hans sind var som et væskende skaar. Han tænkte: . . . Eller har hun set sin mor graate for ofte? Og jeg var for stolt til at forklare, og vælte skylden fra mig? Saa jeg blev gaaende som den skyldige, som fædres lod er?

Den blikstille graaveirs-kvæld han kom der ned, laa en flunkende ny baad derover under sjøboden og dupped i elvestrømmen. Der var høi salmesang i Vigleik's nøst; der stod nogen udenfor døren, og inde sad der fuldt. Vigleik stod inderst i nøstet. Unge Salve gik uforstyrrelig derover hos sig og la baadbord i bløt til mandags, til en ny baad; han la sten paa og søkked dem ned. — Røst gik en sving bortunder nøstet, stansed og lytted; han saa at Vigleik strakte sine baadbygger-næver mod himlen og bad om talens gave til at bære frem alles tak for denne arbeids-uge og hvad han ellers hadde paa hjærte. Der stod kærringer paa græsbakken bag nøstvæggen og lytted til de nyvakte gamle baadbyggere. Han talte om uroen hos menneskerne

og tørsten efter at forsøge nyt og vrage det gamle og prøvede — han pegte hele tiden ud av nøstdøren, over mod den nye baad. Det var i grunden en forgaaelse imod det fjerde bud. Det hævned sig slikt . . . Han vilde si en slik ting, som en slags parabel eller lignelse: hvad skulde folk med skarpseilere nu i pollen? Om de nu en dag fik rutebaaten til at gaa ind her! Det var brugsbaad gaard og gaard imellem de trængte . . . Men nye koster feier bedst, maattru. — Ja, svarte nogen kanske, som her stod: akkurat slik var det med dig og, Vigleik, da du var ung! — du var den første til at gaa over fra jægtebyggeri til baad. — Det var ret det. Det var sandt det. Og han selv hadde ogsaa i mishaabets time sagt det samme til sig selv. — Men netop derfor kunde han nu snakke med her, han kendte det han snakked om: — Jeg har bøiet mig for livets erfaring! . . . Der var et overhaandtagende hovmod hos de unge, selvgodhed, egenraadighed, enslags trodsighedens djævel, bent ud at sige! Hm, men det hævned sig — hævned sig slikt. — Og han folded sine gamle magtsyge baadbygger-næver til bøn for den hovmodiges frelse derhenne med det nye baadbord. . . .

Jørgen Røst forlod osen, før forsamlingen

skilte sig, og gik opover stien mellem olderkrattet langs elven. Der var regn i vente, han kendte striber av blomsterduft i luften. Det lugted sødlig av tørt høi, som det gør imod regn — alle løer stod aabne opover flaten og aanded ud. — Han gik over kloppen ved Kværneteigen og kom ned den anden side elven. Da var Salve borte. Opbyggelsen var ogsaa forbi derover; nøsterne var stængt, og folk rusled hjemover Øiren til gaardene sine. Han stansed i olderkrattet og saa paa. Derhenne kom Vigleik nedover, sand og smaasten knuspred under de svære nye træskor; der var en gammel baadbygger med ham. De staked sig over strømmen. De saa sig vel om her over. Vigleik vassed ud i, huked sig, grov nede i sjøen. Han gled paa noget glat, faldt i vandet, reiste sig silende vaad: — Fladbrødleiv! sa det. Har du set slik tykna paa et baadbord! — Der flød et vaadt, rødt bord op, gled udover strømmen. Unge Salve kom frem bag sjøboden i det samme.

— Søndags-fred skal her være! sa Vigleik, og prøved at være sint. Sabbaten skal helligholdes!

Salve skoglo av dem. Vigleik vassed op i baaden, slukøret over latteren, mumled sløvt, mens

han staked sig tilbage: hm der kunde han se, slikt hævned sig, det.

Røst snakked til Salve: — Kan du ikke føie de gamle og bygge baader som de vil?

Salve flirte, da han svarte: han kendte noget illt i bringen, naar han gjorde det, just som et sting; da gav han nu heller fan i baaderne! — Han sprang i en færing og gled med strømmen for at fange ind baadbordet.

Røst stod og mindtes fliret; det var saa underlig opløst, der fandtes ikke kamp i det. Det var som han vilde si, at det kunde han nu ligesaa gerne ogsaa. — Han saa paa vandet; det gled stille nedover, med store regnringe, som faldt enkeltvis, og slet og drog i taretufserne, som hang fast i smaastenen — den laa bar og gul og sleip nedover i kanten av elvosen, for det var høieste fjære. Men ringene kom tiere og tiere, tættere og tættere klinte de sig indpaa hverandre; og tilsidst gik den ene over i den anden og ødela hverandre. Draaperne risled ned paa strømmen og hopped op igen, og vindkast hev sig frem mellem nøsterne og soped det rykende udover. Derude paa fjorden la de sorte blikstille regnflækker sig, lunete og vilkaarlige, som mørke blanke tjærn paa kryds og tvers udover hele den

brede vaag, med sine underlig krokete veie over til hverandre. Graa regnskodde gemte det grønne Otranes-land. Røst saa paa vandet og tænkte paa fliret. Alt var stor, trist opløsning.

En maanelys høstkvæld var der stor opbyggelse i pollen, og denne gang over paa selve Kværneteigen. Unge Salve's kone Herborg hadde laant Vigleik hus, manden selv holdt sig hjemløs udenfor husvæggen blandt ungutterne. — Bort paa Sem aa lye! sa han med ét. Og ungdommen tog over kloppen og bortover Øiren mellem stengarene.

Det var noget de ofte gjorde i høst, stod borte ved Sems-husvæggen og lydde om kvælderne, hvad han tog sig til derinde, den tussete doktoren; især var de blit ivrige siden Guro jenten begyndte at jage dem fra huset. Og saa var der slike stemplendes fine gravenstener i Sems-hagen. Men idag var det én ting til: i formiddag kom der en dame ned Flogedalen; hun var nok kommet over fjældet. Hun hadde hat en mand med sig, som bar en malerkasse og et svært maleri, men manden tog tilbage over fjældet med det samme, saa ingen

fik spurgt ham — det eneste maatte være han manden paa Brække. Hun sad i stuen og snakked med Ingri, da Røst kom hjem i eftermiddag. Guro var blit urolig over dette damebesøg, og sukked og maatte saa nødvendigvis faa gaa i opbyggelse til Kværneteigen. Nu sad storfolket alene igen i stuen.

Unggutterne stansed nedenunder i kælderdør-karmen, som var dækket av vedbend og bærgflætte. Der var lys deroppe i stuen. Men gardinerne var nede. Folk traakked frem og tilbage paa gulvet over dem. De hørte det plasked i vand. Vesle Ingri lo av og til. Det var hun som baded i baljen, den fremmede damen hjalp vel til, eller kanske det var hun som gjorde det alene. Doktoren snakked; det var bare de tre derinde i stuen. Skygger gled frem og tilbage paa gardinen. Men hernede i kælderdøren kunde de ikke skelne ordene. Salve listed sig derfor helt op paa trappen, stod mellem vedbenden og la øret indtil ruten for at høre bedre. Og nu opfanged han ordene, selv om han ikke altid forstod dem — doktoren var nu ogsaa saa overstadig pratsom og høirøstet ikvæld.

— Det er mange mange aar siden det nu, sa det fra hende — hun var av dem som snakked slæbende, næsten søvnig eller sørgmodig.

— Ja, mange aar siden! svarte han. Det er vel 18 aar siden nu. Min søn i byen er 17 — og jeg kom jo her dengang som nygift over fjældet med min kone. Vi gjorde en fodtur, jeg ledte efter de utraakkede stier paa Vestlandet. Saa kom De ogsaa over fjældet og fik hus for natten her hos manden paa Sem. Var De ikke ogsaa selv en saan 18 aar? De var næsten netop begyndt at male, De flytted ned fra sæteren. De reiste her for Deres kunst — det var dette Deres store billede, Sommer i fjældet, tror jeg De kaldte det?

Hun trak paa det, med haanlig ynk: — Min kunst! . . . Det hele er dette at faa hævde sig — udfolde sig — følge drømmen om et myndigt liv i kærlighed! — hvormange av os vil andet og mer? Det er med det som med dem av os som studerer. — Hun blaaste: — Sommer i fjældet — Høst paa havbunden! Stortingsmanden og pietisten har, allesammen, rigtig tæft, i sit lægmands-syn paa hvad kunstner er, og i sin forfølgelse: vi vil ret og slet kærlighed! — Hun kom forsagt tilbage til det: — Min kunst — kære!

Udenfor blandt ungdommen rørte det paa sig; det sa, at de skønte fan ikke hvad de snakked om! Og de listed sig avsted nedover

haven. Der faldt æpler ned i volden. Men Salve blev staaende igen og lytte. Om en stund kom der nogen op igen, knaskende. Derinde snakked det videre.

Han sa: — De laa endda derinde i kammerset. Vi laa i stuen her udenfor Dem.

— Det var saa deiligt at gaa tilsængs derinde de aftener og saa vide Dere to prægtige mennesker herudenfor. Saa trygt, ligesom. Jeg hadde været saa ræd paa sæteren.

Det svarte avværgende og med larm: — Ved det nye arrangement kunde De ialfald ikke bli antastet av de indfødte uden at vi merked det!

Det blev stille ved de ords larm. Det plasked ivrig i baljen — jo, det var nok den fremmede som baded Ingri. Det sukked ogsaa. Saa gik hun pludselig ind i kammerset, og blev staaende stille derinde; om lidt kom hun tilbage og sa fortrydelig: — Det var ikke saa — aa jeg mente! — Det plasked igen stærkt i baljen, fordi det prelled av saa uforstaaet.

Men han svarte uden inderlighed som før: — Nei naturligvis, naturligvis! — lo frisk: — det skønner jeg ogsaa. Jeg bare svarte saa.

Det plasked hæftig. Saa kom det som et

inderligt skriftemaal fra hende: — Jeg syntes, jeg hadde en god engel hos mig.

Han smaalo med bred allemands-lunhed, som om han fremdeles ikke hadde hørt stemmens særlige inderlighed. — Det plasked til svar. — Han skyndte sig og blev pratsom:

— Jeg skal si Dem, jeg opgav nu ivaar min praksis derinde i byen, fordi jeg ikke orked det længer. Jeg var jo en stund paa vei til at bli en slags modelæge, det begyndte i saa henseende saa brusende, og løftefyldt. Og jeg og mine vildeste venner gik tilsidst derinde halvt som præster, saa avkvistede og slebne av huslæge-praksis, og sandhedsforsagende, ind og ud familjerne, — med en mine som om vi aldrig kom ihu ofringen til nytaar. Jeg la først egentlig merke til os, da de andre pludselig begyndte at ville ha poster rundt omkring mig; — er vi ikke 45 aar? sa de; skal vi ha magt, faar vi næsten ha den nu. Nu har vi pinedød stridd længe nok for idéerne! nu er høstens tid inde! . . . Og de som var blit meget mer end 45 aar, de modne mænd, som de hed, — de bød os 45-aarige, ikke paa en skraa, men paa en bedre middag — man kom i de merkeligste hjem, hvor hver stol, hver vase med sin form og smag gneldred én grelt imøde fra vildfrem-

mede mennesker. Selv de vildeste, de stormfuldeste, fik guldplomberte anskuelser av det, — som ikke længer glefsed til nogen kant, uden der hvor noget syntes at ligge under í kampen saa alligevel, — for der gjorde jo et bid mer eller mindre ingenting fra eller til . . . Ja, nu var virkelig høstens tid inde! Husker De verset i Haavamaal, frøken? De husker det selvfølgelig ikke — den leveregel at man skal være «middels klog» i verden, «meðalsnotr» — aldrig for klog! For da blir éns hjærte fornøid i livet. Kræmmersjælens gyldne bud! . . . Først prøved jeg at beruse mig i arbeide. Men det var som jeg ikke orked mer, da jeg hadde faat set mig rundt paa disse «fornøiede hjærter» og til bunds faat øie paa dette. Jeg sad tilovers, trist og vantro, ligesom prækesøndagene i min ungdom, naar hele grosserer-familjen var i kirke. Jeg blev nervøs, ligevægtsløs; jeg var arg om morgenen, fuld av slagsmaals-tørst og krangle-lyst. Men om natten fik jeg ikke sove av angst for doserne i mine recepter; jeg tilbragte eftermiddagen med at telefonere rundt til apothekerne i byen og forvisse mig, jeg stod op midt paa natten og gjorde det. Det gik langsomt, men sikkert tilbage med min praksis; hvem turde nærme sig mig om formiddagen? hvem turde

jeg gi lægemidler mod aften? Min praksis blev tilslut forsvindende liden. Saa døde jo ogsaa min kone . . . . Det hændte engang — det hændte forresten flere gange, naar kontor-tiden var slut og venteværelset stængt, — men det hændte især én gang, jeg blev staaende ved vinduet og se ud paa gaden: Der gik sporvogn. Der kørte folk. Der red en løitnant. Der spaserte. Folk hilste paa hverandre. Men der stod pludselig ingen lyd av menneskerne! De gik alle ligesom indunder en glasklokke og rørte sig! Det greb mig som en vision: var det ikke et billede av folket og landet? av det som rører sig og kryper der nu? De som er grænseløse i sin tragten, ja bare endeløse, — hvor er de henne nu? — og det er jo alene de som egentlig lever, fordi der staar sollys fra oven paa dem! Og selv om de var her: er der genlyd for dem længer? er de ikke blit 45 aar alle sammen omkring dem? — Og nogen var meget mer! Hadde ikke knæhønerne ordet og gumled om dette ulykkelige oprevne folk, som altid var besat av splidens dæmon! Kunde ikke oldinge begaa de skamløseste sprætt paa de aabne pladse, for der er ingen som skriker op længer, eller bare saameget som skogler! Man fornægter idag, hvad man bedyred igaar; thi folket selv har

mistet sin hukommelse av ælde, og hørselen er sløvet. Ingenting bider sig fast. Og nu er det intet kunststykke længer at søbe den kaal man har spyttet i; kunststykket har faat navn: det heder at man bøier sig for livets erfaring. Og da brækker heller ingen av de omkringstaaende sig ved at se paa det. Ganerne i folket har mistet sin evne til væmmelse. Det er at sætte i klasse med urenslige sindssyge.

Her kom den fremmede til et øieblik: — Det er da forfærdeligt hvor De kan snakke, doktor Røst!

— Og det er egentlig det trøstesløse .... «Meðalsnotr» staar det i det gamle kvad — middelsklog hver mand være! Dette er kræmmernes snusfornuftige guldland; er der ikke rum til at riste ind det gamle vers som inskription omkring den norske løve? Der er ikke genlyd i landet! Det er en hundredmils rype-hei paa to grisne millioner — godnat!

Den fremmede løfted den lille op av baljen, tulled hende ind i haandklædet, tørked. Doktor Røst hjalp til.

Men han blev ved at snakke: — Og jeg, som tørsted efter at se livsmod! efter ukloge menneskers livsfærd! Det er mig knusende det samme hvad menneskerne er: naar de bare

handler paa indskydelse. Men det turde jo ingen længer derinde, eftersom deres instinkter ikke var i behold. Jeg skal si Dem, de er saa forsvindende faa, de som eier instinkt nu om dagen — jeg tror det er «sagerne» som dræber det; pas paa: fra det øieblik én begynder at tale om at være «saglig» — og nævnes ikke det nu overalt! — der betyr det kun det ene: nu fører ikke instinktet an længer! sag og instinkt gaar hver sin vei. Der foreligger, med andre ord, ikke det vi kalder karakter; thi det er instinktets sammenvoksen med sag og findes ikke hos disse hjulbente som staar rede til at «ta løft for sit folk», lig bryggesjauere som ruller sildetønder. . . . Jeg lukked sjappen og flytted, for i den glasklokke vilde jeg dog ialfald ikke dø! Jeg kunde jo — der var penge i den gamle bigotte grosserer-familje. Der fór panik i mig. Kanske jeg er syg; men jeg vilde ialfald selv finde glasklokken; jeg fandt vei til denne avkrog, for at dø saa at si for egen haand. — Nu dukker der rigtignok uventet frem smaa begivenheder her ogsaa; saa denne fjordpoll er blit som et lidet Norge for mig, men hvor begivenhederne er én uvedkommende, saa én ikke er nødt til at iføre sig alvors-minen, naar de «lavere instinkter» raar grunden. Hørte De

ikke salmesangen og gudsdyrkelsen i stuerne i aften? Utilhyllet og paatagelig, som en bred hymne til vorherre, blusser den senile magtsyge mod det unge, som skal knækkes — et haast brunstigt hesteknægg! — Doktor Røst kom med rent tøi til Ingri: — Her er linnedet! her er trøien!

Og den fremmede bytted det paa. Hun sa: — Men alligevel — mure Dem inde her i pollen, doktor? Jeg forstaar ikke hvordan De holder det ud! — Bare i disse tarvelige omgivelser!

— Denne modsætning netop fortryller mig: mit gamle familje-porcellæn og krystallet — og saa disse umalte træborde! Disse brede lave døre med klinke og krok! — der er en liden oplevelse hver dag i denne modsætning.

— Ja bøger har De jo. Franske bøger, ser jeg paa de gule omslag . . . . Men saa denne gamle grætne pige De har da, som allerede gaar med faktotum-mule, og sætter sære kanon-glugger paa fremmede damer, som kommer tilgaards?

Røst svarte ikke paa det: — Og saa er det én ting til: Jeg skal si Dem, jeg vilde berolige min lille pige ovenpaa det stormende sidste aar av hendes mors og mit samliv.

Den fremmede spurgte pludselig: — Ja, Deres ægteskab — hvordan var det?

Han smøg unna: — Det var stundevis saa rigt og stundevis saa armt som bare et ægteskab kan være det. . . . Jeg skal si Dem: Jeg kunde ikke komme mit barn nær derinde i al den ligevægtsløshed. Og jeg vilde det. Thi hvad har sløid eller foredrag eller studier eller læsning av grundlæggende indflydelse paa menneskernes sind! Det er ogsaa overtro paa «sagerne»; ingenting kan forbedres eller forandres — der kan i virkeligheden blot forebygges!

To menneskers skygge nærmed sig hverandre paa gardinen; det var den fremmede som bar Ingri nybadet og hvid bort til hendes far.

— Det er forældrene som bestemmer sjælspræget, skænker instinktet, — og ingen anden! blev han ved.

— Se hvor hun er skinnende og glad! sa hun.

Og faren kyssed sit barn og kælte med det, mens den anden holdt hende foran ham. Den lille klapped ham, og klapped forundret ogsaa den anden. De klapped hende igen, kærtegnene mødtes.

De to voksne naadde hverandre over barnet, kyssed pludselig hverandre:

— Det var snilt av Dem at De kom, frøken Gunvor Grimm! stammed han.

Udenfor vinduet hvisked Salve: — Han gir 'na mon! — Og unggutterne kniste, at det slaget skønte nu de ogsaa! — Allesammen tumled avsted nedover haven for at finde flere æpler; det var deres agt at plukke begge buksebenene fulde og surre sokkebandet fast udenom ved knæet; siden skulde de paa jente-tusk omkring i gaardene, naar nu maaneskinnet gav sig lidt, og ha lidt at traktere med, hvor de kom . . .

Der steg to stumme ud i maaneskinnet paa trappen. De gik ned trinnene og henover stien. Der var ulden lysdamp i luften. Maanen stod ret i syd over fjældene og sken uforanderlig mod nuten. De fulgte de graa stengarer. De spaserte omkring paa jorderne. De gik rundt i de firkantede indgærdede ruter. Der var stærk dugg i haaen, og de blev glinsende vaade paa sine skor. De sa ingenting. Flogedals-elven gik tung derhenne under Kværneteigen. — De gik tilbage igen. De stansed op paa trappen og saa udover fjorden i maaneskin. Vedbenden laa tung og sort i sin skygge

opover væggen. En saadan stans paa trappen om aftenen, det var altid for Røst som at komme i forløsende flugt med selve det endeløse rum.

Hun snudde sig mod ham — et fint ansigt, underlig skiftende og løst i trækkene, med en liden mund og spids næse, men med brede kind; hun sa — og det var et blødt sind som talte, en smækker vinstok var hun, som trængte støtte, — og da kunde den bære ædle dunete druer. Men hun kom til at tale om det, som hun aller mindst vilde talt om: — Husker De, doktor Røst: den første nat gik De og Deres frue ud? Da blev jeg saa bange, saa bange.

— De hørte os? Sov De ikke da?

Hun blev undselig og slog øinene ned.

— Kærligheden er urolig, sa han løselig. — Jeg mener, den forholder sig ikke ganske stille inde paa sit kammers. — Men med ét sprang der mening og sammenhæng i høstnatten for ham, nu husked han det: han og hun stod dengang her, ligedan som de to nu, paa trappen efter at ha gaat stumme om i slaatten og duggen. Og denne lighed forfærded ham. Men han sa: — Jeg har jo ikke faat se Deres maleri! Det fik jeg ikke dengang heller.

Hun svarte, og der var ligesom bløđ fløiel over hendes ord: — Jeg sad jo hele aftenen og længtedes efter at vise det frem. Jeg sa det til hende: faar jeg lov at vise Dem mit billede engang? Jeg sad og vented at hun skulde gi mig et vink: hun sad og holdt det nede — hun holdt mig i nakken under vandet: hun skulde saavisst ikke tjene mig i at be! Vi blev siddende alle tre slik, og hun holdt mig under vandet den hele aften. Endda vi tørsnakked, husker jeg endnu hver ting vi sa; jeg husker jeg sa hende, at dette sovekammer-arrangement var som en slavisk kopi av noget jeg hadde oplevet ifjor — kamrene laa saa primitivt til paa landet, uden egen indgang, indbydende til eventyr.

Da bused Røst ud: — Ved De hvad vi to dengang stod netop herude og sa? Jeg kaldte hende min lilje. — Hun sa: jeg planter samvittighedens og hensynenes evne som hvide skinnende liljer i dit sind. Alt hvad du tænker og alle dine ord skal faa genskin fra liljerne, som jeg planted.

Hun svarte tørt, og hendes hænder var saa rædde: — Ja hun var visst lidt saadan teatralsk —.

— Jeg svarte dengang: men om du nu bare

planter ugræs i mit sind, som skygger for rige stunder og tørker hjærterødder ud? — Da sa hun: nu iaften da jeg, din kone, rev dig op og her ud i maaneskinnet til mig alene, vied jeg dig ind for livet. Jeg er trygg saalænge jeg lever, jeg bygger min ret og min tillid paa din sky og din uro ved andre kvinder. . . .

Det glinsed i æpler nede i haven. Elven brummed søvndyssende. De saa ud i maanelyset. Han trak et langt suk; men han sa kun:

— Der er stor fjære dernede i osen iaften. Der staar skarp tare-lugt opover Øiren.

— Mine øienlaag blir saa tunge, sa hun.

Det suste gennem den stille maaneluft, som et stærkt vindpust. Æpler dunked i volden. — Røst greb det som en løsning, endog med et glimt av fryd i øiet: — Tyver! kniste han. — De rister! Kom!

Og de lurte sig nedover haven efter hverandre, med bøiet ryg. Det suste engang til; folk plukked det nedristede under grenene. Røst kasted sig frem indunder et træ, greb en i hodet — han beholdt bare hans lue; han trev en anden i foden. — Vesle Vigleik gneldred i vild skræk: — Eg ska spa aa bera møkk aat deg, i hagjen onde hilleren, fø inkje! — Men Røst slap ham ikke, halte ham

frem efter anklen. — Her er livsmod! ropte han, eftersom han plukked unggutterne frem. Næste tyv slog an en anden laat, han jamred sig: — Aa, han ha sleie meg sturt ihel! — sleie meg sturt ihel! — Salve stod ogsaa tilsidst iblandt dem uden lue og flirte.

— Nu skal dere bli med ind! sa Røst, endda yr og fangen av kysset. — Alle — allesammen! ropte han. — Og han gæted flokken foran sig; men vesle Vigleik bar han paa udstrakte arme; de andre skræved stinne avsted, for deres bukser var fyldt til randen av æpler. Han puffed dem op trappen og ind i den oplyste stue, og var høimælt hele tiden: — Dere skal fortære her paa stedet hvad dere har tat, saa det bare blir naskeri. Ellers melder jeg dere for tyveri!

De bad for sig og aad, — de vilde ikke gøre noget illt, sa de; de stak bare bortom paa Sem for at lye, sa de.

— Hvad lydde dere efter? Tygg, gutter!

— Ette ka de gjor'e.

— Hvem?

— Du aa dammaa.

Han snudde sig til hende: — Er de ikke prægtige! Det knasker i stuen og slafser — er det ikke som et lidet fjøs med buska-

pen paa baasen, frøken Grimm! . . . «Du og dammaa» gjorde, sa dere? Det er nu engang ikke saa ligetil at skaffe sig et overblik eller orientere sig gennem nøklehullet. Men forsøg nu at fastholde billedet, hør her: det var i en stue paa landsbygden ensteds — min kone og jeg skulde lægge os. Jeg gik omkring, saa ud av vinduet: nei jamæn er stengaren den samme! mumled jeg for mig selv. Men det hørte hun; hun saa paa mig: Du har været her før? sa hun undersøgende.

Gunvor Grimm stilled sig imellem, med urolig klippende øine: — Men doktor Røst —!

Han næsten brølte til hende: — Skønner de sammenhængen gennem nøklehullet! . . . Om jeg har været her før? svarte jeg distræt og langsomt, og hun trodde jeg tog mig i det og var undvigende: — nei se sommernatten! sa jeg, — graa sommernat her inde i stuen ogsaa, du! — Nu skal du si mig det, Jørgen! sa hun, — har du sovet, slik, før? — Javel! sa jeg, — jeg har sovet paa et skifte engang, hvor stuen laa med vindu ud til en graa stengare og en larmende elv; og indenfor i kammerset sov en ung, deilig dame —.

— Men doktor Røst —!

Han hærmed maalet: — Ja ikji sei da att! So da kjem ut yve pollen!

De svarte troskyldige: var det likt!

— Er de ikke prægtige! . . . Men vi to klædte stumme paa os igen og gik urolige ud i natteduggen, ud i det graa. . . . Og saa maa vi to — hun der og jeg — jo i aften igen gaa samme turen. For tror dere, de hvide liljer vel er døde? . . . Tygg.væk, gutter! ellers blir dere meldt for tyveri.

De lytted pludselig; det klamped noget op sten-trinnene derude, tramped paa trappen, stansed, skøv sig ind i gangen, skøv dørene op videre, kom ind i stuen. Det var gamle Vigleik Digrebrække og to gamle baadbyggere, med Guro i følge: — Gaar her og leita ette ungdomen! sa det braakende. Og Vigleik fór grisk frem mod Salve: nei ungdommen nu! sa han, den var just som skvamplesjø paa lav grunde og vidste ikke stort ud eller ind, frem eller tilbage! De vilde bygge baader av fladbrødleiver, til seilads udenfor Utskær! — og imens fik en jo dampbaaden ind i pollen, kanske med tiden hver dag! Var ikke dampmaskinen opfunden! var de da rene hjemfødninger! . . . De var kanske for gode at høre paa opbyggelsen og?

Da lo Røst lunt og ubestemmelig: — Nei, de var ude paa æple-tjueri isteden i kvæld.

— Va du ute aa stal, Salve?

Salve stod og flirte: — Doktaren treiv son din, vetle Vigleik i anklen!

Alle tre baadbyggere kom: Stjal han og! var han ikke gift mand? — Og saa lod han hende Herborg, konen, nu sidde hjemme alene og fæle, — og det var ikke under, om hun gjorde! For der monne nok være underlige sager gemt der oppe paa loftslemmen paa Kværne-teigen og ned paa sjøbod-loftet. De gamle jægteskippere var ikke saa nøie, naar de kom udenfor Utskær — ja, folk snakked om at stjæle —! — Og de gik ivrige ind paa Røst og kræved hans medhold: ja, nu var «Jôrten» ventendes hjem med den gamle jægten; han seiled nok med det raadne skroget saalænge det holdt sammen, uvorne fanten! — De skratlo for at rive Røst med: her ifjor datt riggen ned bare av dampskibs-bølgerne! og om vinteren aad han frossen grød — han sad og stødte hul med hornskeen: da braana, naar da kjem attom tædnaa! sa han. Ja det var fint levandes!

Røst fik det uudgrundelige plir i øiet: — Det er jo en ren kæltring da! sa han.

Salve strøg og børsted forlegen mose av

skjorteærmet. Vigleik puffed æglende bort i ham: — Det er ikke farligt med den skiten én kan tørke av sig! sa han. — Den anden saa usikkert op; Vigleik gentog det urokkelig: — Jeg siger, det er ikke farligt med den skiten én kan tørke av sig. — Og han sukked: ja der monne nok være adskillige sager gemt der paa loftet. — Han snudde sig med ét energisk til Røst: — Nei, aandelig vækkelse tiltrænges, doktar! — hvad raad han vilde gi, siden folk ikke kom paa opbyggelsen? sær nu høstens tid, i styggeveir og storm?

Da sa Røst: — Vi leier kulbaaden ude paa Otranes — den ligger ledig paa kobberværket hver søndag alligevel; den kan gaa indover og plukke syndere med sig hid. Den kan ogsaa ta baader paa slæb. Vi bekoster det. Jeg betaler min del. Paa den vis blir Knarrevaag arnested og midtpunkt for en mægtig aandelig vækkelse, som med tiden vil brede sig i vide kredse og beherske fjorden, et udgangspunkt for en selvstændig aandelig rørelse! Og ungdommen vil nok bli revet med da! — Saa skriver du ind til centralstyret for indremissionen eller noget sligt — jeg ved ikke hvad det heder — og indbyder amtets store kredsmøde hid til sommeren.

Vigleik stod og gapte over den vældige tanke, og snakked maalet: — Meina du da, doktar!

— Visst mener jeg det, Vigleik!

Vigleik dirred av stor selvfølelse og gik opunder Salve: — Og saa siger de at vi er gamle! Vi er ikke gamle! — De tre baadbyggere humred i kor: — Naa nei! Me æ 'kje gamle! Nei. . . . Hvad var et menneskes selv høieste alder imod guds? og imod evigheden? — Spilled saavist ingen rolle! et spædbarn og en olding kom ud paa ét der!

Røst sa: — Men ta dem her nu med det samme og hold en liden nat-andagt paa faldrepet for de unge æpletyver — de staar her jo med det rette angergivne sind. . . . Tygg væk, gutter! . . . Imens sætter vi kaffekedlen over.

Vigleik folded baadbygger-næverne og var pludselig midt i tungeste fadervor. Saa sukked han og gik hæftigere og hæftigere ind paa Salve. Den fremmede dame stod og maabed, for hun hadde ikke hørt en landsens opbyggelse før. Imens stak Røst ved ind i den store gamle kokeovn.

. . . Nu kan vi omsider faa hverandre i tale, begyndte det, — vi gamle og I unge — om vor tilstand, det som i al denne tid har faldt vanskeligt og

umuligt, særlig i det aandelige livs retning. Vide I naadens og syndserkendelsens gave i Eders hjærte? — Ikke er det hovmod som ligger til grund for dette mit spørsmaal og denne min færd, ei heller er det egen fordel, men det er alene guds kærlighed til Eder, som tvinger mig til at bruge det mig betroede pund, eftersom jeg først er kommen ind i forsoningens blod. Thi vi er alle konger og præster for gud. Thi vi er alle børn i herren formedelst Jesu fortjeneste, som har fortjent os det av frivillig og uforskyldt kærlighed til os usle syndige Adams børn. . . . Thi I unge trænger veiledning i Eders saligheds sag, saafremt I vil være saa ærlige og kloge og gode mod Eder selv, at I vil undersøge Eders aandelige tilstand og stilling, efter guds ord og samvittigheden. Da vil I komme til kort. Da vil I se, at I fremturer i envished og hovmod og tyveri og forgaaelse mod det fjerde bud og synd. Thi det som da først sker med Eder er at lyset aabenbarer mørket i Eders sjæls værelse og bøier Eders hjærte i ruelsens anger og blussel . . .

Røst listed sig sagte ind i kammerset, bag deres rygg; han steg varsomt hen til sovesofaen, hvor nu Ingri laa i maanelyset — og den frem-

medes kyss sad endnu som en urolig syg flæk i ham; men han hvisked, da han bøied sig over barnet og kyssed den nybadede kind: — Du lyt taale det, pus! — men han misted bare resten av sit mod ved de ord: — alligevel, mumled han usikkert videre.

Da aabned stue-døren sig, en forsigtig lysstribe sneg sig ind, han stilled sig sagte unna maanelyset. Den fremmede dame listed sig frem til sovesofaen, bøied sig og kyssed og hvisked: — Du lyt taale det, pus! — Hun ogsaa. Men der var brusende mod i hendes hvisk. Han holdt pusten og stilled sig mere unna. Men hun kom an i ham. Da sa hun forskrækket og ligesom undskyldte sig; de snakked stakaandet og dirrende begge.

— Jeg var bare bange, at hun var vaagnet ved opbyggelsen.

— Det kunde nok skedd, slik som de druser paa derinde.

Hun slog om: — Men dette er nogen forfærdelig morsomme mennesker, De!

— Ja ikke sandt! Er de ikke pragtfulde!

— Det er akkurat som et eventyr for mig!

— Kom hid i dørsprækken, se paa den gamle baadbygger derinde: kan De tænke Dem senil magtsyge ypperligere fremstillet!

et klarere sygdoms-billede! Derinde er det forenklet, hvad vi er vant til at se formummet eller indpakket som samfunds-bekymring og sans for almenvellet, saa alle de deilige træk og konturer blir borte. . . . Kom hid og lugt: det stinker brændt saue-uld over hele stuen, uden at nogen merker det. Se, de to har sat sig op paa selveste kokeovnen for at varme sig! — han hærmed og kniste: — M e æ 'kje gamle, nei!

Hun sa: — Nu tar vi del i det! Dette er altfor kriblende morsomt!

— Ja nu tar vi del i det! Jeg henter mere ved for at fyre under de to gamle paa kokeovnen.

De skiltes. — Han kom med et vedfang og la i; det dured i røret. Men de flytted sig ikke fra ovnen. Han gik og mumled ligesom for sig selv, men til hende: — De er jo saa gamle at de simpelthen mangler hudfølelse! — Hun stod og stirred, ør av alt dette underlige liv omkring sig. — Vigleik blev ved:

. . . Er I viss paa at I er iført bryllupsklædningen? er I viss paa det? Thi Jesus har øine som ildsluer saa skarpe. Har I virkelig tvættet Eder i lammets blod, at Eders klædebon er gjorte hvide deri? Har I sat Eders fødder paa klippen Kristus? har I det? — Thi

har I det, da forstaar og fornemmer I og alle naadens skatte og gaver, at de ikke blot er tomme ord, men en søđ virkelighed, som virkes av gud, der hvor han faar komme til; — og dette bevidnes av tusinder av kristne. Den store hvide skare som apostelen Johannes skued paa Zions bjærg, som svinged seirspalmen til lammets ære, er vidner nok til sandheds bekræftelse —

Jørgen Røst ropte i: — Nu er kaffeen færdig!

Det gav et sæt i forsamlingen. Han skænkte op og rakte frem kopperne — det var hele smaa spilkummer; der forefandtes tilfældig hvergang en stiltiende næve som tog imod. Tilsidst stod de der alle aabenlyst med hver sin rykende kop. Og gamle Vigleik selv kunde ikke faa foldet mer end den ene haand til fadervor, fordi den anden var optat; bønnen døde umerkelig hen i supende forsøg og hidsige glefs til den brændende hete kaffe. Han humred mellem slurpene: — Slikt hævner sig det; — blaaste: — Efter min ringe formening. . . .

Det var langt over midnat, da de gik. Det oste stekt uld over huset. Røst fulgte dem ud paa trappen. Han ropte efter Vigleik:

— Send søn din paa middelskolen i byen! Du er et sligt geni til hode, Vigleik, at det vilde være synd, om alt det der skulde dø ud med dig.

— Meina du da, doktar!

— Visst mener jeg det. — Skriv saa straks til centralstyret i anledning av det store kredsmøde til sommeren! — Og træf en ordning med kulbaaden ude paa Otranes-værk! Den er jo svart ogsaa — netop en kirke-baad til at færge sjæle paa! — Han hærmed: — Aa so seir dei at me æ gamle!

Baadbyggerne lod sig lokke paa: — Nei! me æ sovisst ikje gamle! sa det i kor.

Men ungdommen hvisked til hverandre, de rusled langs stengaren skulder mod skulder: — Ikvæld var han rivende tussete, doktaren! Og saa ropte han hele tiden, akkurat som han skulde staa i en kværn! . . .

Gunvor Grimm og Røst blev staaende igen ude paa trappen.

— Ja nu tar vi del i dette fornøielige liv! sa hun, og var saa sky i blikket, fordi hun trodde, de nu skulde gaa ind. — Vi sammen!

— Jeg blir bare ude en stund for at passe æplerne! næsten skrek han, og gik ned i haven fra hende.

Den søndags morgen laa Gunvor Grimm paaklædd paa sengen inde i kammerset og sov, da lille Ingri vaagned og saa sig rundt. Men Jørgen Røst sad allerede da oppe under hilleren og stelte med sine planter. Der var ikke sol idag; der drev graa skodde; det blaaste ogsaa indover fjorden. Da den lille var klædd, tog Gunvor hende med sig for at finde far og si godmorgen; paa gaarden svarte Guro surmulende, hun vidste saavisst ikke hvor han var! Men Ingri saa ham opunder hilleren; og de leied hverandre opover. Nye koster feied bedst! sa Guro efter dem.

Han greb op i hatten, ligesom for at hilse, da de kom, men brætted bare bræmmen bedre ned i øinene; han gik tillukket omkring i gangene.

— De maa vel snart dække til mod nattefrost nu? sa hun. — Han svarte bare med et hvidtandet smil. — Maa De ikke? sa hun; —

det er visst veirforandring i vente ogsaa, saa surt her er.

— Ja! sa han med et hævnsygt blunk og begyndte pludselig at gaa efter hende i gangene, som om han vilde ægle. Ingri holdt hende i haanden og søgte at slæbe hende helt væk.

Men Gunvor la ikke merke til dette, hun bare flytted sig unna, og fortsatte passiaren: — Hvorfor opgav De egentlig Deres praksis? for tror De jeg forstod halvparten av hvad De fortalte mig om Deres grunde igaar aftes!

— Hæh? Forstod De det ikke? Men De forstod vel det andet — hæh?

— Hvilket . . . andet?

— De søgte at vinde min hustru den fodtur-sommer her paa Sem — hæh? Det forstod ialfald jeg! . . . Lære hendes vaner at kende, bli ét med hende, kende hende ud og ind, krype ind i hendes skind — med andre ord: kile Dem ind mellem hende og ham, paa det vis tilvende Dem og dele mandens kærtegn — hæh? . . . Og da det ikke lykkedes, saa saadde De i hævnsyge den samme aften uro imellem os ved dette djævelske paahit om de primitive kamre paa landsbygden . . . Og nu, efter 18 aar, hvorfor kommer De sættendes efter

over fjældet med dette latterlige maleriet Deres? . . . Og igaar aftes — hvorfor vilde De endelig bade min lille pige? Eller da De stod over sovesofaen derinde i maaneskinnet: De ledte efter farens kyss paa barnets kind! Hæh?

Hun maabed først, stammed: — Det var jo tilfældigt paahit, — mens vi tørsnakked; — brød saa overtvert og sa skælvende: — De staar der jo og overfuser mig skaanselsløst! — Men retted sig i raseri: — En bleg, vanvittig satan! — Og det var som hun i sindsforvirret hastværk plukked sammen resten av sine ord: — Jeg skal saavisst ikke være Dem til uleilighed!

En stormvind bar hende nedover stien. Ingri kom springende efter og tagg forundret om forklaring: — Hvad sa pappa? hvad sa han?

Jørgen Røst stod og smilte underlig hvidtandet: mer en én gang hadde han jo set den løierlige fart hos morgenfugle av patienter, som rømte over hals og hode fra hans kontor, ilde tilredt ligesom fra et slagsmaal.

Men han blev ikke selv længe deroppe idag; han rusled langsomt nedover lidt efter.

Dernede var det fuldt opbrud. Guro

mødte ham, og hun var plukket op i smaabiter av glæde over omslaget: — Den fremmede vil reise! sa hun; — der var gaat bud efter skyds, hun vilde ro ud fjorden de tre mil til Otranes for der at ta dampbaaden til byen.

Gunvor var alt gaat ned til osen for at vente der, til skydskarerne hadde samlet sig; Ingri hadde fulgt med.

Men skydsen var træg: han blev tung udover idag, sa de først, — de vented indveir. Det smaadraapled allerede; det var begyndt at blaase under bygerne. I stuerne gik salmesangen og opbyggelserne; de vilde ikke ro ud heller, svarte de siden, før de hadde hørt guds ord.

Doktor Røst kom efter ned i osen; han sa:

— Men De kan da ialfald bli her, til De har malet Deres billede færdigt! — Han tagg i stemmen, næsten ynked sig; det var noget som minned om en pryglet hund. Og Ingri stilled sig bange borte hos hende og holdt hendes haand:

— Forstaar De nu hvorfor jeg reiste fra min praksis og det hele? Jeg er ligevægtsløs. Mit væsen er et eneste bævrende, væskende saar.

— Det lød for mig som De stod og graat deroppe av tørst efter at flænge i folk.

— Det gælder livet for mig om morgenen! Jeg ved ikke hvad det er, men jeg flyr i flint som et trold ved den stigende sol. Men det er verdens-fortvilelse, som bare virker som kraft, som en dirrende staalfjær. . . . Bli her og se ialfald veiret lidt an!

Lille Ingri tagg: — Ja, du maa ikke reise endda!

— Saa tar jeg en tur og kommer normal hjem, smilte han.

De to leiedes opover fra osen og paa stien mellem stengarene. Han blev staaende igen og se udover fjorden.

I regnskodden kom en jægt sigende for søndenveiret ind imod land, graa og tung i de vaade seil, som en gammel kraake. Der faldt forseil i dæk. Det skrek i de gamle blokker. Det plasked foran den runde baug. Den kasted anker indenfor næsset. Unge Salve rodde ud fra sjøboden for at ta imod faren.

Da doktor Røst kom tilbage til Sem den søndag, var det alt dækket til middag. Gunvor og Ingri hadde pyntet, de hadde spikret fast i tømmervæggen en vaad svær gravenstens-gren, som var revnet i vinden under æpletyngden; den luted nu bugnende udover bordet, som ikke

stod midt paa gulvet, men indtil væggen, som brug er i bondestuer. Æplerne var desserten. — Søndenvinden pusled i vedbenden ude paa trappen, og kvist skured langs ruten.

Røst var oprømt, med spil i ansigtet og allerede med de bævrende sorte pletter i øiet:

— De kan tro der er liv i pollen idag! sa han. — Rundt i stuerne svinger salmesangen sig opunder bjælken. Paa vaagen ligger nu gamle Salve's jægt, med brændevin ombord; jeg rodde ud med Salve engang: snakket stod braakende under luken. Baaderne dine, Salve, sa faren, var de bedste! Byguten sa til mig: du Salve, sa han, du lyt late mig hver baaden du faar i støen i vinter. For det var nett slike skarpseilere de trængte. — Og de ord bragte jeg iland; de gik som ild i tørt græs over Knarrevaag, de naadde straks de gamle baadbyggere. Mens disse andre sad og skrød ombord, og de lod sjøbod-døren staa oppe inde paa land, krabbed Vigleik og en bønnemand til øieblikkelig op paa loftet og roted i de gamle seil indunder spærrerne, slet frem en bylt, fandt de underligste ting: et marmorhode, forgyldte rammer, et sølvstøp, to sølvgafler, en lysestake, søljer — det monne nok

være adskillige sager gemt der, blunked de lumske, da de kom ned; men nu skulde han bli meldt, fanten! . . . Denne uforsonlige forfølgelse av den nye baad-model er ubetalelig! Ikke sandt? De er jo seige i sit had som gamle Jehova i Israeliternes epos; eller som præsteskab og statskirke mod vranglærere . . .

Røst fortalte videre. — Men da han blev saa snakkesalig, og ligesom løsmundet, mindtes hun ham fra gaarsdagen, og hun sukked pludselig, idet hun reiste sig fra bordet:

— En kommer i daarligt humør ved alle de historier om disse fæle vestlændingerne. Akkurat som vi hadde siddet og snakket om kunst. — Tak for maden!

Han gik stum ind i sit kammers. Der stod hans mikroskop og det gamle familjeskatol av ek. Han satte sig ved det, og laaste op og stirred ned i skuffen.

Om en stund banked Gunvor paa: — Der falder stadig æpler ned i vinden, sa hun og kom ind; — skal ikke Ingri og jeg hente ind det som ligger under trærne? . . . For et rasende morsomt skatol, De! . . . Papirer?

— Jeg ordner bare lidt.

— I gamle breve? — Men han svarte ikke. . . . Er det muligt, doktor Røst: har vi

to her paa Sem saadd et frø til uro i Deres hustrus hjærte?

Han saa forundret op, og sa saa med et bredt lys i øiet: — Tænk, ganske slik stod hun ogsaa over mig engang jeg sad ved mit skatol! Papirer? sa hun. . . . Er alle kvinder slik — virkelig saa helstøbt, saa éns? For der er spil inde i mandshjærtet. — Du leter dig tilbage til minnerne? saadan sa hun. Du leter dig tilbage fra mig, fra hjemmet, fra vor lille! — ja da tænkte hun visst paa de «primitive kamre» paa landsbygden. — Da retted jeg mig: jeg leter mig tilbage til mig selv! . . . Jeg skal nemlig fortælle Dem, frøken Grimm: Som student gik jeg engang efter en dame paa gaden — jeg syntes jeg aldrig hadde set et slikt solskins-haar! det blussed mod husvæggen, det fyldte ligesom gaden med sit lys. Hun var høi, kanske endnu lidt mager, og kaaben sad løs om hende. Hun hadde mørke barneøine under den vippende hattebræm, fulde runde bolle-barnekinder. Jeg fulgte efter hende og tilbad hendes haar i skumringen. En vældig, blændende gulspurv! — Hun blev imidlertid min hustru. Er det noget under da, at der var uro? Haarets sollys kan fylde en gade en elskovssyg skumrings-stund. Men ikke et liv!

Ikke et liv! . . . Ja hvis jeg var digter saa, og trængte de store kritikeres gunst og bevaagenhed og anmeldelse, saa var det en kone for mig — hun med det blændende sollys til haar . . . Er det noget under da, at hun svarte dengang over skatollet, saa stikkende av uro: du leter dig visst ofte tilbage til dig selv, søten min? — Jeg haanlo. Og hun kom tilbage i oprør og sa: saa maa jeg være gal! for jeg kan ikke kende det saa stærkt uden at der var noget i det! Med øinene stirrende, stivnende, — og livet i dem var udbrændt, de var hule og tomme av uro. — Da svarte jeg: ja jeg orker ikke mer! nu skyver jeg denne uro og alle «liljerne» fra mig og leter mig tilbage til mig selv her ved skatollet.

— Uh! sa Gunvor pludselig, — denne Deres uhyggelige snakkesalighed mod aften!

Han sa tørt: — Jaha. Vil dere plukke op æplerne, var det snilt, da. De finder regnklær ude i gangen. . . . Før det blir mørkt. — Saa gaar jeg igen ned i osen og ser paa de indfødte, før det blir mørkt. Jeg tørster efter at veire impuls! det er for kvælds-modet, som solskin og frisk luft er for lungerne.

Han tog paa sig og vandred imod veiret nedover flaten, mellem stengarene. Det var

en sus av regnet og søndenvinden, saa Flogedals-elven ikke hørtes. Nede paa vaagen laa den gamle jægten og plasked i de graa bølger, som kom svingende om odden. Der gik fremdeles en fuld gammel mand omkring og somled paa den gale side av osen, og brugte sig i graaveiret — det klapped under ganen for hvert ord. En gammel kærring fulgte ham hinkende i hælene, og hun hadde ogsaa smagt paa det stærke.

— Ska me ikje ha lov stela utabygds eingaang no!

— Ve du 'kji heim eta hell, Salve! sa hun bare; hun vilde ha ham i baaden og ro tilbage over til sjøboden.

Men gamlingen vilde ikke paa nogen vis hjem. Han tog opover langs elven, da Røst kom: — Eg gaar kloppen! sa han i oprør. — Ikji stela utabygds eingaang!

Og hun rodde baaden alene over elve osen. Det blev tomt i fjæren. Røst gik langsomt opover og gentog oprømt «Jôrten»'s sidste ord.

Paa Sem sprang de to endnu og plukked gravenstener, endda det mørkned; de gik i svære sjøstøvler og gule oljeklær, de skoglo over sin dragt og klamped og tramped. De

bar kurven imellem sig. Der var i grunden ikke fler æpler under; men de mored sig for kostelig til at slutte, de stod og vented under trærne paa nye. Ingri skrek av latter, saa hun av og til maatte kaste sig ned i gangen. Da Røst kom, vilde de ha lygt for at lete, og Gunvor foreslog at de skulde høste hele greien ligesaa godt med det samme. — De fik lygt; og de brydde sig ikke om hans indvending, at man ikke skulde høste æpler i regnveir.

Røst var saavidt kommet ind og hadde sat sig ved skatollet. Der kom Herborg, unge Salve's kone, sættende ind gennem køkken-døren med ungen paa armen, saa søndenveiret stod tvers gennem huset. Hun var andpusten av spranget, og øinene stod forfærdet stirrende ud av hodet:

— Eg tor' ikje bu paa Kværnateigen meir, doktar! — Hun stammed, mens hun fortalte stumperne; Gunvor og Ingri kom ind med ny kurv og satte den fra sig og lytted: — De ransakte sjøbodloftet maatru, sa hun. . . . Gamle Salve satte hele Flogedals-elven paa kværnen. Unge Salve mødte ham ved kloppen — han vidste ikke ordet av: der la gamlingen sig baglængs op i slaaket, seiled paa rygg nedover,

lige lukt i kværnkallen: — Hove hans va ein einaste graut!

Det gav et rykk i Røst; han steg frem i stuen mod Gunvor, og hele hans blik var pludselig staal: — Der var én av dem udenfor glasklokken! sa han. — En av dem som ikke er «middelskloge», en med endeløs tragten! . . . Og hans sidste fortrydelige avskedsord til verden har været disse, fulde af trodsigt instinkt: ikje ha lov stela utabygds eingaang!

De to trak sjøstøvlerne stille av sig, og de hængte oljeklærne forsagte op paa knaggerne. Konen med ungen sank ned paa en stol og hukred og jamred: Oi joi joi! . . . Tor ikje bu paa Kværnateigen meir!

Røst blev ved, og gik op og ned paa gulvet: — Der har vi det i et lidet glimt! Det som skiller mennesker fra hverandre, og det som skiller racer, maa vækkes igen! Thi det som skiller, er det værdifulde. Der ligger glansen og festen ved at leve!

Gunvor famled raadløs imod ham som imod noget avsindigt: — Og saa? efterpaa? — naar forskellighederne er opbrugt? naar instinkterne har fortæret hverandre? naar glansen er gaat av?

— Efterpaa? Efterpaa! Hvilken kræmmer

ved noget om efterpaa? . . . Men der ligger ogsaa festen ved at dø!

Imens kom unge Salve drusende ind drivvaad; der var haard, høi klang i stemmen, som drukne folk har den. Og Herborg grøssed:

— Æ da her du æ? sa han, — han fór her og ledte efter hende over hele vaagen! . . . Ha deg heim paa timen!

Hun bad for sig: — Tor ikje, Salve! . . . Det hadde altid været slik: naar den gamle jægten styrte ind paa vaagen, var det som skyggen fra seilene bredte sig kold og vild over hele Kværneteigen. Men nu! nu! —siden de fandt tyvekosterne paa loftet, siden selvmordet —!

Doktor Røst satte en stol frem til Salve.

— Haah, svarte han sin kone, — det var nok ikke mange i verden, som kunde si sig fri for at ha skaaret sig en vidje i anden mands skog. Saa forsaavidt —! — Men han sad sammensunken og flirte fremfor sig.

Røst snakked til Gunvor, mens han drev paa gulvet i den store bevægelse, som altid skabte videre syner: — Se paa ham! Ser De det syge, smilende øie? Naar jeg nu ser det smilet, skimter jeg til bunds nedover slægterne i Norge! jeg lytter tilbage gennem 4—500 aars daadløshed! jeg veirer forsumpede drømme om

storhed! Det er romantik, det! . . . Aah! Denne selvets dumdristige overvurdering paa den ene side — enkeltmenneskets steile overbevisning og vilje! paa den anden side bygdens eller folkets selvdyrkelse, den stagnerende stamme-forgudelse, muggen magtsyge som kræver nakkerne bøiet! — De to modsætninger har i grunden mødt hverandre her idag! De opstaar paa samme tidspunkt, fordi de hos os er de samme i sit udspring: et nyfødt blindt væsens vaagnende famlen efter sig selv. Men gud bedre, naar det hænder! Det er noget uløseligt i dette sammenstød, som maa ende med død, fordi racen og folket har sovet, og det og enkeltmennesket har ikke holdt følge —.

Hun famled igen imod ham: — Race-had! racernes genopstandelse! . . . jamæn skønner De ikke, at da blir alt liv farligere?

Han stansed paa gulvet: — Al virkelig livsførsel er farlig. Leve, det gaar paa livet løst! — Og han begyndte at gaa igen: — Og romantikens vaarbrusende blomsterflor skyder netop op, naar de strømninger tørner uløselig sammen og grumser op og læsker folkets eller enkeltmenneskets sjæl med sit grosvangre dynd. — Han blaaste haanlig: — I andre lande! i andre lande der gør det sig færdig som literatur!

Men her hænder det at det væsen snurrer saa vildt om inde mellem strømhvirvlerne, at det kommer bort, eller flyder op en dag langt langt nede, rodløs og jasket, med dette flir, — fordi folket selv er forsinket med de 500 aar! her er det romantikeren, som emigrerer, mens de andre sidder hjemme og blir jøder — blir mestere i selvbevarelsens store kunst! Her er det Salve's syge ulivs-blik! Det smiler til den blonde races selvødelæggelses-rus!

Hun søgte at stanse ham: — Uh, denne Deres løsmundethed imod aften!

Han blev opløst ved: — Men det øie er ægte! i det er der endnu sjæl. Det er uudsletteligt, og findes ikke andetsteds paa jorden! Det holder jeg av. Der hvor det øie lyser, er mit hjem.

Han gik i en slags rus lige hen til Salve, og bøied sig over ham og kyssed efter hans øie.

Gunvor retted sig og forsøgte at smile, men hun bare viste tænder: — Gud bevare mig, doktor Røst! mumled hun haardt.

Men Salve reiste sig og saa forundret op. Han snudde sig sky til konen, da han ikke fandt løsning: — Ha deg heim paa timen! — Han drev hende foran sig ud av stuen, endda hun hulked og jamred sig: — Men du ha loft meg,

du ska ikje fara mæ den gamle jægtaa! — Søndenveiret slog døren i efter dem.

Men Gunvor mumled videre: — Kysse et mandfolk —! . . . Og saa denne affinitet for pakket i bygden! . . . det sleipe ækle ansigtet! Har De da ikke heller selv smags-sansen i behold længer! Jeg begriper det simpelthen ikke! Dette er den modbydeligste scene, som jeg til dato har været tilstede ved. . . . Det er det samme med disse blomsterne Deres op i «Edens have», som De kalder den — denne lumre, slimete kultus! De dægger for det syge og væmmelige i Dem! Er der da ikke skelet i Dem mod aften! Her lugter bedærvet dødkød i stuen! — Ret Dem, menneske!

Jørgen Røst stod stum og forlegen: — Tilgiv mig! — Han stammed: — Men disse mennesker er mig nu ikke længer som en moseart under mikroskopet. For mig var visst denne fjordpoll paa vei til at bli paany et lidet oprivende Norge. . . . De skal nok bli som en moseart igen. Tilgiv mig! — Men da han sa det sidste gang, stod han alene i værelset, og han hørte sin egen stemme tigge om tilgivelse; hun var da allerede inde i kammerset for at bytte tørre klær paa Ingri og lægge hende. — —

Næste morgen var det stille over bordet,

mens de tre spiste. Ingri skyndte sig for at komme fort udav stuen, og hun hented de æpler, som var faldt ned i løbet av natten. Indveiret var gaat sig opunder vest; da snudde vinden helt om i Knarrevaag og kom indenfra Flogedalen, hivende i tunge kast, og med braak fra elven som om dører pludselig sprang op indtil larmende forsamlinger. Røst sad med de graa, skælvende øine. Det var stilt i stuen. Han sukked uforvarende. Hun sa prøvende, men muntert:

— Det sukker saa tungt bort i skogen?

Han retted sig med ét: — Maa ikke jeg ha nogenting —! Men saa dukked han sig rask som et lurende dyr, sa let og smilende: — For den lilles skyld lar De vel være at reise de første maaneder?

Hun hjalp ogsaa til at bøie unna og pegte pludselig ud: — Har De set hvor det har snedd i fjældene inat?

Han reiste sig og humred: — Saa sandelig! Saa han er alt ude og gaar. Han er saa minsandten tidlig iaar.

Doktor Røst sad en dag, han igen kom hjem fra vaagen, over middagsbordet og fortalte oprømt:

— Den aandelige vækkelse er i fuld gang. Syndsprædikanter vokser op som sildefiskere mod høsten; de har kasted sin not ud efter sjælene og varper og varper i land — folk ligger matte udover Knarrevaags-fjorden, som halvdød brisling langs stranden. Nu er der ogsaa ventendes en seminarist Melkeviig i skolekredsen, som man knytter store forhaabninger til. Den kulbaaden paa Otranes var en betydelig vinding! Avtalen er at den skal dampe indover til fjordpollen hver søndag med bønnefolk. Jeg har døbt den «Charon». Men det navn er det ingen her som skønner; og det er virkelig en Charon: den dag «Jôrten» skulde begraves, var dens første tur, og da tog den kisten med udover til Otranes. Den stanser udenfor alle næs og piber, og den tar folk med fra øerne:

en godveirsdag har den ogsaa den gamle jægten paa slæb, lastet med vakte. — De mater baaden med bjærkeved, og den stønner tungt, for maskinen er ikke av sidste snit. Præsten derover paa Otranes sidder og ser skævt til denne planmæssige tapping av hovedsognet for kirkegængere, og han og obersten sætter ogsaa øgenavn paa baaden — der heder den «Kikhosten», naar den hikker og piber avsted indover. Det er jo statskirkens ve og vel det gælder! . . . Og gamle Vigleik har jeg fortalt om det øgenavn; han ser guds finger i det, og siger at han er taknemlig, fordi de forhaanes og kan faa lide for Kristi skyld, thi de enfoldige og fattige i aanden hører guds rige til! — Det hele er en stor farse.

Og Gunvor tøied sig famlende efter doktor Røst. — Det er moro, saalænge det bare foregaar under mikroskopet!

Han blev ved: — Men nu gaar den gamle Vigleik og er ikke tryg alligevel for unge Salve Kværneteigen; han ved tydeligvis ikke hvad han efter farens selvmord gaar og funderer paa; sjøboden med baad-skykken blir ved at staa stængt, og han selv sidder hjemme hele dagen. Er han knækket? . . . Men denne stilhed kunde jo muligens bare gælde nu den første tid efter

begravelsen; for det var hans baader, det nu var spørgelag efter i byen, — hvis han tog sig op igen! — Idag gik han ligesaa godt bent ind til ham; han spurgte lige ud, om han ikke kunde paata sig at føre kulbaaden for dem — han hadde tænkt, han skulde sættes som i en slags rute en værkedag ogsaa, med post og slikt. . . . Jeg mødte ham nu, han kom derfra. Han svarte ja paa øieblik! sa han; han var bløđ, saa det var som at stikke bort i smør. — Men sad han ikke og flirte? sa jeg. Vigleik kom ikke fra det flir i hele formiddag; han sukked nu, da jeg gik: hvem vidste om ikke han gjorde dem et peik alligevel med den nye baadskapen — slik skælm som der sad i det Kværnateigs-slaget!

Men de blev saa underlig modfaldne over middagsbordet, da Røst hadde nævnt fliret.

Det var i grunden ogsaa ligedan med Jørgen Røst selv: han var ikke paa det rene med hvad der nu foregik med Salve. Det var nu ogsaa det, at Salve skydde ham efter det kyss han hadde faat paa øiet; han stak sig væk, bare han saa Røst. —

Derfor var det en snekave-aften indunder jul, som Ingri hadde lagt sig og de to var ude i uveiret sammen i oljeklær og spaserte i sne-

slaps mellem stengarene, at Røst foreslog de skulde gaa over kloppen — det lyste endnu i vinduet over paa Kværneteigen, og det var sent til at være i Knarrevaag. Der hadde været opbyggelse derhenne igen i eftermiddag; Vigleik hadde talt om hovmodets «skygger som skulde uddrives». — De kunde da ja minsandten ogsaa gaa og lytte ud ved husvæggerne engang! spøgte Røst. — For at se om Salve's kone endnu fælte.

De gik arm i arm; det var hun som tog hans arm: — De er jo bedst kendt med pytterne her, sa hun. — De hadde begge sydvest paa, og snefillerne brandt paa deres ansigt. Men de snakked pludselig uforfærdet lige ud i al den blæst.

— De har vundet! sa han. De har tæmmet mig. De har tat fra mig ligesom nagets og selvbebreidelsens giftige kalk. For De gaar og frelser min lille pige her om dagen; stille og fint tar De hende og løfter hende ud av mine syge hænder. . . . Aa! der følger sikkerlig mindre nag ved at snigmyrde et voksent menneske end ved bare at røre ved et barnehjærtes rod — saa uro, saa uro den første gang!

Hun sa pludselig tungt, som hun sank til bunds i noget: — Saa uro, ja.

Han stansed med ét: — Tænk, naar jeg nu husker hende, saa har jeg aldrig set min hustru more sig — slaa sig løs!

Hun sa tørt og snusfornuftig: — Man kan more sig, om man ikke braaker.

Og han gik igen og skyndte sig at snakke om detandet: — Jeg orked ligesom ikke dette med Ingri mer! Der var smaa øieblikke i mig, fulde av uhyggelig angst, dødsstille som et stormcentrum er ... ørsmaa stunder ... helst naar jeg sidder med den lille haand i min! De ser det ikke, og aner det ikke, naar de er der — som et lyn slaar det ned i mig ... ensteds her oppe i øvre etage. Ørsmaa øieblikke! — men der gaar dage før jeg faar møbleret tagkamret efter et slikt lynnedslag.

— Aaja, sa hun, og vilde ikke være ukendt med det; — jeg har nok set det, tror jeg nok. Naar hadde De f. eks. et slikt øieblik?

— Den dag i mit kontor inde i hovedstaden, da gaden pludselig blev uden lyd.... Her nyss, da vi sad og mente i al stilhed at det blev tidlig vinter iaar.

— Saa har jeg vel ikke tæmmet Dem, da.

De gik tæt indtil hverandre over kloppen. Der var en stang at holde sig i paa den ene side. Han sa pludselig:

— Føle Dem — det er som at stryke en erfugl paa ryggen!

Det fossed under dem, og det dured i de nøgne trær. Saa hun spurgte op igen høit: — Hvad sa De?

— Aanei, — det gaar ikke an at genta slikt.

Men hun hadde skønt meningen og sa: — Da jeg den aften ihøst saa Dem lukke de tunge øine og lægge de sanselige læber stille til hvile indtil barnet, da løsned der sig et skrik av beundring inde i mig: Jeg har jo ikke set noget slikt noget nogensinde i hele mit levende liv!

— Hvad sa De? sa han.

— Dette forunderlige smil De har, sa jeg! Der lyser mystik av Deres tænder! . . . Men jeg er den som kunde frelse D e m ogsaa. Derfor kom jeg drattende over fjældet nu med dette gamle maleri. For at gøre en erobring!

— Jeg ved det. De gør det jo ogsaa, De frelser mig — gennem Ingri. Men — hyss, her har vi stuen!

De hadde ikke stuen rigtig endnu ganske; men han fik stanset hende ved de ord. — Det er da rigtig underligt, sa han videre, at der er lys paa Kværneteigen saalangt ud paa kvælden.

Der stod en blomsterpotte i vindus-karmen.

Borte ved kokeovnen hang der en sotet lampe i en staaltraa ned fra tagbjælken. Barnet laa i vuggen og sov. Herborg, konen, sad paa en stol ved ovnen og la hodet fremover paa armerne. Salve sad i kroken indved væggen og stirred paa hende med et stivnet flir. — Men vinden dured i trærne; de to herude flytted sig derfor til et nyt vindu paa den anden husvæg, hvor der var ly, og der kunde de vel høre stemmerne, ialfald hvergang vindkastene sukked avgaarde opover bakken og trærne stod anstrængt igen og trak pusten.

Med ét slog Salve knokerne i bordet. Herborg spratt i veiret ved det; hendes blege læber gik ustanselig. De herude lytted.

Saa sa det tilsidst, med brusten høi stemme:

— Du veit da, du ha lovt meg da, du ikji ska rikka den gamle jæktaa. — Og hun snakked pludselig bogmaalet som Vigleik, naar han holdt bønnemøde: — Advared ikke han dig idag mod egenraadigheds og selvgodheds synd? — Hun la sig igen fremover med hodet paa sine hænder.

Gunvor greb Røst i armen: — Hvad sa hun? Jeg hører ingenting! — Og han hvisked og forklarte, for han hadde opfanget mer: — Salve har været oppe paa sjøbod-loftet idag og

rotet omkring i de gamle seil. Saa har hun visst lurt sig efter ham og overrasket ham; — dette er satan som leder dig ind i egenraadigheds synd! har hun nok sagt deroppe.

Om fem minuter slog knokerne rapt som et lyn i bordet, og vækked hende for anden gang.

Nu smilte hun forundret mod ham: — Eg æ fraa Otranes, sa det sløvt og stille; men saa slog hun igen om i stivt bogmaal: — Paa det lyse næs der er jeg fødd og baaren. — Hendes hode faldt paany tungt og søvnigt ned paa armerne.

— Jeg forstaar ingenting av det! sa Gunvor ivrig udenfor ruten.

Røst mumled: — Hun opfatter ikke spillet i mandshjærtet; hun vil trænge det tilbage med magt, naar han leter sig tilbage til sig selv. Og nu er han da ogsaa blit éns, uden spil, — og tar mon igen og piner hende.

Knokerne slog igen braatt ned i bordet. Konen fik trækninger i ansigtet som imod graat.

Gunvor sa: — Ja han piner hende jo!

Røst var ude av sig av interesse: — Se det gæp! se det rykket i mundvigen! — som et barn som skal til at graate!

Hun derinde snakked bønnemøde-maal og rased: — Det er som glæden inde i meg tyndes dag for dag! . . . Og bringebenene krummer seg indskrumpet efter, snører hardere og tættere og illere om det vesle, som er igen inde i meg.

Gunvor fór op: — Dette taaler jeg ikke staa og se paa!

Men Røst holdt hende tilbage: — Ikke forstyr de to! . . . Han har faat øie paa det der nu — paa det svage i hende. Det svage — graatens ryk i mundvigen — drar ham, ægger ham! . . . Se de to blik mødes! se sjæl dirre mod sjæl! Nei se, hvor længe de kan holde blikket! — Dette er som en aabenbarelse for mig, minner om gamle dage. . . . Dette er et opgør! hvad vil De der? hun har jo listet sig efter ham idag, da han lette sig tilbage til sig selv, dræbt spillet i ham. — Det er ikke slik fot i hose at være gift med et mandfolk, som hun og De tror.

De stod igen tause og stirred. Hun derinde sank ned paa armerne paany. Salve sad og vented. Saa kom han paa taa helt frem av kroken — Gunvor greb fast om Røst's arm av spænding — og slog i bordpladen, dennegang lige ved hendes øre. Hun vaagned for fjerde gang,

hun stirred op paa ham, storgraat, men uden taarer.

Røst sa: — Hør! det ligner en hund som tuter.

Hun svarte i oprør: — Han derinde er en satan! Han er jo en ren djævel! Og saa staar vi to her, uvirksomme, udenfor, og ser paa!

Han holdt hende tilbage: — Det der er vellyst, menneske! Det er et led i det ægteskabelige samliv. Hvad vil De der! La de to stride den gode strid til ende.

— Er det ogsaa noget at smile av?

— Det er ganske rigtigt, hvad De selv sa engang: De er ikke nogen kunstner. Siden De ikke kan staa stille og se paa dette.

De taug. Derinde sank konen ned over sine armer. — Og knokerne slog ubarmhjærtig i bordet. Da reiste hun sig, ret som en stang, saa sig ørsken rundt og skrek, med bønnemandens stive bogmaal: — Her farer en jægt ud og ind stuen med gamle svarte seil!

Røst blev uforstyrrelig ved: — Jeg kender dette gæp igen! Det der har lokket ægtemænd før ham . . . denne uro som blir saadd! Jeg minnes et gulspurv-hode —.

Da slap Gunvor hans arm: — Saa, gør De det? endnu en gang? — Og hun sa koldt, med

en forundret diskant til stemme: — La ham saa pine hende da! — Hun trak avsted med Røst.

— Nei! Nei! Vi vil ialfald se, om hun sætter sig, først!

Men Gunvor lod ham ikke faa staa der længer.

Dette syn av de to indenfor vindus-ruten arbeided i ham paa hjemveien, og billedet søgte at ordne sig, saa hans hode var hedt trods snestormen. — Hun gik hjemover med den store uhygge i hjærtet. Hun graat, da de stod hjemme i Sems-stuen.

Han gik straks ind til sit kammers paa den anden side av gangen. Hun kom efter ham; da stod han over skatollet; hun trak ham hæftig ud igen, og i stuen tramped hun pludselig i gulvet til ham:

— Det er som de hvergang suger blodet av Dem, disse minnerne!

Han svarte ikke.

— Jeg er den som kunde frelse Dem, doktor Røst!

— Jeg ved det. Frelse mig én dag, eller to. Men naar det kommer til stykket, ved De, — kiler det andet sig imellem og skiller. Man er aldrig gift mer end én gang i livet.

— Pyhh — aa! Vil De bare brænde det

skatollet av ek, med samt alle de brevskaberne fra gulspurven, eller hvad De kalder hende!

Han smilte, mens han pegte ind til hendes kammers, hvor Ingri sov: — Derinde er mit største brevskab. — Og trak sig tilbage.

Hun sa efter ham: — Dette smil! Det lyser lik av Deres tænder!

Han sa: — Har jeg ogsaa dette ulivssmil? Vel; saa har jeg det! — Dørklinken slog i efter ham.

Da var det langt over midnat.

Hele morgenen udover seiled vaade snefiller skraat indover fjorden paa søndenstormen, som var saa stærk at de vilde næsten ikke falde til jord, endda de var tunge av væde, men fulgte langs med vand og eng og lier. Men faldt de saa først et sted, saa klinte de sig ordentlig fast, vaadt og tæt. Og om morgenen, da veiret la sig, stod alle tykkere trær med hvide renner nedover læggen, paa den side som vendte imod sør.

Doktor Røst stod da allerede nede i osen og spiled næsebor imod sneens kølighed. Han hadde været ude paa trappen et par gange inat for at se: det blev ved at være lys i stuevinduet

hele tiden over paa Kværneteigen; saa der hadde nok været et helvetes hus. Han kendte med haanden ned paa sneen: den var kram. Der var ikke træk i luften. Sneen laa stille og tæt paa hvert nøsttag hernede, og paa bordklædningen, hvor der var en dørlist, eller hvor der bare var saameget som en kvist eller nagle, der hadde den lurt sig til at sætte sig fast. Den sad med høi kam op paa hver en gren i det gamle asketræ ved Vigleik's nøst, og vred sig varsomt, som en uklippet hesteman, for at holde sig paa, trods høiden. Sneen naadde lige ud i fjæren, og der endte den i en tynd bræm av vandtrukken sørpe. Udover vaagen laa snegrøden tyk og tung, og det var ikke mer end smaadynningen fra nattens storm kunde bugte sig frem indunder den og fik den gamle, avriggede jægten, som laa sørgmodig i alt det hvide, til at klaske ganske sagte med slappe vanter imod masten. Alle stene udi stod med skinnende hvide topluer paa. — Men der var kulsorte flækker i murene, hvor sneen ikke hadde fundet fæste, og kulsorte blev revnerne mellem snegrøt-flakene. Midt i sørpen løb Flogedalselven aaben til fjords, og der stod graa glans av den som av blank-pudset malm.

Tversover for Røst, i sjøboden, stod Salve

i den halvaabne skutedør under arken, der hvor vinden laa og et gammelt seil hang ned; der sad høi kant av sne paa vandbrættet over det avlange vindu lige ved ham, tøied sig dumdristig udover sjøen. Han hadde ikke lukket et øie inat. Han stod med begge hænder i lommen og tænkte at vrikke sig gennem snegrøten over til den gamle jægten for at pumpe den læns; han stirred ned i den nedsnedde jolle under sig, kvied sig saa ved at skrape sneen ud. . . .

Der kom et svalt pust. Hestemanen brast paa aske-grenen, og klatterne stupte ned fra sin list eller fra sin nagle. Der blev kulsorte flækker noget hvert sted. Der steg sus fra elven under Kværneteigen, vælted sig som et skrall indover stilheden. Røst la igen haanden forsigtig nedpaa sneen for at kende: snudde veiret? — Nei. Nei. Sneen var kram som før. — Og skrallet døde hen, og der var igen ørenslyd til alle kanter. Men ingen brugte endnu stilheden til at si noget, end si rope noget.

Da, i graalysnings-stunden, kom der springende et bud over kloppen deroppe og til doktoren paa Sem: der var i vildelse brugt øks paa barnet oppe paa Kværneteigen! —

Herborg maatte paa asyl. Det var «Cha-

ron», som samme dag førte hende gennem al snegrøten udover til Otranes, hvor bybaaden skulde ta hende; hun sad forud mellem to mand og sang salmer med kars-stemme. Der laa igen efter dem en smal stribe kulsort aabent kølspor, som lukked sig straks.

I skutedøren stod en mand og flirte uvirksom; han stirred ned i jollen og saa paa sneen som nu gik sin vei av sig selv.

Det blev stille i pollen de første uger efter denne hændelse; der holdtes ingen opbyggelser. Bønnemændene krøb forskræmt tilsængs; for læseriet og religiøse skrupler var udlagt som aarsag til ugærningen paa Kværneteigen.

Gunvor gik ogsaa stum omkring i Semsstuen den første tid. Røst holdt sig lidet hjemme; han vandred omkring i stuerne og lytted til de korte ytringer. Men en aften, han kom hjem, og Ingri allerede sov der inde i kammerset, blev Røst pludselig snaksom igen ligeoverfor Gunvor og sad og fortalte:

— Bønnemændene vore var krabbet til sængs paa dagemaal av sorg og sut; de laa og pusted tungt under aaklærne, og var ikke til at faa i tale. Bare nogen stumper av tungsindige ord fanged jeg: det var lidet værendes mer i Knarrevaag. . . sælge gaardene og reise til Amerika! . . . De er kanske ikke saa

«middelskloge» alligevel disse gamlingerne, tænkte jeg. — Men idag satte jeg mig hen til gamle Vigleik's sæng: du skulde slaa ind paa noget nyt, sa jeg, og la de baaderne og det der fare: nei, hotel-drift! turister! — og gøre hele den baadbygger-næringsvei overflødig. Da retted han sig — det var som det hadde ætset sig tvers igennem ham, som kviden laa igen efter ham paa puden eller i sængehalmen. Han sa høirøstet — og Røst hærmed: — Spaar da! — me æ ikje slik avkrok hell! . . . Stedets opkomst baade socialt og kommunalt og polîtisk, og so te seia intellektuelt og! for de maatte da skønne hvor de laa tilbage i oplysning, som det nu var, og i alslags manerer! . . . Og Vigleik la ud om byggeplaner: hotellet! og dampskibsbrygge derude hvor Kværneteigingernes sjøbod stod! For nu vilde de ha rutebaaden ind paa Knarrevaag, ialfald et par gange om ugen. . . . Og det svære kredsmødet fik de her til sommeren — saa nu var det avgjort og ordnet. . . . Landhandleri skulde her bli! — nu var søn hans paa skulane og lærte. Saa hadde han snart krambod-kar god nok. — Folk har sagtens tænkt under aaklærne i denne sorgens tid! de har simpelthen gjort barsel i mellemtiden! de er nedkommet med al sin

sut, og staar nu op med nyt syn og nye store planer!

Gunvor blev revet med og sa pludselig:
— Det blir visst rasende fornøieligt, dette, — naar man kan sidde udenfor og se paa! — —

En anden aften sad han pratsom og snakked igen. Den dag var Herborg kommen tilbage fra asyl med «Charon», og en farbror av Salve i byen hadde fulgt hende hjem; hun var vissen, hun var sprængt, som folk naar de har været paa asyl; men hun satte sig da imod at gaa hjem til Kværneteigen: paa ingen maade vilde hun nu, efter det barnemordet! Og saa loved de hende tag over hodet paa Digrebrække hos Vigleik. — Røst fortalte ingenting om dette; han bare snakked om deres byggevirksomhed:

— Nu er de i fuld gang paa alle omraader! Hver dag ligger der 3—4 baader udenfor sjøboden og rammer paaler nedi; der skal bygges et stenkar. Det er dampskibsbryggen. Og paa begge sider av Salve's sjøbod lager de til en landgang ud til bryggen — de to armer mødes saa lige udenfor hans skutedør til en bred opgang, som gaar ud til stenkarret. De bygger ham inde, saa med nød en liden færing nu kan flyde under plankerne frem til skutedøren. Salve staar og flirer, og lar dem bygge —

jeg har set kolleger i byen ha det flir, naar de blir overfløiet i sin praksis, — naar streberne gør spurt og raner patienter. Kanske det er mit smil. . . . Men det er som en myrtue, staa og se paa disse gamle baadbyggere derude om brokarret. Og de tror at Salve er en lammet mand; — eg trur du har tæring, siger de med mild medynk. Og jeg opmuntrer dem til bare at bygge ham inde. — Men jeg hvisker til Salve: Saa tvinger du dig til post efterpaa, ved at true med sagsanlæg, fordi de har bygget sjøboden inde. . . . Idag er spærrerne reist paa hotelbygningen. Iaften er der kranselag. — Røst lo: — Og jeg som er ophavsmanden til det hele! Det er som et eventyr!

Gunvor saa paa ham, og der var pludselig en storm av uroligt begær i hendes øie — en uforsonlig dødsfiende av al lystighed: — Denne snak! denne forfærdelige snak imod aften! . . . Det er saa ensformigt ogsaa, i længden.

Han stagged sig og kræmted: Hm hm. Ja. Nei. Hm hm. — Og han trak et langt suk. Saa sa han i pludseligt indfald, men ligesom tankespredt og sløv: — Jeg har en dyrisk mund.. . . . Synes De, jeg har en dyrisk mund?

— Var det ogsaa noget av det, h u n — gulspurven, pleied si?

Han undveg spørsmaalet: — De synes ialfald, det lyser lik av mit smil — sa De.

— Det er hende De minnes i alt!

Han tog sig forsagt om hodet: — Dette snak imod aften, dette spørsmaal — altsammen, er det ligesom stykker bedærvet dødkød, som detter løs av en sjæl!

Men da ligesom værged hun sig og ham: — Aa, De er ikke saa bedærvet, naar et minne kan sidde igen saa længe! — Men saa reiste hun sig i oprør: — Dræb mig da! dræb mig bare!

— Men kære! men kære! — han godsnakked for at stagge hende: — Nu tror jeg virkelig, minnerne begynder at suge blod av Dem ogsaa. — Og han greb hende med kraft om skuldrene.

Hun reiste nakke: — Er det mig iaften?... eller er det hende som sover, Deres store brevskab derinde?

— Iaften er det alene dig! — Han tog hende pludselig paa sin stærke arm og løfted hende i veiret som et barn. Hun sad deroppe og famled undselig efter dumme ord: — Tænk, ligesom være saa stærk, ligesom du! . . .

— — Næste morgen tidlig stod Røst paaklædd ude paa trappen, idetsamme solen randt;

det var februar-morgen og sidst i maaneden. Han stod og lytted. Fjorden laa blank. Det var skare ude og koldt. Den sidste hare hukred varlig i aaspeholtet langs stengaren, og hadde sig hoppende unna gennem leet, ogsaa han, fra sin nattens lyst, som bare var aaspe-rynningens bitre bark. Der var stikkende, knakende sol. En hvidhed i luft og paa sne, saa Røst stod og kneb de rindende øine sammen. Længst ude var melkesur soldis over de fjærne aaser og næs. Men her opover lien og nuten stod solen og skalv rød lige indpaa bare brune furu-læggen. Der sad en gulspurv borti rognen, saa tæt indved stammen, og sang utrættelig sine nyfødte længsler ud, saa ynkelig tonefattig, og endda var det som han sad og slet gudsjammerlig med det vesle som var, som om han pumped op og ned, og sangen var bare dette hvin i de rustne træge gænger. — Doktor Røst stod og lytted til fuglen: det var nu alligevel vaaren den følte, den og. . . . Og det var skedd noget av vaar paa Sem også: lille Ingri hadde egentlig faat stedmor siden igaar. . . .

Han snakked ind i kammerset til Gunvor, turde ikke se hende: — Jeg gaar ned paa sjøboden og ser om kranselaget staar paa endnu.

Det blev slem fyld paa sjøboden den nat; brændevinet var ondartet, og virkningen var derefter. Først hadde snedkrene faat sine drammer oppe paa Digrebrække og var gaat tilsængs der i al skikkelighed, for at staa op til arbeid næste dag. Men saa var de andre gaat ned til osen med tre—fire flasker. De holdt til paa Salve's sjøbod, i et lidet avpanelet kot, for den laa mer unna, og tanken var stiltiende den at én ikke derfra hørte staaket over Øiren.

De sad paa kister og kasser. Her sad Vigleik Digrebrække og var vært. Her sad Salve selv, og Haktor, den yngre bror av hans far, som igaar var kommet fra byen med Herborg — «kaptein Qværnteig» skreves han for, fører av en bukserbaad eller lignende i byen, navngeten i pollen som en uvorren kar paa sjøen ligesom «Jôrten»; og hans sidste daad var at han hadde sat over til Norge fra en Islands-banke med bare en ving i propellen — og ikke mer

end én mand hadde vovet at følge ham! bukserbaaden laa i dok i byen nu. Han var rødmusset og en stordrikker. Han sad stum og lukket blandt dem, som en eventyr-helt skal. — Der sad endvidere et par gamle baadbyggere her. — Tilsidst var ogsaa den nye læreren, seminarist Melkeviig, kommet ruslende nedover til sjøboden om natten; Vigleik hadde saa faat øie paa ham og vinket til ham. Han steg varsomt ind som en høne over en tærskel — det var nu i grunden ogsaa saa at si hans pligt at være tilstede her i nat, svarte han, for at «bidrage sit besyv til at hæve tonen i laget»; det var en lyshaaret mand, men han bar barter og en vældig fip som Napoleon den tredje, og han beholdt det snit paa skægget, endda præsten for ham fortrolig hadde udtalt sin misnøie med det: man skulde ikke spjaake sig ud! Han bar en pibe med mygt langt rør i haanden; det var kun han som hadde den pibefaçonen i hele pollen, og i trøielommen stak der en broderet tobaks-pose op, med to dusker som dingled spraglet udenfor. —

Doktor Røst blev staaende ude ved sjøbodvæggen og lytte først, og han hadde endnu dette kvink i sit hjærte fra spurven som sad indtil rognestammen og slet saa ynkelig med

vaaren. De var høimælte, men haase derinde. Han hørte de gamle sad midt oppe i en mandjævning — det var sine koner de skrød av.

— Min kærring findes der ikje makje til! sa gamle Vigleik halvt i bogmaal — han var den haaseste av nattens snak. — Skaal paa det, hele sjøbua rundt!

— Nai—j, da æ so, svarte én. — Men mi æ yngre, aa tidigare.

— Men min har og været rigtig ung og tidig, — og r-erne rulled truende: — Du skulde bare set 'na den gang! Dar kjeme, fan hakke meg op til hakkemat! ikje hendes makje meir i fjorden.

Røst steg ind i sjøboden og klemte døren i efter sig. Han stansed, han var blit solblind av lyset udenfor, og herinde i det store rum var det næsten mørkt for hans øie. Dagen var begyndt at arbeide sig frem paa væggen gennem skutedør-vinduet mod sjøen, med en skæv solstrime, som det ligesom sad glans i av solrød furu-bark den hadde streifet, og nedover mod gulvet flytted dagen sig og vilde snart helt naa det. Den mødtes allerede midt i rummet med den anden dag fra øvrevinduet, som varlig følte sig frem herinde gennem de hvide rimroser ovenover den røde lommeklut, Melkeviig

hadde hængt op for at hæve tonen i laget; den dag var kold og hvid av lysskæret fra sneen opover den skyggegraa bakke bag sjøbodvæggen. Røst blev staaende et øieblik i dette lysvirvar av blaat og hvidt og mangeslags rødt, før han famlende fulgte med det ind til dem som sad paa kasserne, ind i kottet, hvor døren stod halvaaben og han hørte de drukne stemmer. Det var et kot uden vindu, lige i det øvre hjørne av sjøboden. Derinde stod en lampe paa en kiste og surmuled imod dagens lys-spil.

Melkeviig sa hurtig, og famled efter dusken i tobaks-posen: — Fy da, dere maa værkelig ikje bande saa overflødig stygt! Han putted begge hænder beslutsomt i bukselommen og sad stram paa kassen.

Vigleik greb det, skønt han jo var edens far: — Nei, ikje banna, guta! Ikje banna! — Og reiste sig forsigtig fra kassen for at karre snadden ud. — Tonen i laget! gumled han. Kulturens ophjælp! Mja.

Der blev dump stilhed i kottet. De sad og stirred stivøiet ud i luften, som de ikke saa den «tussete doktoren»; for de vidste han var olm, om det saa var noget senere paa dag end som idag. Og Salve's øie krøb under kasser og ud igen i sjøboden under doktor Røst's fødder.

Røst stod indenfor dørglytten: — Dere sidder og drikker konjak av ølglas herinde, sa han lunt som til smaabarn; han var taaligere end som ud paa en eftermiddag! — Men der blev endnu alligevel et øieblik forlegen pustende stilhed, idet han saa sig rundt efter plads; for de hadde den trykkende fornemmelse av hans ædruhed; de tog ogsaa op sine snadder, allesammen ligesom Vigleik, satte dem i munden, stopped pegefingeren nedi og suged til, saa de blev hule i kinderne, suged og blaaste, for at faa snadderne rene. — Likest ha seg heim! jafsed Melkeviig ud i luften. — Pludselig skrek de op alle: — Men find deg ein kasse, doktar! — Da var isen brudt; de følte bare godt humør i dette besøg, som fyldte kottet. Og de ledte blandt tomflaskerne, men uden nytte. Det var bare Salve som skvatt til, da han satte sig iblandt dem. Men Vigleik sa: — Dette er som en slags købskaal og!

Røst svarte: — Skaal! La os svire! — Og satte et tomt ølglas til munden.

— Dette er som en slags købskaal og! gneldred de — det drukne godlun vælted seigt indover ham. Og Vigleik bød sit glas: — Drik, far! Drik. . . . Som en slags købskaal, ja. . . , Sékretær, sékretær! Du er skrivefør, du dok-

tar, — ta pen, skrifff! . . . Overskrifft først: Kôntrakt oprettet indimellem paa den ene side herr hoteleier Vigleik Digrebrækka —

Røst indvendte: — Undskyld, maa jeg faa lov: «Digrebrækka», det gaar ikke. Det blir til latter. Det er ikke som det sig hør og bør for en hoteleier. Det er ikke standsmæssig! Du kalder dig Knarravaag! — og det maa skrives med C: «Cnarrawaahg». Ellers skønner ikke Engelskmanden det. Og naar du har c i agterspeilet, faar du ha det i stavnen og: Vigleik skrives paa engelsk «Weiglyc» —

— Skrifff: herr hoteleier Weiglyc Cnarrawaahg og paa den anden side herr inderst Salve Salvesen Kværnateigen. Nei, skrifff du Salve! — doktaren kneppe ikje hart nok. . . . Skrifff: paa følgende vilkaar . . . jeg undertegnede inderst Salve Salvesen Kværnateigen avstaar . . . skrifff . . . avstaar al brugsret til sjøboden og retten til at indrede samme som butik . . . skrifff . . . samt stentrap —

Salve skrek i: — Dar spraang penneholderen, herr hoteleier!

Vigleik hørte ikke, men blev ved: — samt stentrap . . . mod at erhôlde post og stilling ved den anlæggendes espendition.

Doktor Røst reiste sig med det tomme øl-

glas i haanden, og ingen av disse, uden Salve, følte haanen i hans øie:

— Jeg vil i anledning av den trufne ordning med sjøboden faa lov til at udbringe en skaal for herr hoteleier Weiglyc Cnarrawaahg. Jeg griber det første det bedste som motiv for denne skaal: Bare nu den sjelden ubildede maade, hvorpaa han just i dette øieblik gik ind paa mit forslag, at forandre navn, er et særpræg ved denne mand — og ved mange gamle, store mænd i Norge. Dette merkværdig ømfindtlige øre for udlandets dom! dette enestaaende aabne blik for hvad Europa's kultur kræver av os, for reformer og forbedringer som stammer derfra eller har faat endog det svageste stempel derudefra. . . . Æ me gamle? Nei, me æ 'kje gamle! . . . Jeg er saaledes ikke i ringeste tvil om at jo denne forunderlig elastiske, gamle mand følger mit raad, naar jeg nu ogsaa, i tilslutning til det trufne arrangement, foreslaar ham snarest at anskaffe sig et stempel, eller et signet, med forbogstaverne i sit nye navnetræk indgraveret: «W. C.» Det er i udlandet et hyppig forekommende monogram som altsaa, overført her, vil bevirke at den fremmede turist føler sig som hjemme, straks han stiger i land i Knarrevaag. Det kan synes en smaa-

ting; men kulturen finder netop sit udslag i de smaa ting. Jeg siger: dette lille stempel, som for fremtiden vil slaa os imøde fra hver konvolut og hvert brev, og blinke som en gammel kending fra hvert skilt, det betegner intet mindre end et vendepunkt i fjordpollens udvikling! Det er saa at si et stempel paa en hel ny aandsretning. . . . Weiglyc Cnarrawaahg's skaal!

De drak. De snakked løsrevent i munden paa hverandre. En sa til Salve: — Jaja, so ha daa rederiet inat faat høveleg sjond aa begravelse, so da værdt va. — En anden sa: — Ja, no rigga han ikje jægtaa meir! — Vigleik pegte paa sine tomflasker og sa: — Se bare paa dem, du Salve! — Og skoleholderen blaaste haanlig til denne skumle syndens hule: — Ja, det er fine karer!

Saa kasted de sig i pludseligt indfald over Røst: — Ska du gifta deg no, seir Guro? . . . Ska du ikje forlova deg hell?

— Nei da! nei da! Det er bare folkesnak. Hun Gunvor, hun gaar fra mand til mand jussom flettekringlen — ingen æder hende.

f l e t t e k r i n g l e — en sort stor vandkringle som bruges som foræring og gerne gaar uspist mand og mand imellem.

Salve skvatt til, da han kendte igen Røst's halsløse lek med virkeligheden fra æpletyv-natten; han gied videre og sa: — Men sei da ikje; — eldes kjem' da utyve pollen.

Røst sa: — Nei, sei da ikje.

— Men ho æ giftegalen, seir Guro? sa én.

Tungen var løsnet paa Salve: — Herborg mi! skrød han, — da va sella si so va tidig, daa ho va ung!

Vigleik kom imellem: — Og nu vil hun ikke bo paa Kværnateigen engang?

Salve bare la i vei videre; og hans øie krøb ikke længer: Det var det svære bryllupet paa Otranes de hadde truffes og han fridde. Den tredje dagen var bryllups-folket omkring paa støilene, aad sig levendes i hjel paa dravle og melkekost. Det var ikke spøg! Karerne gik hver med sin bylt klær under armen, for der var ikke klær nedenfor bæltestedet: det monne nok været et fint syn nede fra Otranes-næsset — huij! De rækkte fra støil til støil, med spelemanden foran. Og kvindfolkene kom sidst. Han gik for sig selv og allersidst; hun Herborg sakked agterud. De sakked agterud nogen hver, nødvendigvis, maattru; hele følget sovned av i mosen tilsidst, eller sad helseløse

sella — kæk jente.

bagom braken. Men Herborg sakked mest agterud; for hun vilde saa gerne ha ham, som hun vilde leve. De sad helseløse ved siden av hverandre bag en brake de to. Lika du meg? sa han. — Du veit eg lika deg, lo hun, — og Salve hærmed efter hendes stemme, da han fortalte. — Om du lika meg — soleisna? sa han. — Dar æ maange so lika deg soleisna, sa hun — hun tygged paa en brakekvist, saa flisen drev, og lod som hun var saa overhændig lidet huga. — Da va no deg eg spurte, sa han. — Hun reiste sig og pusted tungt — og Salve hærmed: Aa — aa, da æ 'kje so greitt mæ da, san! — Det var som de hadde snakket om døden, sa han, og hun hadde mest tygget sund en hel brake-kæp.

Det skratted høit i kottet ved det giftesyge suk; det var som de hørte igen faren, gamle Salve, sa de, naar han la ud om sine koner!

Røst satte det tomme glas for munden: — Ja, la os svire! Skaal!

Salve blev ved: . . . Siden, samme dag, fandt han hende igen i en lyngmark. Han lod som han gemte sig bort fra de andre; han sad op til en tue og sturte, og bed paa en brake-kvist. Site du her? sa hun. — Kor

sku eg eldes sitja? svarte han — og nu svarte Salve med hendes sagtmodigste stemme.

Røst faldt ind: — Flettekringlen maatte til pers, paa resten!

Jagu maatte hun til pers! svarte han.

Og igaar fik han hende frisk hjem igen, sa nogen. — Vilde hun ikke bo paa Kværneteigen, sa Vigleik, saa fik han lage sig sængebol her paa sjøbodgulvet av de gamle jægteseilene.

Skoleholderen reiste sig pludselig: — Frisk luft! skrek han — han vugged fremover med hode og overkrop som han svælged paa noget stort: — Morgo-solo, den trur e g paa, doktar! . . . I alt levandes. . . I den er spirerne nedlagt til alt godt i os. . . . Liker ikje De —? — Han fór ud, uden at oppebie svar, med begge næverne dybt i bukselommen ligesom for bedre at holde sig fast.

Og de reiste sig, de andre, og flytted sig forsigtig fremover i kottet: — Bedst ha sig heim! jafsed de frem i luften. — Finde en ny penneholder! sa Vigleik.

Salve saa stivt paa lampen og blev stille; den droges med døden, flammen tøiged sig opover inde i glasset, blaffed, gik ud. Han flirte: — Du likna Herborg der du staar! — han langed

ud med næven og gav den en lusing, saa den stupte i gulvet og knustes: — Dit halvgamle spøkelse!

— Ja ja, svarte det fra de andre, de ramled der ude i det store rum: — Ei medhustru! Ei medhustru lyt ein ha!

Salve ropte: — Hei gut! Naar kona mi æ dau, tek' eg meg heim en atten-aarig mø ifra byen!

Det skratlo: — Just som en skulde høre gamle Salve, «Jôrten» . . . far din!

Melkeviig stod ude i dørsprækken, og hans kvalme var naadd til udbrud: — Og Jehovah sa, gulped det i pauserne, — følg Sara's raad!

Røst stod tilbage midt i sjøboden og saa paa de andre, mens de flytted sig udover og ramled overende, stive som kegler. Salve blev inde i kottet; han stirred ud i sjøboden; hans øie fulgte en sort spræk mellem to bord i gulvet, og i bordvæggen var der en ny spræk, som passed ind i — opover mod den svære tværbjælke, som laa hid lige over hans hode. Han stod og fulgte denne vei, øinene gik hurtigere og hurtigere, og hodet duved med: det var en liden kar, eller et barn — en liden skrot, som dansed rundt i ring her, ligesom efter en usynlig line, slap sig i taget over ham,

hopped ned paa hodet hans, fór ud benene, bortover gulvsprækken, med alslags fagter og grimaser, løs og sprætten og vild! Salve lo pludselig høit: — Flyt deg, doktar! Han ska daa ha danse-rum, krypen:

— Hvem skal ha danse-rum?

Salve spratt i veiret, spændte ud med benene til siden, han slog haandflaten mod støvlerne, saa det smaldt: — Han, krypen so fer' her . . . veslefar min . . . ungen ho drap . . . ka verden da æ! . . . Han dansed rundt langs efter sprækken i gulvet.

Røst gjorde trin efter ham: — Aa, han! Javæl.

De dansed rundt hver for sig. De dansed i retning av sjøbod-døren, som nu var aaben. Opefter bakken stod de andre tause, og pusted med vide næsebor i den lyse sneluft. Lige bag væggen nitrætted Vigleik med en kridhvid skoleholder om trakteringen.

— Du har tiet still og drukket hele natten, din trave! skældte Vigleik.

— Har eg!

— Derfor er du ikke haas heller! Og her i dørsprækken ligger det, som jeg har igen. . . . Saa det blev en dyr nat, din hund der du staar!

— Eg!

— Hæ! staar du der og vil yppe klammeri med mai — herr hoteleier Weiglyc Cnarrawaahg — hæ!

Salve snudde, straks han hadde faat alle udenfor, stak ind igen i sjøboden og stængte. Han fandt frem et gammelt seil og et par aaklær, tulled sig ind i dem for at sove. — Og de andre mødte snedkrene, som alt var paa nedvei til den nye hotelbygning; de stak sig duknakket væk mellem husene i bygden og smøg slukøret ind i hver sine stuer. Men Melkeviig gik ind paa Kværneteigen og la sig. — Det varte ikke længe, saa sang det over pollen fra øksehamre og bord oppe paa det nye tag.

Doktor Røst gik hjemover til Sem over kloppen. Han gik lige ind til Ingri's sovebænk, la sig paa knæ og tog hendes haand i sin og kyssed den. Ingri vaagned; hun saa forundret paa hans blidhed, for det var jo morgen.

— Ja, det er morgen, sa han, — men far er ikke sint for det idag. Far er ingenting idag, efter en stor og tung vaarnat.

Gunvor kom stormende ind. Hun var endnu i morgendragt; men hun blev ligefuldt derinde:

— Det er altsaa alligevel h u n —! sa hun, med rank nakke. Men saa tog hun sig i det og bare saa langt paa ham.

Den lille vilde trække haanden til sig; men Røst holdt igen og sa: — Se denne lubne barne-næve! Det er som den er klædt med dun — kend! . . . Har du set, Gunvor, naar den plukker markens blomster? Den sliter hoderne av; men den tar aldrig aldrig roten.

— Tak, doktor Røst! svarte det skarpt.

Men Ingri napped haanden til sig; hun retted sig i sængen og stirred paa de to med borende øine, som stundom glap underlig sky; frem og tilbage gik de, mellem faren og Gunvor's morgendragt: — Er dere herinde begge to — ligesom — — saan — — nu — u? — Hun slog øinene ned, og ligesom saa efter noget paa gulvet langt henne. Hun blev siddende overende i sængen, med øinene stivnakket vendt mod gulvet.

Faren reiste sig op med lukkede øine og mumled, mens han gik ud: — Det var et instinkt som kom i uro nu. Hendes øine oplodes. . . Hendes plante-vaar er visst forbi.

Han fulgte stien mellem stengarene. Han gik ned igen til vaagen. Men der var alle baadnøst stængt, som altid nu ivinter. Han

gik tilbage over kloppen; han veired efter sjælsusikkerhed og efter nye indfald: han vilde svire videre! — Han gik først ned imod sjøboden. Der stod en mager kone udenfor og prøved at aabne; det var Herborg. Men døren var laaset med krok indvendig fra. Saa la ansigtet sig indtil ruten, der hvor de hvide rimroser var og Melkeviig's røde lommeklut: — Salve! sa det; — vil du ikje ha mat, Salve? — Men det svarte ikke derinde. Hun spurgte to gange; saa gik hun.

Røst snudde hurtig og fór opover foran hende. Han skotted ind gennem vinduet paa Kværneteigen; derinde laa Melkeviig endnu ligbleg og sov. Han gik videre, bort til Digrebrække; derinde sad Vigleik og retted «Digrabrækka» til «Cnarrewaahg».

Og da løsned der paany lystige indfald i Røst, da han saa denne skikkelse derinde bag ruten med den ny penneholder: nattens svir hadde avsat sig som værdighed i minen! der laa en let sommersky av forklaret bekymring over bryn og pande! Røst steg ind til ham. Han blev siddende der hele formiddagen. Han var fuld av planer og gode raad; de bearbeided sammen udkastet til kontrakten med Salve i anledning av sjøboden og brygge-

retten. Røst hadde ogsaa en uendelighed av nye forslag. — Han sad der helt til middag; da gik han hjemover, som han vilde spise — det var overskyet, og en og anden snefille faldt allerede. Men han dreied av ved Kværneteigen og svinged ned imod sjøboden isteden. Herborg stod igen dernede udenfor de hvide rimroser og Melkeviig's lommeklut: — Vil du ikje ha mat, Salve? sa det sagte. Men sjøboden var fremdeles laast indvendig fra. Og hun gik hjemover uden at faa svar.

Røst steg hurtig unna stien og stod gemt bag en sten, mens hun gik forbi — han saa at øinene var røde av graat. Han naadde frem til sjøboden langs fjæren fra en anden kant; han lytted om noget rørte sig derinde — kanske reiste sig op mod vinduet for at se efter hende over lommekluten. Det var og blev dødsstille derinde. Da var det med ét, som han saa ham og følte ham, tusen gange mer end om han hadde set hans ansigt. Et skille var tat bort mellem ham og Salve — han fornemmed med hans porer! det var som de to var blit grene, som grodde paa samme træ. Han kendte hvor denne hendes blide stemme skalv underlig nedover hans rygg, og pirked og grov som en ond værk eller som frost.

Men det var som det kildred tillige og gøs av vellyst. — Saa var hun væk: det blev stille inde i brystet, det var noget som løsned derinde og ligesom silred nedover underlig varmt; øinene blev brændende hede: kunde sjælen graate taarer? . . .

Røst stod længe nede ved stranden, og dette fremmede sind derinde tog al magten fra ham. Flogedals-elven gled blygraa forbi; der drukned ustanselig hvide snefloker i det blygraa. — Han gik tilbage til Digrebrække og lod som han alt hadde været paa Sem og spist middag. Da var han het i hodet, ligesom naar han hadde siddet paa huk deroppe hos planterne i «Edens have» en lummer grodag.

Han sad langt udover eftermiddagen hos Vigleik og gav paany vink og leverte lystige indfald. Røst sad ved vinduet for at holde udkig med sjøboden. Det begyndte at blaase derude. Han saa op imod nuten i nord, som reiste sig graaskygget og sneklædd og kold mod den blaa nordenvinds-himmel; det blaaste storm deroppe — toppen blev aldeles udvisket i linjerne av hvid sneskodde. Sneen føg henover jordet hernede ogsaa nu; et og andet snekorn kasted sig ind mod ruten, satte sig fast, tinte, seiled

nedover mod vindus-sprosserne, betænksomt og i rykk. Det skumred hurtig; ude blev alt graat, sneen og foket og nuten; Vigleik sad allerede forlængst og snorked med den nye penneholder. Paa himlen stod der en stjerne, som var uden kamerat, langt over nuten; han dernede i de gamle seilene paa sjøboden sad visst nu ogsaa og saa mellem rimroserne ud paa stjernen bag foket med de to øine, som stod saa upraktiske og langt fra hverandre . . .

Døren slog op, Herborg kom ind; — han Salve var lagt paa fjældet! sa hun og satte sig bent ned. Sjøbod-døren stod paa vid vægg dernede nu; der var fod-spor i sneen opover langs med elven; men de føg i efter hvert. — Der kom et par snedkere: pinedød, var han ikke lagt paa fjældet, ja! — Der kom en gammel baadbygger ind: var han lagt paa fjældet! — han hadde mødt ham ved kloppen nu i kvældingen, med et gammelt seil paa ryggen, han skulde laane doktoren det til bredsel over planterne op i «Edens have»: Da vette op i snø, hadde han sagt, som ingenting stod paa. — Vigleik vaagned: la ham lægge paa fjældet, vil han! — Det var likest lete, mente snedkrene.

Men doktor Røst steg stille ud under dette snak, saa blussende het i hodet: her var igen en

av dem som ikke var «middelskloge»! — Han saa for sig, hvor han krøb frem av de gamle seil: han steg paa taa ud sjøbod-rummet, keg gennem rimroserne om hun stod der, letted kroken sagte av, strøg sig frem langs husvæggen; saa vassed han frem i sneen bagom alle husene, opover bøen, fra menneskerne som bygged hotel, med krum ryg som et vildt dyr! Han var sulten ligesom Røst selv, han fik ond konjak-smag op i munden efter nattens svir. Men han steg videre, videre! i selvødelæggelsens rus, baaret avsted av selvmords-indfaldet! — Og doktor Røst blev besat av hans indskydelse. Han øined ikke spor herude, men her hadde han gaat alligevel! det var spor i luften efter hans tanke. Han fulgte efter i blundende døs.

Det var koldt, og sneen føk. Der kom maane. Men maanen hadde ingen magt gennem snefoket . . . . Og just denne lyd av sneen hadde Salve nys hørt, naar vindkastene kom som værst: lig tynde metal-plater, som strøg bortefter den haarde skare! Men slik underlig rolig lyd det gav, naar de saa i ly av smaabraatene gik fri vinden, ligesom fik puste ud, faldt ned som gode suk, la sig op til det andre for at bli en stor skavl til næste dag! . . .

Røst stansed paa brækken, der det bar indover Flogedalen: Her hadde han, den anden, ogsaa stanset og set sig tilbage ned paa de lave graa Kværneteig-husene, som laa trykket ind til braatet, og paa det dumme hotel nedenfor, som nu snart fik det nye stempel i hver dør. Men nu i mørket saa man bare lyset i stuerne; Røst hørte folk skraale dernede: Salve! Snedkrene var begyndt at lete. En lygte dingled paa stien over Øiren . . . . Der kom et blad — et brunt ekeblad maatte det være, siden det hadde klart at holde sig fast paa grenen helt til nu — ustyrlig raslende og krafslende og skrapende; det gjorde kast i kast, fløi i luften lange tider, var saa nedpaa og gjorde kast igen, kast i bare vildskap, og for svandt pilsnart bortover — det var som det pludselig i selvødelæggelses-svir vilde ta igen alle de brødrene sine som slap taget fra grenen i høst. . . . Der kom to blad i følge, som kapføk; han snudde sig om og saa efter dem, for disse blades løb var nu ligesaa væsentligt som nogetsomhelst andet i verden; det saa ud som de aptest med hverandre og hærmed efter hverandre. Det lo inde i ham; og Salve hadde ogsaa mødt dem her længer inde i dalen og set deres løier, og tat to-tre tunge pust, som letted: var de ikke,

der de aptest med hverandre og blev væk inde i det graa ødelæggelsens tus-mørke, ligesaa løierlige de som Vigleik og Europa-kultur! . . . Røst vassed videre i sneen; han fór indover som en drukken. Nu begyndte løvskog; det bar forbi Netland og indover den frosne Netlands-myr. — Det ulte og durte i storgrenen; det skraped og peb og smaldt i den frosne kvist; vinden kasted et og andet i hans ansigt. Der laa grene mod hverandre, knirked og hven saa gudsjammerlig saart. Det var et spektakel! det var som der sad en flok gamle magtsyge baadbyggere oppe i trærne og skratted som abekatter, for de paa Kværneteigen stelte sig saa galt.

Udpaa natten engang kom Røst ned til Flogedals-elven, vassed frem op med den; den gik saa strid der at isen ikke hadde faat lagt sig helt. Han blev staaende: her hadde Salve staat! og hældet hodet udover og stirret ned i det sorte kolde vand, som én hørte skynde sig nedover og bli borte indunder isen nede i hølen — med dryppende klunk og hul dur. Her hadde han tænkt: skulde han sætte sig med benene ned i den iskolde raak? Men han hadde stormet videre: vilde han ha det vondt! han vilde tulle sig ind i det gamle

jægte-seil og sove sig væk fra det hele; han vilde dø med taal og langsomt. For han hadde saa forfærdelig meget at tænke færdig først: dette underlige utyske, som besatte ham, dette som trev faren i nakken dengang og slængte ham baglængs op i kværne-slaaket — denne krypen som idag dansed avsted med ham selv . . . Han sprang opover braatet fra elven; han vilde væk fra løvskogen og ind i furuen: denne susen likte Salve! den kom ligesom saa fjærnt fra. Der randt underlig kold stilhed gennem ham, saa han grøssed; — men det var stilhed, og nu kunde han faa tænke det færdigt altsammen fra først og tilsidst . . . .

Timerne, da Røst svired om derinde i dalen og gennemleved den andens nat med graadigt sjæls-fraadseri, var som minuter. Han gik mest med lukkede øine, i en blundende døs. Men han based, saa snefoket stod om ham; hans legemskræfter var uudslitelige, og han kendte ingen træthed.

Han satte sig tilsidst paa en stubbe. Her hadde Salve ogsaa siddet og tænkt. Han hadde husket den sidste galne bryllupsdag, da de rækkte mellem sætrene som løssluppen buskap, med felen som gik bagom haugene. I den grimme situation bagom braken hadde

han nu anbragt hende og sig og deres begges kærlighed, da han, søn av det utyske til skipper paa Kværneteigen, loved dyrt aldrig at rigge den gamle jægten! — Det var som du hørte selve «Jôrten», hadde de sagt i sjøboden. Selv nattens mindste ord sad som klunger i hans kød. Han flytted sig indover fra stubbe til stubbe . . . Furuen suste saa langt væk; de fykende snekorn smaaprated stilt og rart, og roed sig lag paa lag . . . . Og det blødde fra klungerens stik, pibled røde blodsdraaper.

Han blev dødsens træt. Han slap sig platt ned, slik han sad paa stubben — ensteds herinde i skogen, og rørte sig ikke. Han tulled sig ind i det gamle seil, og stak begge næver i lommen; kulden hadde ligesom fyldt brystet, saa han skalv al aande ud av sig — han prøved at stagge sig, men han maatte til stundevis, saa han suped med munden og dirred sig stiv i nakken, og frosten klemte paa hjernen . . .

Saa blev det stille inde i ham. Og han lukked laagene nedover det syge ulivs-blik. Der var en himmel langt borte, underlig gul og lys, og ud av den løste sig smaa runde ringer med stikkende metalglans i, og de gjorde reisen hid fra himlen der uendelig langt borte

i ét øieblik, skar sig smertelig ind i øiet, vilde trykke det ind. Eller kom de gennem øret? for der var klang i dem; de sprang i tusen stumper og gjorde pinende ondt . . . . Brusten laat! utyske-skrotter i kast! et barn slagtet med øksehammer! — har du set saa galt! Nakne taug dasked mod en gammel mast. . . . Himlen blev lys. Ringene blev lys. Altsammen blev lys, bare lys . . . Og furuen suste paa samme maade som før, og sneen soped bortefter, hviskende saa underlig stilt.

— — Der stødte Jørgen Røst paa en bylt i sneen ensteds. Han huked sig, tog ned i det; det var et gammelt seil. Han vaagned op og fælte: han hadde fulgt Salve lige i hælene! var rusen virkelighed? — Han løfted i bylten og sa ingenting; han støtted ham — han hadde svært for at staa — og dunked ham for at faa ham varm. Han fulgte tæt efter ham udover dalen. Salve sa heller ingenting; han kunde forresten ikke snakke for frost, han bare hutred. Det lysned alt av dag. Snefoket var holdt op her nede i dalbunden, men inde i fjældene stod det endnu. Solen var just ved at rinde langt ude i sydost. Et luende rødt solblus reiste sig over fjældkammen — bagenfor hvid kold sneskodde.

Salve saa det, og han ligesom levned i og blev sky igen i øinene. Røst merked det og blev urolig; han skyndte sig at faa sagt noget:

— Der kan du se, slikt hævner sig det! Eller hvordan var det han Vigleik sa: ein har da att', slik skøitaløisa.

— Eg ha alder hat skøita, hutred det, og der blunked lystighed over ordkløveriet i det forfrosne ansigt: — Da æ jægt eg ha hat. . . . Ja farvel daa! sa han, som de hadde mødtes tilfældig paa en sti.

De gik hver sin vei nedover. Salve tog paa skraa i retning av Kværneteigen. Han traf en baadbygger som snakked til ham; — han hadde bare været indover og set, om orren var begyndt iaar, svarte han. — Men Røst satte bent nedover mod hilleren og «Edens have». Hans fodspor over Øiren var de første idag.

Gunvor Grimm var netop staat op, da han kom ind i stuen paa Sem; hun stod med en malerpensel i haanden. Han satte sig ved spisebordet; og Guro blev musestille ude i køkkenet og lytted. Det knitred i ovnen. Han slog oprømt ud med armerne, og han var høirøstet. Hun stod den hele tid og hørte stille paa ham; hun stirred paa hans ene øie, for det høire bryn var jo blit kridhvidt paa denne ene nat.

— Det kan du tro har været en indholdsrig nat! sa han. Jeg har været hos Vigleik Digrebrække. Jeg kom forbi hans vindu igaar — han sad som vordende hoteleier og grunded over en skrivelse. Der laa allerede noget europæisk over holdningen, han sikled heller ikke tobak længer i ene mundvigen. Jeg kunde ikke dy mig: jeg maatte ind og bistaa ham med vink! Og der blev jeg siddende; jeg glemte bort maaltider og klokke og alt. Jeg gav ham raad, hvorledes den nye kultur i bygden skulde gennemføres i enkelthederne. Jeg gjorde manden det indlysende at no. 1 var forandring av kost — og her gjaldt det først og fremst avskaffelse av alt fladbrød-tyggeri; der maatte indkaldes og beskikkes en bybager i vaagen, saa leivene kom ud av sagaen — derved lærer bondemanden tillige at tid er penge. Endvidere maa der samtidig ansættes en privatlæge i pollen, med bopæl paa hotellet, saa sansen for sygdomme kan vækkes. — Jeg var ham behjælpelig med at avfatte en reklame for stedet; vi satte i fælleskab sammen en «avventering» — Røst hærmed: «behagelig beliggenhed i alle maader og bekvem til fiskevand og fjældovergang, samt befordring av turist til bræ» —. Avventering = avvente av

resultatet — hva! . . . Ud paa forsommeren er hotellet færdigt; da har vi det store kredsmøde, berammet omtrent til Sant Hans: jeg foreslog det skulde anvendes som reklame- og indvielses-fest for anlægget samtidig — en større middag eller saadan brødre-bespisning for emissærerne og præsterne, som vil kaste av sig nogen aviskorrespondancer. — Men den mest gennemgribende reform er dog Vigleik's navnebytte: fra nu av heder han Weiglyc Cnarrawaahg — og hans forbogstaver er hans forretnings-monogram. Jeg skrev et brev for ham til bygnings-kompaniet og bestilte et dusin hvide porcellæns-skilter med de forbogstaver, og hos smeden her blev det rekvireret et merkejærn med de bogstaver, at brænde ind i alle hans eiendele. — Min ven Salve har jeg ogsaa truffet. Han var i kranselag-stemning — drak haar-konjak av ølglas; han var slik i vinden hos jenterne! sa han, — han sad og skrød og skrønte som en literat, som skal fortælle hvad han har faat for spalten!

Da først rørte Gunvor paa sig, hun gik hen i hylden og tog frem en av hans franske bøger. Det var *Confessions d'un enfant du siècle*, hun kom med:

— Jeg læste i denne igaar, sa hun stille,

— mens du var borte, og inat — der er jo ligesom noksaa god tid til at læse her paa Sem. Det var dette kapitel, hvor det fortælles om de to som pludselig blir skøieragtige, da elskovs-rusen er forbi og den romantiske illusion er brusten — du hadde endog sat svære blaa streger ud i margen og NB! De spænder f. eks. den nat hesten fra en droske paa en holdeplads, vækker saa kusken paa bukken, gir ordre; han smeiser paa og hesten springer sin vei . . . De to er den hele tid saa sprættende fulde av avsindige gauke-streker. — Der gik pludselig, i tilknytning til noget du sa her om romantik og ulivs-smil, op for mig en hel, stor sammenhæng, som et syn, mens jeg sad her alene inat: disse barokke indfald, deres natlige spilopper, er romatikens og illusionens dødskamp. Det er det sidste blaff av umiddelbarhed! Der er noget som gemmes og lægges i grav! I literaturen er det jo bare et slidt digter-sinds rekreation. Du har hele bøger her i hylden, som bare indeholder denne gavtyvvederkvægelse for digteren —.

Røst vilde stanse det, slog det hen: — Jaja, det hører til vor barne-lærdom, det der: den store komik i verdenshistorien, helt fra Aristofanes, har bestandig optraadt som adjø til

illusionen. Eller som rekreation! vederkvægelse! — som du siger. Hvorfor hugg f. eks. de gamle hedninger bakkanalet ind paa sarkofagen — et svirende vildt følge over det styggeste av alle tab, over selve døden?

Hun blev uforstyrrelig ved: — Men dette slog ned i mig som et omvæltende syn. Det drog mere efter sig: Jeg tog for mig i min tanke, denne nat og forrige dag, alle de rigtig overgivne mennesker, som jeg har kendt; jeg fik mistanke, jeg saa det: der er noget galt fat med dem alle! Og du f. eks. den maaneskinsnat med æpletyverne, da du og jeg — da vi hadde mødtes i et kyss, og du efterpaa fyrte i kokeovnen under de gamle baadbyggere, saa det oste svidd vadmel over hele huset! . . . Dette besætter mig! Nu er jeg ikke istand til at se andet for mine øine. Du Jørgen Røst virker som en skikkelse, som en digter, fra aarhundredets morgen!

Hans søvnløse blege smil fór, og han fik pludselig staalblinket i øiet: — Ja, hvad saa? . . . Har jeg forresten ikke sagt at vi har sovet, endog i 500 aar!

Hun mødte hans trods: — Det er slet ikke nødvendigt at være saa høirøstet. Det er kun vi to som er tilstede her, vi to som skal høre

hvad her siges — og ikke hun derude i køkkenet! . ' . . Du udstafferer, og udspjaaker de «middelskloge», og saa haaner du dem!

— Vi maa holde paa den moroen som er! Vi befolker ødsligheden paa det vis!

— Men gør du i grunden noget andet med de andre, med dem som ikke er «middelskloge» — dem du siger, du hungrer efter? — Det er dig bare en barok skønheds-nydelse, naar du støder paa dem! Der er ingenting opbyggende ved dig heller der! du er forødende og fortærende! Det umiddelbare du kommer i nærheden av, det suger du op i dig gennem dine bedærvede porer — alle friske udslag, al impuls! — Ser du ikke selv saapas? du bare fraadser i de skælvende sjæle-biter! Du henrykkes bare ved deres sidste dødstrækninger! — husker du da du klemte dig op til vindus-ruten paa Kværneteigen for at se de to, ham og hende, under opgør, som du kaldte det? . . . Der er noget blodtørstigt ved dig! du veirer naar der er aadsel i nærheden! Du glæder dig ikke længer over liv!

Han reiste sig pludselig fra bordet: — Ja, hvad saa? Og stirred i djævelsk ekstase op mod taget: — Jeg vil rykke dem op av jorden med rod! Se dem staa paa egne ben! —

se dem famle, fimre, flakse! som jeg har set det inat.

Hun greb overvældet og usikkert frem for sig: — Men slægten da —?

— Jeg har ingen sans for «slægten»! Jeg ved ikke længer hvad «slægt» vil si!

— Og selv . . . selv . . . saa er du uden umiddelbarhed.

— Det er netop min forbandelse! Fordi det det er, fordi jeg er uden den, har jeg den forfærdelige evne til at veire det uægte og «middelskloge». Og det jager jeg som vildt, til det sprænges og graater i fortvilelse, og derved blir ægte den stund! Det er min forbandelse dette at maatte saa uro! — Det lød pludselig som han jamred sig i anger eller tagg, og han fik de bævrende flækker i øiet: — Og saa er det jo dette usigtede mylr av ægte og uægte som er livet! . . . Det var dette som ogsaa avfolked vort samliv, at jeg ikke tog om og favned det altsammen! hun følte at jeg altid sigted og tænkte: nu skaber du dig!

Men da sa Gunvor: — Denne gulspurven! — altid og bestandig og uundgaaelig denne gulspurven! — Og retted sig udfordrende: — Har du nu bestemt dig, Jørgen!

Han svarte skadefro: — Men har du bestemt dig, Gunvor?

Saa sad de længe stille begge. Hun hadde endnu sin malerpensel i haanden, og den tygged hun paa og spytted smaa fliser udover gulvet. Tilsidst sa hun:

— Nu faar jeg nok tænke paa at reise... Jo jeg har bestemt mig. Jeg kan ikke lægge mig fore her paa Sem for bestandig ... «Charon» kan vel ogsaa færge mig over til en anden kyst.

Da sa han stærkt: — Nu mindre end nogensinde! Jeg orker ikke at være alene med Ingri mer! Jeg falder sammen som en anskudt fugl, bare jeg møder hendes øie. Jeg lammes.

— Hvad er det som lammer dig? ... Avstanden, den svimlende: barnet og kadaveret — er det det?

— Ikke netop avstanden mellem mig og barnesindet. Men tanken paa alt det som hun maa igennem for at naa saa langt som jeg. Thi barns drift er at rote sig frem did hvor faren stod. Den tanke lammer mig: hvad skal det bli til!

Gunvor smilte fornuftig: — Du er jo modløs paa livet som en gammel mø om vaaren.

Er det ikke som at høre en av os oversiddere, naar vi ser et lykkeligt nyforlovet par: stakkar, .de har meget at gennemgaa! tænker vi, og sukker.

— Sukker av forsagt længsel — du forstaar det du. Fordi dere selv ikke er med til festen — du forstaar manden, du.

Han gik stille ind i sit kammers. Han laaste op, slog skatollet ned og satte sig. Mens han sad og skrev, kom Gunvor efter herind:

— Du har altsaa da sans for slægten? sa hun usikker. — For hun vilde se det hvidnede bryn én gang til.

Han stak papiret hurtig ned i en skuf.

Hun studsed ved det: — Han, digteren du kaldte, har været til skogs inat, siger Guro? blev hun ved. — Hun har staat udenfor og lyttet, naturligvis! . . . hun med disse nærsynte, sære ku-øinene . . . med bust til bryn —.

Det smaldt i skatol-laaset: — Tja, jeg kom til at redde et menneske-liv inat.

— Hvad var det du skrev paa nu? — du var lurende som et rovdyr i ryggen . . . Har du gaat deroppe i snemarken og laget literatur?

— Nogen smaa morgen-notiser, saadan.

Gunvor gik til det hun egentlig vilde si, da hun kom efter ham, men nu var det blit

klangløst: — Hvem kan bli sint paa dig! Du som er saa vakker mod barn.

— Jaja; du reiser altsaa ikke? . . . Men for mig kan du aldrig bli mer end min — end min —

— Brug bare ordet!

— end min veninde! dreied han uforstyrrelig av. — Intet menneske er i grunden gift mer end én gang i sit liv. Jeg skal si dig —.

— Det er netop fordi du er modløs og fattig paa dit hjærte.

— Jeg skal si dig: én ting er at elske, en anden er at slukke sin tørst. For slike som jeg.

— Du har faat et kridhvidt bryn inat, Jørgen Røst! sa hun og gik.

Han hørte hende pludselig skælde som en arg matmor ude i skaalen: — Du skal ikke slaa ud skuljebøtten her lige i husvæggen, Guro! har jeg ikke sagt dig det, nærsynte grisebæstet! Skuljebøtten udover den hvide sneen! — Det brummed til svar. Og han hørte det lidt efter ramle i staffeliet. Han stod modfalden og lytted, han snakked nummen med sig selv: Nu vil hun male! nu har hun visst fundet et motiv.

Og han gik ud i gangen, bar staffeliet for hende, mased og stulled, vimsed ud og ind,

for at faa sat hende paa glid med noget: — Det er endda hvidere i lyset og blaaere i himlen end det var igaar, sa han. — Se det lyset hen over fjældene, hvor det er deiligt! se det vaarbrune over trærne — hm, jamæn er det der allerede! — Han kom med en taburet og satte ud paa trappen: — Men du maa ta godt paa dig, naar du skal staa herude. For det er visst ikke værdt at du sidder, alligevel, Gunvor. . . . Det er virkelig et brunskær i trærne allerede, skal du se, naar nu solen faar tint unna lidt av nysneen. . . . Nei, tygger du ogsaa sund brakekvisten da?

— Brakekvisten?

— Penselskaftet ja — mener jeg.

En gang som han sprang slik, mødte han Ingri i døren — hun var netop staat op; hun saa forundret og fortrydelig paa faren: — Kom du igen alligevel, da? sa hun og gik ind i stuen fra ham.

Sent en lys sommer-aften — det var før Sant Hans — kom Røst drivende alene langs fjæren nedenfor nøsterne og hjemover mod Sem. Nøsterne stod stængt, som de hadde staat i hele vaar, for det første fordi hvad der var av snedkerført folk hadde været brugt paa hotellet og bryggen og til indredning av sjøboden som butik og dampskibs-ekspedition; men tillige fordi den gamle baad-skapen var gaat av mode og folk bare spurgte efter de nye. Og da saa unge Salve ikke bygged længer, var man sluttet at spørge efter Knarrevaag-baader; — saa den næringsvei nu i virkeligheden var ophørt.

Røst kom fra Weiglyc Cnarrawaahg iaften. Hotellet stod færdigt — to-etages, hvidmalt saa det skingred, med blaa vindus-lister og dørkarmer — blaat og det hvide var gamle Vigleik's yndlingsfarver. Han hadde hyret kokke fra byen, en rødhaaret svær jente med udmerket figur,

saa han syntes det nu maatte mone. Og Salve's kone Herborg hadde faat tjeneste der, hjalp til i opvask og det som var mere uvandt — hun gik medgørlig og myg omkring som en vissen stængel. Bybageren var ankommet og stegte brød for hele pollen; med «Charon» gik der hver dag en kasse brød udover til gaardene langs udstranden. Privat-læge hadde ogsaa nedsat sig — de hadde valgt en med sjeldent godt non, og han skulde ha eneret til al praksis i pollerne og udover stranden; han var ganske ung og hadde velociped med, endda der ikke fandtes en veistump; han red frem og tilbage paa stierne over Øiren, ingensteds gjaldt det, sa han, som i lægekunsten, at den som kommer straks, kommer to gange. Men ellers saa bar han velocipeden for det meste.

Og Knarrevaag var blit fast dampskibsstoppested. Der var endog indrettet et slags venteværelse for de reisende paa sjøboden; der stod en bænk og et bord i det lille kot, og ellers havde Røst ogsaa her hat en liden finger med i ordningen: paa bordet laa nemlig bibelen i en kætting, og ved siden av stod en blikkop i kjætting fast til zinkbytten; alt var udstyret med omtanke og indsigt — det skulde være slik hjemlig og koselig som det var paa

jernbanestationen i Ekersund, sa han; — paa det at en «reisandes vandringsmand» skulde kunne «stilla sin tørst» i begge retninger og ikke «forsmægta». — I butiken gik Salve; Røst hadde set ham derinde iaften ogsaa; men han stak sig unna, da han drev nedover bryggegangen forbi vinduet. Og han undred sig ikke noget over det, at han nu var blit endnu mer sky end før — ja han havde ikke noget imod det engang; for naar han tænkte tilbage paa den nat i snestormen, saa var det hvergang som han stirred ned i en dyb strøm, fuld av fremmed tilværelse, hvor han saa fisk gli langs marbakken ligesom i drømme mellem skyggerigets underlige vækster — som et klangløst eventyr i dyreriget paa havets bund: ligesom fisken fulgte fisken i sporen langt dernede, slik hadde han dengang fulgt Salve.

Den første sommergæst var allerede ankommet, en rentenist fra vestlandsbyen. Og folk glodde maalløse paa ham som paa et jærtegn, naar han gik forbi paa stierne; for de vidste at han var saa «søkjande rik». Og i anledning av rige-Mayer, sin største aktionær, vilde fjordbaadene anløbe dagstøt her i sommer. — Der var haab om flere gæster; blandt andre var en ganske ung niece av rentenisten

ventende straks, naar nu skolerne lukked i byen. Der var ogsaa andre som hadde skrevet.

Og de nye porselæns-skilter var forlængst modtat fra bygnings-kompaniet og skruet fast; de lyste lang vei fra hver dør — det sorte «W. C.» paa det snehvide felt. Og Weiglyc sad hver dag med de bekymrede panderynker en stund for sig selv indenfor sit straalende monogram og besvared eventuelle landliggeres skriftlige forespørsler. Med det første kom vesle Vigleik udlært tilbage efter et aars ophold ved skolerne i byen, og da skulde han som helt skrivefør overta dette vanskeligste av kontor-arbeidet. Engelskmanden var endnu ikke ankommet; men de kom nok, de ogsaa, naar nu alt var komplet. — Baaderne, som laa ved bryggen, hadde han ogsaa malt kridhvide, med blaa æsinger og keiper. Ja, i osen hadde han endog været med malerkosten paa et par graa baadnøster og klint av sine to yndlingsfarver, for at live op lidt i det graa og gi stoppestedets omgivelser et muntert og tillokkende udseende — der stod jo altid turist paa dæk og glodde, og da var det heldigt for reklamens skyld at ikke alt var slik graat i graat. Det, og saa kokke-jenten i hvidt smækkeforklæ paa verandaen! — det ene med det andre, saaledes;

— saa de bed merke i stedet til en anden gang. Selv «Charon» hadde han faret over med kosten og malt graa; saa nu hadde Salve døbt den «Tusselusen».

Røst drev hjemover mellem al denne skingrende nydannelse og ligesom veired til disse kostelige indfald.

Imorgen var det kredsmødets første dag ogsaa, imorgen kom det leiede dampskib med emissærerne og de delegerede av bønnefolket. Imorgen var det hotellets indvielsesfest, den store souper til ære for det som fandtes av nogenlunde konditioneret i pollen.

Der hadde været megen tvil og strid om hvor mødet skulde holde til; paa bøerne kunde de hundreder av mennesker ikke være — det vilde bli sort efter dem og deres traak, og det var jo snart ved slaattens tid. Vigleik vilde gerne ha dem nær hotellet og kramboden, og han holdt paa osen og sandevjen der som et «koseligt og særdeles tjenligt sted»; han hadde jo anskaffet forundrings-pakker paa kramboden tæt ved til kredsmødet, og papir-krager for karfolket. Men Melkeviig seired; han fandt beitehagen lige op for Brække mest høvelig — netop der var der en slette, hvor buskapen ellers blev melket; han nævnte tillige det skyggefulde

olderkratt omkring som grund, og tænkte da paa profeten Jonas hvem herren skænked ly mod solens pile; men inderst inde var det av hensyn til den velkomst- og hilsnings-tale fra pollen som han var udset til at holde, at han vilde ha mødet deroppe: derfra var der udsyn over grænden og stranden, og det var just hans agt at tale om egnen, som, smilende, i sollysets festskrud, hilste de delegerede velkommen — da hed det sig at ha noget at pege udover paa.

Folk hadde gjort sig rede — Røst hadde følt hvor der var spænding i bygden for hvad morgen-dagen vilde oprulle.

Men doktor Røst gik ogsaa i spænding og var derfor gaat ud for at finde adspredelse: imorgen nat laa der én til og sov paa Sem, hans 17-aarige søn, en fremmed; Gunnar kom efter beregningen over fjældet imorgen, siden han ikke var kommet idag.

Han naadde frem mellem stuerne paa Øiren. Det lugted stille svidd av alle voldene — det hadde omtrent ikke regnet ivaar udover; det hadde været klar himmel og sol, og paa de skarpeste jord-flækker hernede paa Øiren var græsset de sidste dage begyndt at visne, det krølled sine blade og stod lavt, med den sølvglinsende bagside ud. Et par

aasper langs stengaren gulned allerede. Der var næsten ikke vand i nogen brønd paa gaardene; og den nye læge hadde en liden dysenteri-epidemi gaaende. Bare i Flogedals-elven var der, den gik rundelig med vand som nogensinde. — Der sad folk hist og her paa tærsklen over helletrappen og saa ud paa volden sin og veired brændt: han voks ikke længer! mumled de. Men ta den alt nu, ved jonsok-bil! — nei, det hadde ingen været med paa før! saapas fik én da lite paa vorherre, naar én først hadde en gud! . . . Røst stansed op bag stuerne og lytted graadig til de mis-nøiddes lavmælte snak paa tærsklerne: — Drikkevandet var udskæmt, sa én; nu hadde de faat spring-om-naav oppe paa Netland og! De fik det vel her ned paa Øiren snart... Ja, i Flogedals-elven var der sagtens vand nok, hvis én bare var kar om at faa det ledet hid. — Der var lang stans og misnøid pust mellem hver sætning, naar de snakked. Han stansed bag en anden stue: Det var nok likest gøre som de paa Brække igaar, sa det der, — laase og fare til Amerika alle ihop . . . Røst stan-sed et tredje sted; der sad en gammel baadbygger under en laavebro og slipte ligesaa godt ljaaen

naav — hushjørne.

sin, og konen snudde: Det rødned fint bort i fjældene, da solen gladde, sa hun. Det var let til havs i kvæld igen, risted han paa hodet. De fik lite paa vorherre, sa hun, og vente til hans tid kom. Da retted han sig iltert og svarte høimælt: Ein skat i himmelen æ ber' so ti hes i løaa! — én hadde det igen, faldt det svagt av, naar hans tid kom. Snu væk! skrek han pludselig, han slipte saa det gnistred og spruted sandkorn; — vorherre vidste pinedø finde en skælm, om han ikke tog ham paa raadstuen! for hvad vilde Salve og ungdommen med dette hovmodet og den nye baadskapen og denne forgaaelse imod det fjerde bud! Snu væk, kærring! . . .

Doktor Røst gik videre, med disse sjælsglytt ind til fremmede mennesker inde i sig: fra græsvold og fra deres livsmod stod der akkurat den samme haabløse lumre em. — Paa Sems-trappen under det bugnende, mørke vedbend-hang stansed han; han hørte det gaa derinde, en klinke i en kammers-dør sang; — nu har hun visst været ude og malt iaften! snakked han til sig selv. Ingri sov paa stabburet hos Guro i sommer. Han gik sagte ind i stuen; men da han naadde hendes kammers-dør, stansed han op og blev staaende lydløs — han vidste

i grunden ikke selv hvorfor. Men det var visst, fordi han pludselig følte han gjorde dette besøg under tryk av sønnens snarlige hjemkomst: imorgen var han og hun ikke længer alene i huset! Han stod og tvilte, han hørte det pusle derinde. Han snakked igen: — nu er hun visst bort og kender om farverne er tørket. Han snudde sig og aanded: en strime avsvidd em stod ind stuen gennem vinduet.

Det tog i døren, rev den op. Han fór sammen herude.

— Staar du her? sa det kælende og blidt; hun var halvt avklædd, hendes hals og bryst var bart.

Og han svulmed ud av livsfryd ved det syn. Men han flytted sig smilende unna: — Nei det er sandt, Ingri er jo paa stabburet.

Hun hørte ligesom ikke, kom ud i stuen til ham: — Aa du er rigtig en raring, er du! sa hun, og han følte, at hun hadde, fra fod og til hode, dette myge, som vilde ranke sig som vinens skud.

Men han flytted sig unna; han pegte forfjamset, eller endog sky, paa hendes bryst: — Det er visst det poeterne kalder «skært». — Han trak sig baglængs udover i gangen: — Kom herud! sa han, han gik helt ud paa stentrappen under vedbenden, snudde sig halsstarrig fra hende,

mens han snakked, og udover mod haven: — Du har godt av at køle dig av lidt ogsaa . . . Jeg skal si dig: det svir og brænder av alt herude! Det lugter allerede tørt høi av græsvoldene til folk. Kend! du kan kende det endog tvers gennem vedbendens duft.

Hun blev staaende derinde bag døren: — Ja! svir av, ja! sa hun pludselig stort, og der laa dobbeltmening bare i blikket: — Baade derude, og herinde!

Han skyndte sig, og han blev snaksom: — Jeg skal si dig, der forestaar et omslag blandt bygdefolket ogsaa! En frigørelse i sindene! jeg kendte det iaften i de stirrende menneskers regntørst. Nu ser jeg det paany i en blink, her jeg staar: mennesker og natur flød pludselig sammen til ét syn for mig, eller én duft . . . Se paa æpletrærne dernede. Der er alt brune blade iblandt. Der er alt grøn kart faldt ned under stammerne. — Og han sank sammen i bare sløv snakkesalighed: — Menneskernes sind, skal jeg si dig, tørker ogsaa væk, stille og umerkelig som frugt paa trær, en slik hed tørkesommer. Hele vaaren hænger de paa grenen paa samme flæk — ser saa urokkelige ud; saa kommer der et lidet gul: der falder de av gren, møre i stilken!

— Saa falder de av gren, ja, svarte hun, saa møre i stilken, ja. — Godnat!

Men da han saa at hun gønte, holdt han paa hende: — Du har bare godt av at køle dig av lidt herude. — Han sa endog: — Du er som en deilig brændende hymne der du staar. Bli her! gaa ikke. — Men straks hun stanseed, blev han ved som før: — Der sad nu gaardmændene høimælte udover Øiren og trodde paa vorherre, saa sandkornet gnistred paa slipestenen! Der stod argskap tykt op under brystbenet paa dem alle. Endnu roste de. . . . Men vent nu! deres gudsfrygt detter av gren ved første bedste gul. Imorgen kanske! pas paa hvad jeg har sagt. . . . Ja imorgen har vi Gunnar her ogsaa, sa han pludselig stille.

— Jeg tænker ikke det er noget andet end d e t i grunden jeg, sa hun høit i stuedøren; — det hele . . . dine trin nyss paa elskovs sti. — Godnat! hørte han det formelig trampe derinde.

Han gik ind i sit kammers og satte sig foran det gamle skatol.

Man hadde spist middag paa Sem. Man hadde hat Burgunder paa bordet. Man hadde dækket ude paa den store helletrap under vedbenden. Nu var kredsmøde-skibet i sigte over ved Otranes-landet, tre mil ude, lige midt imod Knarrefjordens gap. Det var en het dag, ganske som de foregaaende, og havbrisen dovned av ind ved alle land — den holdt sig bare som en blaalig tunge midtfjords indover og naadde ingensteds til fjæren. Men i den lille rest laa alligevel en baadvrimmel strødd ud indover imod Knarrevaag, som skulde bringe kirkeklædte bønnefolk fra de nærmeste gaarde paa utstranden ind til mødet, slarkende dovent for de barkete seil.

Det var Gunvor, som hadde dækket ude paa trappen i anledning av Gunnar, som ganske rigtig var kommet over fjældet i formiddag. Og Guro glæded sig og var ogsaa kommet i fest-

stemning ved at se hendes opmerksomhed mod den unge: nu var doktor Røst ligesom igen hendes. Men Gunvor saa det straks og sa, engang hun var inde, ligesom fortrolig henvendt til Røst: — Disse halvgamle mennesker, som gaar selvgode omkring og stikler bittersøde om de nye koster, som feier bedst! De er saamæn ikke nærsynte, naar det gælder at myse sig frem i folks privat-liv. — Gunnar slarved: — Gør mennesket det? — Men ved det spørsmaal blev der en let forvirring ved bordet. — Gunnar hadde siden gaat videre, og da Guro kom for at dække av, hadde han sagt, bare i overgiven balstyrighed saadan som en bygut den første dag han er paa landet, at han skulde nok spikre ihop en liden vugge for hende, han! — saa kunde hun i sin ensomhed gaa og reive og stelle hunden: det var et passeligt virke for den tilbagestaaende del av hendes liv! — Aaja, hun var vel ikke andet tess, svarte hun. Men bordet blev efter det staaende hålvt avdækket paa trappen; Guro sad paa øvresiden av huset og graat.

Og saa var de andre gaat nedover langs stengaren for at køle sig. Doktor Røst søgte at leie sin lille pige idag; det var jo ligesom et stykke familje-liv dette — begge børnene var hjemme! Men hun vilde leie sin bror, som var kommet

hjem, og hun var fuld av paafund for at slite sig løs fra faren.

Gunvor sa: — Har du lyst, ror vi ud paa vaagen. Saa ser vi skibet bedre, naar det lægger til?

Røst svarte: — Tja . . . ved ikke. — Han blev pludselig staaende fast i ubeslutsomhed. Derved voksed dette ligegyldige spørsmaal med engang til en knugende stor, betydningsfuld sag, hvori han sank sammen og ligesom helt bukked under: skulde han gaa tilsjøs? eller skulde han ikke heller gaa tilskogs? Og det holdt sig knugende over ham; ellers naar dette kom, pleied han som voksen le indvendig: det er ved slike leiligheder det er godt at ha knapper at tælle paa! -- Det blev ham idag et vink om hans hele viljes art, og det igen slog ham med modløshed; denne komiske lammelse laa som en murrende værk, som tilsidst avstumped ham: — hvad sa du, Ingri? kom det med søvnige mellemrum fra faren, som ubevidste rørelser under en mare: . . . sa du — for noe? — Til den lille uden videre slet sig fra ham og gik bort til Gunnar. Faren la sig viljelammet ned i den brændte græsvold, gæsped og lod som han var søvnig.

Gunvor stod op til en aasp og saa paa

ham og vented paa et greit svar. Tilsidst sa hun, og der var svag irettesættelse i hendes stemme:

— Jeg synes i det hele ikke egentlig, at du er noget meddelsom.

— Hvordan det? skvatt han unna og gredde sig ironisk i det askegraa lange skægg.

— Ja slik i sin almindelighed.

Han kendte at nu gled hun unna; og han gik paa: — Jeg forstaar ikke, hvad du mener?

— Det kan da ikke være saa vanskeligt.

— Forklar dig! La mig faa et klart eksempel.

— F. eks., naar der er spørsmaal om en udflugt, en liden rotur som nu, — da udtaler du aldrig noget ønske. Du vil altid hvad jeg vil.

— Ja fordi jeg faar lysten, naar du faar lysten.

Hun hykled ængstelse: — Jamæn jeg er saa bange at du skal angre paa det.

— Det behøver du da ikke. Jeg er glad ved at træffe paa en bestemt udtalt lyst i et bestemt øieblik, se et valg bli tat. Naar jeg er overladt til mig selv, har jeg, ligesom saa vanskelig for at faa avgjort, ved hvilket tidspunkt denne lysten skal sætte sig i bevægelse

udadtil. Hjemme f. eks., paa den gamle grosserer-familjes landsted, da jeg var gut! — en godveirsdag som idag, — jeg hadde lyst til at bade, jeg hadde lyst til at gaa tilfjælds, jeg hadde lyst til at seile. Jeg hadde lyst, lyst, lyst! Da gik jeg ud paa græsvolden og la mig, og glante op i fjældet eller ud paa fjorden; jeg kunde ligge der timevis og sokne i mig efter denne lysten, naar den vilde røre paa sig og reise sig.

Hun vilde stanse dette tvetydige alvor, og lo: — Du er jo som en skolepige i stemmeskiftningen!

Han blev ved urokkelig, som han skrifted: — For jeg vilde ikke røre mig uden paa impuls — allerede dengang hadde jeg det i mig . . . . Men tror du lysten reiste sig! — Tilslut gik jeg ind igen fra græsvolden, træt og ked og saar og syg.

— Du er ikke noget interessant særsyn! Det er naturligvis ogsaa dette som var grunden til, at du sad hjemme de prækesøndagene i din ungdom, som du fortalte om.

— Det er ensomt og stille i landet. Man er overladt meget til sig selv. Der er megen viljesyge i landet. Det er en nationalsygdom. Det er egenlig et slags lidet besøg i natur-

riget, som nationer med historie er over; det har dette til udspring: man rører sig ikke uden paa impuls. I rentenist-sproget, naar folket skal revses, kaldes det «dovenskab» og «lathed», eller «mangel paa tiltag».

— Du dægger bestandig for det syge i dig!

— Nei da! nei da!... Eller ogsaa reiste jeg mig derude paa græsvolden, og sa til mig selv, netop for ikke at dægge: dette her er en fordømt mangel paa energi i viljen! dette her er jo viljesyge! Nu er du saa god, du tar rypesækken og stryker tilfjælds! — eller du gør baaden færdig og seiler! . . . Kend! sa han pludselig, — det lugter endog svidd tare nede fra osen. Slik brænder solen!

Hun svarte sagte: — Du er abnorm. Denne forfærdelig udviklede lugtesansen din — allerede det! — Hun gik nedover mod osen; men saa snudde hun sig: — Saa kommer du efter da. Saa ror vi ud og ser paa skibet?

— Ja. Vi kommer straks.

Han laa og saa paa sine to børn længer oppe. Ingri sad paa græsvolden; hun laged lænke av straa. Og i mosen paa stengaren sad Gunnar; der stod en liden rogn i muren, nogen bringebær — de viste sølvglans, de

ogsaa; for bladene hadde krøllet bagsiden ud for tørken. Gunnar var en spæd 17-aars gut, mager og mørk, med et fugle-ansigt — haken var omtrent ikke, og han hadde en høi egg til ørnenæse; øinene stod tæt ved hverandre og brandt. Han saa op paa bordet, som blev ved at staa halvt avdækket paa trappen; han sad egentlig i kval og tænkte paa den 40-aarige Guro; av og til reiste han paa sig og stod, saa satte han sig igen med sin murrende værk og saa mismodig paa bordet, og angred. Og faren kendte sig selv lyslevende igen i det og fik det blege ulivs-smil: — Det er s'gu vital ætt! mumled han, og strakte sig endnu latere i den avsvidde græsvold.

Han blev der lang tid paa samme flæk uden at røre sig. Men som de laa der, skar der med ét en stærk Bergenser-stemme henover Øiren. Over skarvet inde ved landet, i retning av Nordpollen, dukked der en graa floshat op. Efter ham kom en dame-hat; han rakte haanden til hende bag skolten, halte Gunvor Grimm op efter sig, var stadig galant om hende. Det var konsul Mayer, rentenisten paa hotellet. De to kom hidover Øiren. Det var en glatraket mand over 60 aar, høi, i graa redingote og i graa floshat, og han bar

ogsaa graa bansker. Han skravled hele tiden, og Gunvor lo høirøstet udover volden, som om der præstertes vittigheder av rang, saadan som damer gør, naar de vil udmerke en mand. Han hadde lorgnet uden indfatning. — Han hilste:

— No! saa her har vi hele ætten Røst liggende paa ét brætt!

Doktor Røst forskansed sig og gæsped: — Blir saa doven og lat i denne heten.

— Ja, Deres frøken Grimm siger netop, lægen detter sammen som en sæk udpaa dagen og tilbringer tiden med anger over sine doser. En yderst indbringende beskæftigelse. Ka! Men om morgenen da er han lutter bisterhed og personligheder og gir dobbelte doser amerikansk olje.

— Ja, svarte Røst med smilet og reiste paa sig. — Jeg trænger en huggestabbe om morgenen for mit overskud av kraft. Den stigende sol gør mig rasende av livsmod!

Den anden lo og skravled videre: — Men da er vistnok frøken Grimm av en helt anden kaliber. Hon er sikkert elskværdigheden selv hele den udslagne dag. Eg traf hende forresten først nede paa skarvet no. Eg rodde for meg selv ganske isoleret saaledes for meg

selv langs med land, for eg kan ikje med alle disse menneskerne paa hotellet! Hon sad og vented paa en rotur, sa hon. Vil De ikje ro med meg? sa eg. Jo da, hon blev beredvillig med paa første ordet. Men vi hadde ikje rodd langt, saa sa hon: Kanske herr Røst ogsaa vilde bli med? Ja vi steg i land hidenfor der laksefiskeren sidder, De ved, derinde ved land — Mayer blev pludselig lyrisk glidende i stemmen: — Det vaade, salte bærget! Gek i tare-kanten, paa de store slidte stenene . . . kløv opefter det bratte skaret, ja for vi vilde op paa udsigten tillige, hon og eg. Hon kløv foran —.

Røst reiste sig og sa pludselig hen til Gunnar: — Den Bergenseren er jo snakkesalig som en dansk etats-raad.

Konsulen hørte ikke: — Hon var so livende bange tusselus. Ok! tænkte eg, ret som det var, i mit stille sind: no kommer hon i fanget dit for bare tusselus-rædsel... eg har ikje truffet hindes make i tusselus-rædsel —!

Hun lo overgiven: — Det er en helt ny side ved mig, doktor Røst: jeg er pludselig nu blit rædd tusselus!

Den graa lo uforstyrrelig videre: — drattendes lige i fanget dit. Ta imod meg! ill-

skrek hon engang — hon hadde traakket paa en tusselus. Ja vel! sa eg, og mit aldrende hjærte tog paa at hoppe og danse i livet paa meg, so eg tænkte: no dør du! — Aa nei, eg greier meg! sa hon. — Mayer blev igen glidende fed i stemmen: — Men eg har set sopas av hende idag, at eg tør si: hon er et deiligt menneske, doktor Røst! og frøken «Grimm» passer ikje.

Røst ligesom smaalo: — Bed det snakkegale mennesket gaa og i guds navn gøre baaden færdig.

Men hun svarte: — Han er ikke værre end doktor Røst efter solnedgang.

Den anden blev ved uden at høre: — En storskøn tur! Og der ovenifra udsigten saa vi dampen og hele pietist-flotillen. No har vi dem straks! det var det vi vilde melde. Hon sa: vi faar løbe hen paa Øiren og hente doktor Røst tilbage fra hans besøg i naturriget! sa hon . . . Og no løber eg ned igen over skarvnakken og ror baaden ud til osen og henter Dem der, siden De er saa doven, doktor Røst. So ror vi udpaa og lægger os ved bryggen og ser paa pietisterne . . . . Han stod alt paa spranget: — So De trænger noget at hugge i om morgningen, doktor! Kunde

De ikje bruge meg til huggesta-beis da — hahaha, hihihi. — Han hilste til Gunnar: — Og det er den nyankomne maasjøen? . . . Paa gensyn! der er ikje tid at tabe!

Det blev stille en stund efter ham. — Blir saa doven! gæsped Røst igen. Og de to gik nedover mod osen for at være der naar han nu kom udover med baaden. Men de to søskend blev siddende igen paa stenmuren

Om en stund sa Gunvor: — Du lovte jo, du straks vilde komme efter mig ned i osen?

— Jeg holder aldrig avtaler! . . . Jeg skal fortælle dig en ting: i byen den sidste tid, naar jeg blev buden bort til de «middelskloge», saa svarte jeg henrykt, ja begeistret: tusen tak! mange tak! jeg skal ha den fornøielse! — Men jeg kom aldrig — jeg lod det staa uavgjort hen lige til det sidste øieblik; saa sa jeg med ét til mig selv: hvad fan skal jeg der! og udeblev fra de borgerlige middage uden videre. Ovenpaa en slik beslutning slog der et herligt bluss av frihedsfølelse gennem mig! eller det var som en stormvind løfted mig befriende opover alle smaalige former og dværge-hensyn! — Dette er altsaa en avtale? begyndte de siden, for at være sikre. Jagu er det en avtale! svarte jeg

med mensvoren fasthed, og jeg tog dem høitidelig i haanden paa at jeg skulde komme. Men jeg faldt hvergang for den blinde store friheds-rus. — Men jeg fik mange uvenner paa det og mange kølige øine omkring mig, for de trodde jeg foragted dem, — og det gjorde jeg jo ogsaa. Misanthropen! sa de haanlig; troglodíten! sa nogen. Og tilsidst saa kom jeg ingensteds ud. — Men jeg har faat smag paa overhodet ikke at holde avtaler.

Hun sa, og der var blunk av spot i øiet: — Suste der slik stærk friheds-rus gennem dig nu, der du laa i volden og lod mig vente nede i osen? —

Den graa konsul laa alt i fjæren og vented med baaden. En flok av smaa færinger stimled i land rundt om i vaagen. Dampskibet kom langsomt indover duvende som en tung sørgemarsch, for alle de 800 pietister var stimlet op paa dæk og hang blaaklædde udover rælingen; fremst i stavnen stod der et kor av de yngre, som sang resten av en salme. — Røst blev med ét høimælt i baaden:

— Ja! sa han; — der er ikke mange hele sind igen i bygden nu! — Han pegte indover land i retning av Nordpollen: — Den eneste fornuftige prik i det hele, som tænker de

kendte gamle veie, er vel han laksefiskeren, som sidder deroppe paa sit stillads over det hvidkalkede bærg og stirrer ned i det blaagrønne vand: ham har ikke tørken og vanviddet naadd . . . . Nu er det ikke langt igen! Der staar ligesom en em av brændt fornuft fra hjærnerne! Der flyter rundt om med sjælebiter! Jeg forsikrer dere: der forestaar noget i bygden! Vorherres prestige er paa hældingen!

De laa og dupped sagte i elvestrømmen, Mayer smaarodde for at holde baaden paa samme sted. Skibet gled ytterlig varsomt indover derhenne mod bryggekarret, det var nemlig ikke sikkert det flød helt ind, saa lastet som det var, og fjæren var stor idag.

Forud paa selve baugsprytet stod en unggut i sommerlyse klær og holdt sig i fokkefaldet, mens dampen gled indover. Han stod og ropte og gneldred mod Salve og de andre bygdefolk, som var paa bryggen for at ta imod landtauget; han fægted med armerne — vesten var oppe i brystet, som han just kom fra et vildt basketag; trøien var slaat tilbage.

— Det er søn til Vigleik! sa Gunvor.

Og de i baaden laa og lytted. Unggutten snakked maal og bogsprog om hverandre.

Der blev pludselig en underlig lyttende stilhed ombord paa dampen ogsaa, endda de fleste trodde at han maatte være drukken:

— Ja detta er gamle Noreg! skrek han. — For al den stein og bærg her æ! Ka skal en gøre med al den stein! . . . Og ka hadde de set andet her idag paa turen ind end stein og bærg og sand — heile veien lika fraa Utskær og hid ind? Ein ser seg hakkande flisande galen paa al den steinen. Var det enddaa raad koka graut av den! . . Ja, og so al den vassgraùten de lægg i daaka! Var her raad at leve, her! Nei, me skulde været fisk, det skulde vi — alle! . . . Og likavæl so staar dei her paa dæk og synger harpetonar til skaberens og salighedens pris! Æ slikt kùltur? For eg ska seia daaka, eg: de staar her og syng i grunden berre for den kvite bjørkjelæggen, og for bræen darinne i Flogedalen de ser, og for detta blaa vatne, og for dei grønne lierne, og for det fina veiret. De narra ikje ein kar so meg! — han gneldred i: — Under bræen, millom bjørkjerne, i lierne, — gaar mæniskjer, levande mæniskjer, som eiger sorgar og gleer, og som eiger drøimer og: kan de daa ikje faa auga paa dem? Løis disse og skjil disse ud — og løis daaka sjøl, ud av

det ulkete nàttur-glaaperiet! Gør et lysvaakent, virksomt folkefærd av vore bønder! — Han satte i et illskrik, saa det lød som mange stemmebaand sprang paa én gang: — Nærings-livets opkômst!

Rentenisten rodde nærmere: — Han var yderst tidig, han! lo han. Men de andre i baaden sad som fjætret og lytted.

Unggutten blev ved at skrike. Landtauget faldt imens, og Salve halte ind.

. . . Landgangs-penger! skrek det fra ham. — Høire de, toskahove! slæp ikje ein kæft i land, før han bitalar! Høire de, far! — Weiglyc . . . herr haatel-eier Weiglyc Cnarrawaahg! . . . 10 øre kæften! Næringslivets opkômst!

Dernede paa bryggen lystred de fortumlet. De sprang op, stilled sig ved sjøboden paa hver sin landgangs-arm og stængte opgangen, Salve bag en tønde paa den ene arm, og gamle Vigleik forskansed sig bag to kasser paa den anden; han kløddе sig paa kæven, forundret over sønnens sinne: der var altsaa kræfter til som stod over den strid mellem høire og venstre, — som han hadde trodd var det avsluttende basketag, før den ny fagre

ulket — slimet.

jord skød op; det maatte være det han hadde set i bladene kaldtes «høiere kultur», som nu kom? . . . Flokken skilte sig dernede ved landgangene og kom med røde og blaa nistebommer stormende og klampende opover de to landgange: det var 800 pietister — det blev 80 kroner i et kast! Her var ikke tid til at tænke eller undre sig: 10 øre til mands! sa han grætten. 10 øre til mands! brølte det festlig borte hos Salve — han hadde ikke været med paa slik moro paa aar og dag! — Nogen betalte taalmodig og slap forbi op i land; andre brugte kæft, ropte imod dem at de vilde ikke — bryggen var lige god, sa de, om de hadde passeret! Salve flirte med det slappe ansigt, og slap ingen i land; saa de tilsidst maatte gi sig og betale. Men nogen beslutsomme sa ingenting, bare krabbed ned av bryggen og gik paa tømmerstokken indunder landgangen; Salve saa dem nok, og mens han tog imod 10-øringerne paa tønden fra de andre, trakked han disse paa næverne, naar de holdt sig i bryggeplanken, saa de slap taget og maatte i sjøen til straf, og vassed i land. Det blev en hel alfarvei dette for de heltemodige: man kløv ned, entred bortover stokken, blev trakket paa næven, byksed paa sjøen og vassed i land

med 10-øringen i behold. De andre heroppe la det, de hadde, paa tønden for at slippe forbi, selv om det var 50 øre; for det var ingen tid til at veksle og gi igen her.

Men saa kom en, som ikke hadde mindre end en 5-kroner, og den vilde han ikke lægge fra sig paa tønden; han stansed op, vifted i luften med sedlen og skrek paa livet, om der var nogen her som kunde veksle! Hele rækken nedover blev staaende fast.

Da fik pludselig en emissær et fiffigt indfald dernede, han hujed indover fra bryggekarret til Vigleik: — No siger brøggen!

Vesle Vigleik svarte fra skibsstavnen alt hvad hans lunger taalte: — Han berre lyge, far! herr haateleier Weiglyc Cnarrawaahg, han farer med usandfærdig tale! — Og ned til bønnefolket paa bryggen ropte han: Ja, berre skonda daaka bitala, slæppe de i land!

Men det nytted ikke; alle de enkelte 10-ørings-ængstelser, samled sig beredvillig om emissærens gløgge indfald og steg til et ottehundred-strubet brøl, saa den hæse unggutstemme blev væk, og alle de forsagte fik mod til at gaa paa: — No sige bryggjo! . . . No søkke bryggjo! . . . Dar fer' ho!

De inderste styrted paa endog i panik.

Gamle Vigleik blev blaast væk, han rømte i land, og kasserne spændte læserne paa sjøen. Folk randt befriet opover mellem stakitterne mod hotellet. Men Salve holdt stand bag sin tønde uovervindelig som en Samson, for dette var pinedø det kækkeste han hadde været med paa: — Da nytta ikje! brølte han imod dem; — her keme fan hente meg ikje ein ubetalt kæft forbi! — Saa de som ikke vilde betale, maatte snu og tilbage, ind paa Vigleiks landgang, hvor alle befæstninger var forladt. En kærring bare turde ikke snu; hun hopped paa sjøen ligesaa godt straks, og vassed i land med stakken op om sig. Fire kærringer fulgte lige efter hende, i vand til bæltestedet, og sparte 10-øringen.

Da var bryggen tom for pietister. Vesle Vigleik gik langsomt opover landgangen, og man begyndte at høre ham igen.

— Ro tættere indunder bryggen! sa Røst. — Saa hører vi ham bedre!

Hans tale gik som en ustanselig hvæsende strøm; han var dryppende sved av snak, og solen blinked i draaperne. Han var blit helt stemmeløs nu; men han hadde ligemeget at si for det; og han gik med kyttede næver paa armer, som strakte sig ret ud til siden. Han hadde endnu ikke hilst paa nogen:

... Skit, og lort, og sutlevatn, altsammen! Fillegreier! skit og smaatteri og fanteri! Bedragara! leir- og sand-bakar! — ka slags brød ha de? Tjua og kæltringa — fan! ... Skulelærara, so ingenting veit! Storfolk som er som store stod-hestar! ... Flatbraud-tyggarar! Grautmaularar! Tutlarar og puslarar kor du snur deg! ... Raaheit! Usedelig ungdom so berre farer paa tusk og æpletjueri! ... Og utabygds gælder ingen lov: ein stele paa timen ein kommer udenfor Utskær! Æ slikt kùltur? ... Eller i stuerne her rundt i pollen: ei saapa paa garen! — æ slikt kùltur? ... Og vaskefatet paa ein fillekrak! — æ sligt kùltur? ... Eg skal skrive om jer i fjordbladet! eg skal pinedø salta daaka ned! For no er eg udlært paa skulane! no er eg skrivefør! — Han sparked ud med de nye hvide sommerbukser: — Ser e g ud som ein bonde? ... Og denne vesle dampbaaden som farer her med brød — denne «Kikjehosten»! denne «Tusselusaa»! — æ slikt kùltur? — Smaa fo—orhaald! ... Kvække so froskjen so skvætte unna alt ein seir og gør, for det var i stand til at komme udover pollen! ... næpne, som ein vog guld! ... gaar hver dag her paa disse smaa teigene, eller staar her attom hus-

naaverne og flaar fluge-foten! . . . Og so da bruna, snekande kruset, de veit — med sprukken glàssur indi! — kender de kjeraldet? Staar det ikje enddaa i husvæggen rundt paa garane deres og skinner i solen! — Han retted knytnæven i veiret: — Jagu ser eg ei no dar op paa Kværnateigen! Fy for fan! æ slikt kùltur?

Gamle Vigleik gik med faderstolte skridt lige i hælene paa sin søn. De gik opover gennem hotel-haven de to, og blev begge borte bag det store lysende porselæns-skilt.

Doktor Røst sad med et blunk i øiet. — Vesle w. c.! sa han. — Karnevallets sidste dag er begyndt! Circus er kommet til bygden. Elefanten er allerede installeret i menageriet.

Gunvor flytted sig unna paa toften: — Herr Mayer! kunde De ikke nu se hvor det lyste lik av ham?

Mayer blev usikker og citerte: « — seiler med et lik i lasten»; — søped det saa forlegen i sig igen, fordi det ikke syntes at passe noget dybere: hm, hm, — og rodde larmende over mod osen.

Men da døren slog i efter de to deroppe, saa klukked de fra Nordpollen indvendig og smaahug fornøiet med hoderne til hverandre — de hadde ikke faat stoppestedet til sig og saaledes tilsidesat stod tilbage i kulturel henseende;

nogen skotted skadefro op mod skiltet og spurgte Knarrevaagingerne hvad dette var for slags fint levendes de hadde faat i land til sig idag; ikke var han visst beskænkt heller! sa de.

De gamle baadbyggere bare nikked uryggelig stride sig indbyrdes: det var noget til hode paa de Digrabrækkerne! —

Men bønnefolket strømmed over kloppen og langs stierne paa Øiren, opover mod Brække. De skulde op i hagen og begynde alt idag med post I. i forhandlings-temaet. Melkeviig førte an med emissærerne. Bygdens folk slutted sig ogsaa til. Men av storfolket var det bare Gunnar Røst som gik derop.

Men paa veien var de langveisfra indom i stuerne for at faa sig en kop kaffe eller tinge sig nattelogis: der forlangte de pludselig 1 krone koppen for kaffe! — «hotælens pris», svarte de arge; og i alle stuerne vilde de ha 2 kroner for natte-logis. Ingen firte. Var de gaat fra vetet, Knarrevaagingerne!

Melkeviig holdt imidlertid pollens velkomsttale til mødets deltagere. Han stod øverst paa skarvnakken, pegte natur-koglet nedover de gulsvidde flater — de «grønnende bakkehæld og bøer», som han sa, «som saa at sige bidrog sit besyv og tog del i hilsnings-raabet». Og ned-

over bærget sad folket, med regnhat i regnhat mod solen, grønne og gulnede og blaa — det saa ud som opover et bærg i de store fuglevær.

Man gik over til post I. Nede mellem olderbuskerne ved elven stod folk i klump og snakked, med kinder røde av harme, om flaaeriet og optrækkeriet i pollen: man snakked om at stjæle udenfor Utskær; — men de druste da upaaklagelig paa indenfor ogsaa! . . . Var det ikke Knarrevaagingerne som hadde skrevet ud til centralstyret og selv anholdt om den ære at faa kredsmødet her til sig i pollen iaar?

Og folk begyndte at gaa indover Flogedalen og blev borte lidt efter lidt fra melkestølen; de hadde sine nistebommer med: Kanske de kunde finde sig nogen løer til natten, sa de først. Hele kvælden udover gik der folk, og det blev grisnere og grisnere paa fuglebærget. En kunde alt se de første i brækkerne langt inde bag Netlands-myren — de hadde saamæn faret forbi mange løer før de naadde did. Det var ikke faa tilsidst som fór. Og udover kvælden bare øged flokkerne. Det var i grunden bare emissærerne og præsterne som sad igen i pollen av de langveisfra, for de var jo udtrykkelig Vigleiks gæster.

Da gik det pludselig op for bygden, at

kredsmødet strøg simpelthen hjem igen benveien over fjældet!

En gammel baadbygger la efter dem indover Flogedalen; der kom flere sættende efter ham. Nogen opgav det alt ved Netland. Men nogen var udholdende — den seigeste la helt forbi Gjeitabugjelet; gennem sommernatten hujed det oppe fra en nut derinde ensteds og ned i sidedalen, og det lød som skrik i havsnød, saa smalen satte vetskræmt avsted til alle kanter indover langs fjældskraaningerne: — De ska faa kaffien for 10 øre kop—pæ—æ—n!

Men der var ogsaa hændt noget andet der oppe paa fuglebærget, som gjorde den første kredsmøde-dag endnu uhyggeligere. Midt under Melkeviig's bøn, da alle sad dødsstille ovenpaa den poetiske hilsningstale, hadde Gunnar Røst pludselig tat sig for ørene med begge hænder og sat i et alt overdøvende illskrik. Melkeviig bad lidt mere lavmælt et øieblik, og folk skotted aandsfraværende bort paa den tussete storkaren, som hadde forvildet sig herop. Men der var jo egentlig ingen straf for slikt færdelag; og de bad ydmyge videre med Melkeviig.

Men Guro fra Sem hadde været tilstede; hun kom i et veir hjemover og fortalte det

særlig til Røst; — folk snakked bare om den galne doktors-gutten, sa hun skadefro. — Skrike midt i guds ord!

Gunvor sa hen for sig i stille gru: — Dere er gud hjælpe mig gale allesammen her!

Røst svarte ligesom ligegyldig: — Være med paa et stykke middelalder — er det noget under, om der da paakommer en moderne hjærne trang til at skrike!

Guro fór i et veir ud igen av stuerne: — Bare 17 aar, og saa fordærva! Jøssøsss.

Men da Røst saa sønnen komme hidover Øiren, gik han hurtig ind til sig selv og sad der ved skatollet for laaset dør.

Gunnar kom lige ind til Gunvor; hans kinder var røde, og der var en underlig brændende glans i de sky øine, som stod nær hverandre i fugleansigtet, som om de en dag kunde komme til at antænde hverandre. Hun kendte sig pludselig som mor og tog imod ham med begge hænder, hun sa du til ham; hun snakked stille:

— Jeg ved det, du! Ja.

— Jeg har det ondt! Storm. Angst. Stilhed! . . . denne forfærdelige stilheden! — Jeg er visst ikke rigtig.

— Jovisst er du rigtig! Jo.

— Jeg syntes bare, det med ét blev saa

uddødt stille rundt omkring mig deroppe paa bærget!

— Du ogsaa! Du synes ogsaa, det pludselig blir stille omkring dig?

— Hvem anden synes det?

— Hvem anden? — janei, jeg ved ikke. Det er visst ligesom saa almindeligt nu tildags.

— Du, kanske?

Hun svarte ikke mer. Hun bare stod og klapped ham staggende som en indkommen fole, som endda skælver efter det vilde renn.

Kredsmødet var over; det endte saa faatalligt, at ikke den store ekstra-damper trængtes. Folk i pollen sad alligevel igen den første tid med sindene trætte, som eken paa Brække efter storm, aldeles overgit, og ligesom pusted. Det var sort oppe i hagen efter læsernes traak, og melkestølen hadde vanskelig for at bli grøn igen det aar, især paa en slik tørkesommer. Der var mange, som sad igen med nag og ruelse inde i sig, fordi de hadde forlangt 1 krone koppen for kaffe av en «reisandes vandringsmand», som til og med vandred paa gudfrygtighedens og fromhedens smale sti; de hadde med andre ord bent frem skæmt sig ud i bygden! Og emissærerne hadde da heller ikke, som venteligt var, forsømt sig i sine opbyggelser; de hadde sent og tidlig ivret mod pengegriskhed og mod kærlighed til den urette mammon; de hadde i grunden, naar de nu skulde tænke sig om, bare holdt forblommede bods-

taler til Knarrevaagingerne paa det kredsmøde, Det var ialfald sikkert, at dette blev baade første og sidste gang kredsmøderne satte stevne her i pollen.

Og for anden gang krabbed bygdefolk tilsængs og blev liggende under aaklærne paa dagemaal, forat det skulde svi sig gennem dem; bare kvælderne og nætterne kom de sky udom døren, stod og lugted til sine volde, hvor vorherre nu tog dem igen og lod græsset svi av, straa efter straa.

Men gamle Vigleik krabbed ikke i sæng denne gang; ned paa Knarrevaag-hotel var der just ingen taus anger eller skamfølelse. Der gik bedriften sin gang med liv og larm; og de ofred ikke sagen en tanke — det var tids nok til vintren. Der lo de og sa at de fik ikke ind mer end 5 kroner i bryggeslit av 800 pietister, og de skulde hat 80, hvis de ikke hadde brudt sig frem med vold. Vigleik hadde rent ud tabt paa mødet; han sad igen med forundringspakkerne paa kramboden, og papir-kragerne hang og gulned i vinduet, saa det var snart ikke gagn i dem mer; og emissærerne hadde desuden piskadeg! hat god madhug den indvielses-middagen. Saa han hadde ingenting at bebreide sig, selv om vorherre lod sit folk drage hjem med harm,

og saaledes tydelig slog haanden av dem; det hadde han nu forresten gjort ogsaa før isommer, med denne forsmædelige tørken. Og lykke paa reisen kunde det være! De greidde sig selv fremover nu, saalænge turist og byfolk kom. — Og der kom stadig nye; der var med andre ord simpelthen heller ikke tid nu til at gaa i sig selv paa Knarrevaag.

Forretningen bar sig. Der hadde endog været en restauratør-slusk fra byen i land og lusket omkring og snuset og bydd paa tomt; men de stod sammen og nægted at sælge, hver eneste mand. Saa fortjenesten blev da i pollen.

Blandt de nyankomne var til og med den landskendte seminarie-bestyrer Orrerud. Han var barnefødt fra en husmands-plads østpaa; han hørte til de fremskudte mænd, som officielt har haandteret gødselgrepet indtil 20-aars alderen eller trukket fiskesnøret ude ved værene, og som nu, det tiltrods, beklædte et av landets høieste embeder. Han hadde hat tjenestefrihed dette halvaar og reist Norges kyst rundt paa det offentliges bekostning og holdt foredrag over emnet: Hvad er kultur? — for i tide at stanse den om sig gribende, forbausende usikkerhed paa dette for et folk ikke uvigtige punkt. Og det hadde lykkes ham; han hadde ind-

blæst de smaa sjøbyer nyt livsmod; skønt han nemlig holdt paa det hjemlige, bares det dem dog for, at han som en isbryder gik ud og ind leden og pløied den op ud til Europa, eller at det ialfald efter hans foredrag ikke var saa umuligt at se derud for øine som var blit halvblinde under hverdagens slæp og slit. — Og ovenpaa denne lands-turné hadde han slaat sig ned her i den avsides fjordpoll for at nyde nogen ugers hvile. Det kunde nok trænges, hvis aviserne hadde ret, naar de fortalte at man paa vedkommende hold var betænkt paa at koste ham ud paa ny turné, og denne gang til ungdomsforeningerne i landet over emnet: Hvad er kønslighed? for om muligt at bringe større klarhed ind i dette for al personlig livsbetragtning grundlæggende spørsmaal. Han skulde imidlertid nu først holde bryllup med en enke, hvis bekendtskab han hadde gjort paa sin første turné. —

Det var en solskins-dag udpaa eftermiddagen. Røst sad paa en bænkbud ved pakbodvæggen, og lod som han sov og lytted til livet omkring sig. Der hadde været feststemning i Knarrevaag idag; for i formiddag kom pludselig en svær engelsk steamer sigende sagte ind paa vaagen og slap ankeret med braak udenfor den gamle jægt, som endnu laa avrigget og

trak vand. Den var lastet med turist, som vilde se Flogedals-bræen. Dette masse-besøg av udlændinge var nemlig en overraskelse! Vesle Vigleik trak i hvide sommerbukser og staaked. Hvad der fandtes av hest, blev tinget; og nu kom det vel med, at der var flere baadbyggere som hadde købt sig hest ivaar, i den tanke at kunne klyvje turist op til bræen. Der fulgte mænd med for at bære; taksten var sat til 15 kroner for turen mand og hest, og det var dagløn som en stortingsmand og vel saa det, — naar det nu bare vilde komme dugeligt av dem, saa! De som laa under aaklærne og stured, kom ud paa trappen og plirte ved steamerens komme; de kendte pludselig at deres skamfølelse over kredsmødet hadde svidd sig igennem dem.

Og nu i eftermiddag var feststemningen ved at blusse op paany; hvert øieblik kunde de nemlig ha dem her tilbage! Hvad de kom til at lægge ned av mynt paa hotellet! Nu var de som hadde ligget og sturet, kommet helt herned paa Knarrevaag-bryggen. Røst sad i solvæggen som han sov, og lytted; han hørte vesle Vigleik's stemme gaa ustanselig derinde i butiken. Men Salve holdt sig sky inde i pakboden, da han fik se Røst paa bænken. Deroppe paa

hotellets aabne veranda sad den graa konsul i kurvstolen. Men den nyankomne, seminariebestyrer Orrerud, var der ikke; Røst saa noget røre sig paa den indelukkede veranda i anden etage — det var vel ham; skikkelsen stod alene bag de røde ruter og saa ud paa vaagen. I haven sad der sort av gamle damer.

Der laa en oppudset lystbaad udfor bryggen med en rød vimpel, og paa vimpelen stod med gyldne bogstaver Vigleiks nye monogram; den var indkøbt antikvarisk i byen til gæsternes brug. Den laa med storseilet oppe, og i styreluken sad en rødmusset mand og vented; det var kaptein Qværnteig, som merkelig nok endnu ikke hadde faat skib at føre efter sin stordaad med den ene propelving og nu omsider hadde tat imod empløi som fører av hotellets lystbaad, ved siden av sin stilling som etablissementets tolk; for han kunde i paakommende tilfælde nogen ord engelsk.

Nedover gangen udenfor havestakittet kom privat-lægen, en ung mand, men tyk, med en vel avrundet pjolter-façade. Røst saa paa de drukne fede hænder, som han hadde lagt merke til gramsed med den samme rastløshed over syge og over cyclen; han gik endda med staalklypen i de raske bukseben — den sad igen efter dysen-

teri-runden; i hælene paa ham fulgte Melkeviig. Han rakte to fingre frem, som han tripped forbi Røst, spurgte: — How do you do? — Gled videre, stirrende ud i luften: — Seltersen, Melkeviig? — Snudde sig om til Røst: — Udpaa for at faa os en liden stille aften-pjolter i anledning steameren — benytte feststemningen. Blir De med? Ellers er her ikke fred at faa: gud forsyne mig, doktor Røst! har den gamle W. C. ikke nu ogsaa faat pruritus senilis! — De to tripped hastig udover bryggen, tog sprang ombord til Qværnteig. Lystbaaden krydsed udover i det svage gul, paa vimpelen vifted «W. C.» i guld.

Mayer's niece, som netop var ankommet til hotellet, gled ogsaa forbi doktor Røst. Hun var uden far og mor, og slog sig nu uden videre ned her hos sin rige onkel, en tremænning av hendes moster. Hun surled og sang. Røst hilste paa hende. — Goddag! svarte hun «. . . . Sersjanten han døde, og sorgen var stor —». — Hun kasted loss en færing derude paa bryggen. Han fulgte hendes butte ungpige-kast med smaa knis. Siden satte hun sig til at ro, laa i bølgerne paa vaagen og duved, vugged av og til til siderne, og saa saa op paa steameren; hun nynned ustanselig.

Men nede paa bryggen stod en del bygdefolk og stirred misnøid opover mod Brække, hvor hele laget var blit borte i formiddag, med hester og baadbyggere og turist. Det var mestendels de som hadde sturet under aaklærne, som stod her — de som hadde trodd paa vorherre, saa det gnistred av slipestenen. Men der stod ogsaa andre, som nu var ledige, fordi jo ikke alle kunde knyttes til hotellet som førere op til bræen eller lignende. Nogen stirred tørste ud paa steameren, som hele tiden laa med dampen oppe, — om der ikke skulde være en turist at ro, som vilde fiske. Nogen glodde rundt paa gaarderne, som stod og lyste gule og avbrændt, eller rundt i lierne, hvor bjærken alt stod gul og misted blade. Røst saa paa klyngen og lod som han sov: nu rakned resterne op i bygden! Han husked Gunvor's ord, at han veired hvor der var aadsel i nærheden; men det var vesle Vigleik's hvæsende ord paa bryggen den kredsmøde-dag, som egentlig hadde forløst pollens ulmende misnøie. Klyngen saa op paa Brække: han gjorde ret han som stængte deroppe, sa de uforbeholdent, — og reiste til Amerika ligesaa godt med det samme! for selv om der kom regn, var det nu for sent. . . Hvad skulde de ta sig til? Fan skulde gaa her hjemme længer! De fik

reise til Amerika. Eller ogsaa se at komme sig bort paa skolerne og bli lærere — de som var unge: de kunde assurere sig i en forsikrings-anstalt og reise penger ved det! — De skotted op paa verandaen, hvor den graa sad: ja han rentenisten, som var saa søkkende rig, — skulde tro om ikke han la ud og «diskutterte veksler», naar han fik policen som sikkerhed? . . .

Det ropte ovenfra konsulen paa verandaen:
— Kom op, herr doktor! hvis De ikke er for doven. Vi tar os en portvin i anledning steameren!

Røst reiste sig og gik opover haven; han hadde forlængst forsonet sig med Mayer's skravl. Det interesserte ham til og med at se denne hans stadige angst for at bli alene med sig selv, om det saa var et eneste lidet minut, og som derfor trængte at staa i snakke-forbindelse til alle verdenshjørner — «ganske isoleret saaledes for seg selv», som han kaldte det.

Han sad i kurvstolen; paa bordet laa et fedtet album, indkøbt antikvarisk for gæsterne, i tilfælde av regnveirs-somre: Ur svänska konstnärars arbeten. Den rødhaarede hotel-pige stod foran ham i kridhvidt smækkeforklæ og tog imod ordre paa vin; hun var tillige kommet med en besked til ham fra Orre-

rud. — Naturligvis! svarte han paa den; og han reiste sig og brølte ned paa vaagen til niecen:

— Grethe, ro iland! Seminarie-bestyrer Orrerud ytrer ønske at ro ud med deg og se paa steameren. Eg autoriserer ham herved som din kavaljer.

Røst hørte det gaa i verandaen ovenpaa; det var altsaa hende hans øie hadde fulgt deroppe bag den røde rute. Det tripped i en trap. Og Mayer skravled:

— Nyforlovet som manden er, sidder han øiensynlig inde med et skærpet blik for kvindelig ynde.

Der vifted nogen bonjour-skøder nedover bag stakittet; noget magert lusked puslet mod bryggen, med ryggen til Røst; han hadde altsaa sneget sig ud gennem baggaarden og var kommet rundt. — De fik ikje se ham? sa Mayer.

— Jeg saa noget knitrende skægg, og blink i et brilleglas, sa Røst.

— Netop! Det som folk kalder aandfuldt ydre altsaa! svarte Mayer.

Røst svarte med alvor: — Ja, han er en blandt den flok geniale sjeldenheder, som jo fremstaar i et folkeligt samfund, og egentlig er en gentagelse, i lidt større format, forstaas,

av bygde-forgudelsen — Røst hærmed maalet: «da æ noke te hove paa de Digrabrække'rne!» Uden undtagelse vælger de lærer-kaldet.

Mayer lod sig lokke ind paa alvoret og randt fuld av national selvfølelse: — Vi har sandelig en hel slump av de sjeldenheder i Norge no!

— Han hadde visst ogsaa, saa jeg ret, de nødvendige lange haarfliser i nakken. Vibedusken. Geniets adelsmerke.

Da skimted Mayer alvorets art og slog om: — Han fortalte meg ved frokost-bordet at han var nyforlovet, og viste meg fotografi av angældende: en svær dundre! at se til — en ren maggeduse! . . . Han spurgte meg til en begyndelse: er De gift? — og naar han snakker, saa hvisler det gennem nogle grisne, graadige fortænder. — Nei, sa eg. — Men, hvordan kan De klare det — jeg mener, m o r a l s k? — Eg lo: det blir no ogsaa derefter da, herr seminarie-bestyrer. — Ja, De med Deres enestaaende sanselige ansigt? sa han. Hm, den syrlige type! — D e er altsaa i ægteskabets havn, sa eg, siden De føler Dem ovenpaa? Da var det han viste meg fotografiet: Interviewer og samler stof til mit nye foredrag: Hvad er kønslighed? sa han, og gled ud av

døren med nogen korte pust: jahja, undskyld, men man kommer altid længst med uforbeholdenhed og sandhed.

Røst sa: — Og siden har han altsaa holdt til ovenpaa bag den røde veranda-rute og ordnet stoffet til sit nye foredrag.

Vinen og den rødhaarete kom i det samme; Mayer fjased med hende:

— Ægteskabets livsalige havn! — Han stak hende i smækkeforklædet med den ene tommel: — Aanei, aanei, jomfru! so straalendes huslig! fiffet op akkurat som lystkutteren! aanei, aanei — krt! Fan tute meg, doktor, den kækkeste figur som eg har stødt paa!

Og jomfruen kniksed med anstand: — Det er haatælen som holder liberi.

— Rigtigt! Store W. C., mener De. — Og slik en fin ring paa fingren — eia meg! Er det store W. C. som holder den og? Eller vesle w. c.? Eller begge i hop — far og søn? Forløbte meg vel ikje? . . . Han blev lyrisk:

— Jaja! i ægteskabets livsalige havn — did stevner hver kutter! Men eg min synder blir dreiendes rundt indtil min dødedag som en tør spaan op paa livets aller som vildsommeste hav.

— Som en tør spaan, herr rentenist!

vimsed hun skøieragtig ud. — Ok! — med en tillukket mine' som over en dyrebar betroelse. Og inde fra gangen klukked der tilbage en klokkelatter som en sidste hilsen.

Han sank ned i det sløve ved denne latter: — Og saa er det den slags ting saaledes uophørlig fortvæk, sukked han. — Skaal!

Dernede i kramboden slog vesle Vigleik vinduet op, og det gneldrende mæle skar ud i sol-luften til den misnøiede klynge paa bryggen. De paa verandaen lytted:

— Se hid! ropte det paa bogmaal. — Her er papir-krager gratis! Lang ud, Salve! — De blev rakt ud gennem vinduet: — Sæt dem paa. Saa én kan se ud som folk. Retnu kommer turisten ned igen fra Flogedalen. — Men saa skotted han op til verandaen: — Forresten! sa han og slog sig paa de kridhvide sommerbukser, — ikje længer denne fuskekragen! det er pinedø sidste gang! Kultur er alder fusk! Enten ingenting! eller og heil mansjetskjorte! — Men de kan bruge disse først, — før fluerne skæmmer dem aldeles ud.

De tog imod kragerne ligesom med valne hænder og prøved at faa dem til at sidde fast om halsen.

Røst sa til Mayer: — Har De nogengang

set misnøie med papirkrage paa. De ser det dernede!

Konsulen gentog henrykt: — Misnøie med papir-krage paa! — yderst vittig bemerket. . . . Dette er det fornøieligste sted jeg endnu har opholdt mig nogen sommer!

— De samler sig allerede stirrende om steameren dernede ligesom ternen, som skærer gennem luften og dykker efter levninger rundt skroget. Og husk saa paa, naar vi nu faar hele turistsendingen derinde ved Flogedals-bræen her tilbage iaften!

— Da skal eg si det blir ballade!

— Det flyter med sjæle-biter i bygden. Jeg skal si Dem: bare en slik ting som kostforandring! Denne avsked med fladbrødet — bare den! I andre kultur-lande er kosten i grunden den samme for høi og lav, fattig og rig, bonde og storfolk. Landets egen frembringelse er der allemands-kost; det som skiller er boniteten og mægden. Men her er det en menu frå en anden kultur, som holder indtog. Gorro-jærnet er et vældigere indlæg i kulturomvæltningen end Ibsen's samtlige værker nogengang blir. Og saadant som marmelade til brød istedenfor smør har rykket sindene op med rot, gjort dem husvilde, gjort dem Amerika-lystne.

Mayer sank igen ned i sløvhed ved at høre paa andres snak: — Yderst tændende! sa han. — Men kor er Deres frøken Grimm idag? skravled han sig over i noget nyt. —

Der var nemlig to, som var ude og rodde den eftermiddag med det paaskud at de vented paa at steameren skulde indskibe turister; og i deres baad var det stille. Det var Gunvor og den «tussete storkaren», som Gunnar hed i pollen. Han hadde med vilje ikke varskodd søsteren Ingri idag, da de gik, og Gunvor sad og forsikred sig selv at hun ogsaa ligesom ved et rent tilfælde hadde glemt hende. Der laa en liden holme bent ud for Knarrevaags-næsset, med et par furubusker paa og en rogn i en kløft. Han rodde langsomt udover fra osen; han holdt sig paa den indre side av holmen, indimod land — han krydsed Grethe's kølvand, hun rodde midt udpaa med Orrerud, udenfor den store steameren, for at faa bølger, mens hun vented paa turisten; de hørte hende mulle og nynne: « . . . lykken var med og jeg fik en major». Paa den indre side av holmen gik de i land for at vente paa turisten; de satte sig bortunder en furu og saa paa de dovne bølger. De sad først en stund og ingenting sa. Men tilsidst spurgte hun, og der var noget inderligt som brandt i hendes øie:

— Det sukker saa tungt borti skogen? sa hun.

— Hm, sa det sagte, men med et taknemligt smil.

— Ja hvorfor skrek du egentlig deroppe i kredsmødet?

— Det var ikke første gang. Det var bare første gang at folk hørte det.... Der var dage det sidste aar i mit hjem, som var strupende tunge og tause; naar jeg klædte av mig om aftenen efter en slik dag, syntes jeg, at jeg var blit et aar ældre.

Hun holdt ham ligesom ud fra sig for bedre at ta ham i øiesyn, og smilte: — Du er ung! Du er ung, vennen min. Det er derfor du føler og du snakker slik!

Han blev ved: — Jeg har hat det ondt! Jeg husker engang: det var uddødt i stuen; de hadde siddet trodsige derinde begge to; men én maatte vige tilsidst, — og saa gik ogsaa den anden ud av stuen; høststormen udenfor tuded i piben og om hjørnerne. Jeg stilled mig op til væggen, stirred frem for mig efter hjælp; det trykked mig mod brystbenet, hjærnen var saar, stivnet —.

Hun tog sig opunder brystet og stønned til svar. Og sa med overvindelse: — Men bare snak ud du! Hvis det letter!

— Men dengang bed jeg kæverne sammen: Alt var stivnet og gagnløst! Livet var gagnløst! Hjemmet var et helvede. Et djævelsk paafund! Det var ligesom selve livet satte mig tilvægs. Men jeg skrek ikke. Theologi vilde jeg studere.

Hun holdt hans overstrømmende fortrolighed unna sig saa godt hun kunde: — Det er jo ligesom noget av det selvsamme som din far siger, dette!

Han fik røde kinder av harme: — Min far?! Gaar han og betror —? Det er altsaa den anden, som synes det blir uddødt stille omkring sig!

— Dere to dægger og stuller for alt det raadne og bedærvede og væmmelige i dere!

Han retted sig imod hende, pludselig normal og kraftig av skinsyge; men han kasted sig over det enkelte ord: — Det raadne, bedærvede, væmmelige! — ja find bare en glose som forløser den trykkede stemning for os. Saa vi har lidt at tygge paa og fordøie for resten av dagen.

Hun smilte rolig: — Kære, du tar hverdagslig paa vei, som vi var ægtefolk.

Men han blev endnu hæftigere av smilet: — Si at jeg er raadden! eller en triviel grine-

biter! eller en hverdags pedant! eller en noksagt!

Hun bad pludselig for sig: — Aa vennen min! Ta ikke slik paa vei.

— Kald dette hysteri! eller martyriets sødme! — sensations-tørst!

Hun tog om ham, og var opløst av anger, som om hun virkelig hadde brugt ogsaa disse gloser: — Ikke saalænge jeg lever, glemmer jeg de gloser! Du skal aldrig faa høre dem av mig mer. . . . Bare snak ud! snak trygt ud til mig, du, vennen min!

— Ja jeg vil snakke! jeg vil snakke! Det letter mig. Det befrier mig. Du spurgte hvorfor jeg skrek paa kredsmødet: Det var en næseryg jeg saa — fedtet og blank langs med siden, lang og paatrængende og voksende; et sjøgrønt pietistøie ved næseroden, som stirred sig ud av hulheden, skrued sig fast i hjærnen paa mig. . . . Og nu inat har jeg hat en væmmelig drøm.

Hun blev pludselig haard i øiet, sad uforstyrrelig fast med ansigtet, som hun styrte et fartøi ind mellem to farlige takkete skær: — Snak bare ud! sa det tonløst. — Hvis det letter dig.

— Jeg krysted en skidden gammel knoklet kærring i fang tre gange —. Han famled.

Hun sa med ét harmfuld og krænket: — Det er den gamle kærringen jeg skal avløse?

— Gud signe dig! hvisked han sagte; han kendte sig pludselig deilig voksen ved at møde skinsyge hos hende.

Hun svarte ikke. De reiste sig og gik ud i baaden.

Gunnar sad rig og rank paa toften og rodde, og ligesom voksed for hvert aaretag. Han rodde først udover; han kom til at krydse Grethe's kurs — hun sad og nynned paa det gamle. Gunnar ropte, om de ikke skulde kapro! og han skotted bort paa Gunvor og syntes saa sikkert at hun blev haard i blikket ved det rop til den anden. Han langed ud med aarerne, Grethe tog ogsaa forfærdelig i; spruten risled op foran de smaa færinger, og baugen slog smaa flaker skum ud til begge sider. Saa slap Grethe pludselig det hele, skoglo op i luften: — Kapro med et mandfolk! skrek hun. Hun trak aarerne ind og stak dem under knæhaserne, tog som en dame i haaret med haanden. Hun var jevnaldrende med Gunnar og hadde fra isommer av ikke længer flette nedover ryggen; den var foldet dobbelt og lagt i næt bag i nakken — der var øieblikke, da hendes selvfølelse ogsaa fordobled sig av den grund.

Hun kasted ligegyldig hen, mens hun saa nødvendigvis maatte stelle sit haar, og kniste spotsk: — Tjua daakker som er saa stærk! . . . Orrerud saa halsstarrig ud tilfjords fra disse ugenerte unge, som jo straks snakked som de hadde kendt hverandre før.

Men mens baaderne laa slik og dupped ved siden af hverandre, kom der en færing roende lige forbi og udover, med fire mand, saa fossen stod. De var allesammen kridhvide i halsen av papirkrage. Der kom først én færing. Der sad Salve og rodde blandt de fire; han ropte over til de to baader: — Jordmor-skyds!

Men færingen stevned ud mod lystkutteren, som nu laa uden styring som en fuld mand og famled i vindstillen.

For inde paa land var der forefaldt noget i mellemtiden. Oppe paa Brække øined vesle Vigleik for en stund siden den første hest med turist; han blev urolig, han rumstered efter flere papirkrager, og under dette braak vælted han en blækflaske udover sine kridhvide sommerbukser.

Der reiste sig et gneldrende skrik inde paa kramboden. For nu var engelskmanden her straks paa timen. — Gaa til doktoren! ropte Salve, — han hadde sikkert medikamen-

ter til at ta det, før engelskmanden kom. Vesle Vigleik sprang op paa verandaen. Men der kunde Røst fortælle at privat-lægen var tat ud paa en aftenpjoltertur. — Saltsyre tar det, sa han. — Om ikke han kunde gøre det, før engelskmanden kom? — Og Røst blev fuld av nye paahit ved at se opstyret: Nei han turde ikke blande sig op i kommune-lægens praksis, svarte han.

Da brølte Salve nede fra bryggen — og der fôr en vild skælm i det slappe ansigt — at alle, som kunde, fik nu gaa i baaderne for at hente doktor til blækklatten paa den hvide bybroken: — For no ser me turisten onde Brække!

Vesle Vigleik vimsed gneldrende omkring: Jaja, ro alt de er god til! — Jormor-skyds! skar Salve i. — De skulde ikke ha gjort det for ingenting! lovte Vigleik. — Og nogen gamle baadbyggere paa bryggen steg i en færing, og avsted bar det udover efter lystkutteren, med skumsprøit og kvasse smæld i keiperne.

Men paniken greb om sig blandt de gamle ved Vigleiks rastløshed. Der steg fire andre i en anden baad. — Gud bevare meg, ho æ utskæmd! sa de med gru til hverandre. — Alle de tre

ledige færinger var mobiliseret i en haandvending og stevned udover for at redde bybroken. — Ro! ro! skrek Vigleik efter dem. — De skal ikke ha gjort det for ingenting!

Røst kom ned paa bryggen og stilled sig blandt de gamle damer for at se paa skuespillet:

— Det er rigtigt! sa han æggende til vesle Vigleik. — For har ikke dere beskikket ham som læge? Ta ham ordentlig av dage, den hovne bykaren, som tror han kan være sin egen herre, naar folk slaar blæk over de hvide sommer-benklær. Syn ham at ogsaa hans selvraadighed har sin begrænsning! La ham faa føle det grundig engang! —

De som laa ude i baaderne, hørte høirøstet mundhuggeri borte fra lystkutteren; Grethe lytted og nynned ikke mer. — Men hvad er det, som feiler, da? skrek lægen imod færingerne. — De vilde snakket med doktoren, svarte Salve — han svarte ikke mer. Og da lægen nægted at gaa i baaderne paa den besked, slog de simpelthen taug om lystkutterens stavn og bukserte den indover. De andre færinger slog en liden taugende i, hver, og eskorterte som en eskadre det kaprede skib indover. Melkeviig tømte forsigtigvis sit glas, for at ha rent mel i posen, naar de kom frem. — Grethe

slutted sig ogsaa til, med Orrerud. Og Gunvor bad Gunnar ro efter indtil bryggen, for at se om nogen hadde skadd sig. De hørte hvor det skrek op med mellemrum fra privat-lægen: Hvad er det! Hvis kone? Og Salve svarte urokkelig: — Me vilde snakt mæ doktaren.

Borte paa hotellet var allerede de første turister naadd frem, et selskab av damer og herrer, da flotillen la ind til trappen. De pusled hemmelighedsfuldt omkring ind mellem hotel-bygningerne deroppe og lukked paa alle dører, hvor Vigleik Knarrevaags europæiske forbogstaver vinked fortrolig fra det lysende skilt. Gamle Vigleik la merke til det lyssky opsyn, de hadde allesammen, og begyndte mistænksom at gaa efter og skule paa dem.

Vesle Vigleik gik hvæsende omkring paa bryggen, fordi lægen altsaa kom for sent til at ta blækklatten ud. Der stilled sig imens langsomt op langs sjøbod-væggen en liden almue av baadbyggere med papirkrager.

— How do you do? sa lægen op til ham.

Vesle Vigleik bare skældte: — Her gaar vi og leter efter dig! . . . Blækklatt paa hotælbroken! Saltsyre!

Da skrek doktoren av sinne: — Er det ikke andet dere vil!

— Saltsyre, hører du! Slikt maa tas paa timen. . . . Du skal være at finde paa hotellet til enhver tid — der har du heime!

Men da spratt privat-lægen i land paa bryggen, stammed sprutende: — Jeg er ikke en forvist . . . en — en — forbryder . . . en — en — en straffange!

— Du skal være paa pladsen, naar engelskmanden kommer tilbage! Der kan være skader, gnagsaar — engelsk hæftplaster!

— Jeg er ikke ansat ved hotellet! Jeg skal pine-de —!

— Men hvad hadde du da med lystkutteren at gøre, som er for hotelgæst og betjening? . . . Det er derfor du er beskikket, at du skal være tilstede. Og isteden rømmer du ud, og tar med dig tolken, herr kaptein Qværnteig, og drikker dig fuld, dit svin! saa én hører braaket av dig derude over heile pollen! — Vesle Vigleik snudde sig halvt til almuen i papirkrager: — Her kommer bykarer paa landet og mister begrænsningen sin, og kan ikke fare aat som folk, med mindre de er klemt inde av høi husvæg paa hver side. Det er ikke som du hørte hjemme i bygden, det er som du var her paa sommer-besøg. Men me skal lære dig! Me skal fan danse

holde byerne i schak! me har sopas kùltur nu her paa landet. Kor mange flatbraud-tyggarar sidder igen her i Knarrevaag nu? . . . Saltsyre, hører du! Her kommer turisten!

En flok turister var alt kommet helt ned paa bryggen; og de var underlig knisende og lattermilde. De stimled om gamle Vigleik, som gik foran, og fritted ham; de lytted ligesom interesseret til hans svar, uden at forstaa. — Og vesle Vigleik kom i henrykkelse ved disse nye tilhørere:

— Og han, min arme gamle svagelige far, reiste du og fra! Vidste du kanske ikke at han hadde faat klaaen? . . . Rikker du dig herefter, saalænge han er laak, fra hotellen uden permission, jager me deg av pollen — no veit du det!

— Jeg er ikke luse-klaaer!

— Vil du ha juling, kan du komme hid! — ska du faa how- do- you- do i bagenden din!

Der blev spurgt endnu mere indtrængende borte hos gamle Vigleik, hvor turisterne pegte paa krambod-skiltet: — What is «W. C.» — Og Vigleik stak sig med pegefingeren stolt for sit bryst og stammed, ivrig nikkende: — I am it! I am —! I — I!

Da reiste knisen sig til jubel blandt

turisterne. Der blev ligesom for lavt op til himlen for denne skraldende latter. Og imens steg de ud i baaderne, som var naadd ind fra steameren.

De stod opreist, der de rodde bort, og stirred tilbage paa bryggen: — Good-bye W. C.! skraalte de og vifted med hatten. En flok baadbyggere, som hadde været førere idag, stilled sig gneldrende ytterst paa bryggen, skar i og fægted fortvilet efter de bortdragende: — Men kor mykji drykkje-penga ve de gi! — —

Man toged op fra bryggen, mens bygdefolket blev staaende og stirre paa steameren. — Ved sjøbod-hjørnet delte flokken sig; de gamle sortklædte damer satte sig tilbage paa sine bænke indenfor stakittet. Privat-lægen tramped sint op gennem haven og forbi alle; og han bar endnu staalklypen i de raske cyclistbukseben. Vesle Vigleik skyndte paa sine skridt for at faa saltsyren; og han var endnu lidt sky i øinene over turisternes underlige knis og latter. Mayer ropte lattersprængt efter de to, mens han gik ind i haven og opover til verandaen:

— Haaber De kommer tilbage og tar et glas med os i anledning steameren, naar no

det operative indgreb paa blækklatten er lykkelig over.

Men doktor Røst forholdt sig urokkelig i sit alvor.

Melkeviig fulgte efter dem. Men Orrerud svinged av og lusked igen op bagveien udenfor stakittet; han hadde Grethe ved haanden. Men hun slet sig fra ham ensteds bag stakittet; hun kom springende ind i haven, og da tørked hun sig paa kindet. Just da naadde gamle Vigleik i Orrerud — han var ogsaa fortumlet over turisternes underlige knis: — Eit foredrag om kultur —? hørte de herinde i haven; og han blev tiggende væk bag hjørnet efter de viftende bonjour-skøder; Orrerud listed sig paany ind bagdøren og op trappen til sin plads bag den røde veranda-rute i anden etage.

Mayer sa til sin niece i haven: — No, gik kavaljeren?

— Han gaar aldrig sin vei. Han absenterer sig.

— Han hører jo til «paa den anden side», som han siger. Men han saa ialfald kærlig paa dig.

— Han ser aldrig paa én. Naar han tar brillerne av, saa betænker han én med et blik. — Og hun saa adspredt ned mod bryg-

gen og vented paa Gunnar, som kom opover med Gunvor efter sig.

Han kom gennem haven med reisning; han følte sig endnu voksende ved Gunvor's skinsyge og haarde blik; han kom lige oppaa verandaen. Og Melkeviig skulte sky paa den tussete storkaren, som han pleied det siden kredsmøde-skriket op i hagen. — Mayer sa, forundret over besøget, mens han pegte paa portvinen: — Jaha, vil ikje maasjøen ogsaa —?

— Nei! kom det kort og klippende; han blev staaende. Og der blev en trykket stemning paa verandaen ved dette udfordrende avslag.

Men faren sa: — Er ikke Ingri med dere?

— Nei! svarte det mut paany. — Og Mayer fandt galant en stol til Gunvor: — Fremdeles bange tusselusen, frøken Grimm?

Men Grethe fortalte skælmsk videre om Orrerud, det hun hadde ventet med til netop nu: — Han kyssed mig faderlig paa kindet; tak for turen! sa han, og betænkte mig med et faderblik ømt som giraffens. Eg minned ham saa levendes om hans egen fæstemø! sa han.

Mayer lo: — Som en slags surrogat! et stykke ciccori — ka!

Hun tørked sig i skjul paa kindet: — Æsch for en trut! — Og skotted paa Gunnar, om han ikke saa hvor hun syntes den var ækkel. Men nynned saa modløs hen for sig, for at fylde pausen: «. . . sersjanten han døde —.» — Gunnar blev staaende ubevægelig.

Da plired faren paa ham, og han hadde det spotske smil, som blinked av paahit: — Du har en bredbringet reisning, som du hadde kapsnakket paa et folkemøde og var kommet ind som no. 1. Eller kanske du har rodd for hardt?

— Ja! svarte det igen mut. Og nu gik han.

Grethe sa efter ham: — Æsch, saa eddikesur!

Melkeviig skulte forsigtig: — Just som en slags excentrisk individ! sa han.

Hun snudde sig til Gunvor: — Folkesky! En særling!

— Hm, si ikke det! Si ikke det! Han er saa rasende begavet, bare. Rasende kvik, naar han først føler sig trygg! Og det gør han bare ligesom ikke rigtig endnu med Dem.

Grethe gik fra dem, ned til bryggen igen og baaden. Man skaalte paa verandaen og snakked om det løierlige opstyr. Gunvor sad

aandsfraværende og saa Gunnar bli borte paa stien nede ved elven; han dukked frem igen paa en bakke eller skarvnakke, og saa blev han borte paany. Stien gik nemlig lunet op og ned langsmed elven, over rødder, mellem olderkratt; og her stod bladene saa fede og uforandret grønne isommer, for hernede hadde rødderne vand.

Hun tænkte hele tiden paa ham. Og hun blev mer og mer underlig urolig: — Ja Ingri! sa hun pludselig, som hun kom paa en glemt ting, og reiste sig.

— Det tar nok maasjøen vare paa! sa Mayer hurtig, for at holde paa hende.

Men Gunvor gik alligevel. Hun gik ned til bryggen. Og Mayer kom galant efter, han vilde stake hende over elve-osen bort til nøsterne.

Doktor Røst sad tilbage og saa paa klyngen dernede paa bryggen; de stod der, baade de som hadde hat turistsjau idag og de andre — staffagen i papirkragerne — raadvilde og rotløse efter Digrabrækkernes lille opvisning i høiere kultur. Ovenover paa verandaen i anden etage hørte han dem, far og søn, forhandle nedstemt med Orrerud om et foredrag, eller allerhelst et helt høgskule-kursus i kultur. — Tak, det var gildt! sa gamlingen deroppe tilsidst. Vesle Vigleik skar i:

— Men vent, til hotellen er fuldt besat. Og saa skal vi rigtig passe paa nett en dag, naar en engelsk steamer ligger paa vaagen . . . .

Steameren damped flaggende i solen udover fra pollen; dens flammende klut gled tilsidst bagom næsset ved Knarrefjordens gap, blussed et par gange op mellem furu-skogen, før den blev borte.

Men endnu stræved kaptein Qværnteig med at komme i land dernede paa bryggen fra lystbaaden. Melkeviig følte sig ovenpaa og pegte knisende ned paa den berusede: — Sjaa, doktar Røst, nu har han værkeleg mistet den sidste propæl-væengjen og, — efter som det syner til.

Gunvor kom andpusten og rød op til Sem, hun gik lige ind i stuen. Der sad Gunnar, og han lod som han saa efter noget ind i boghylden. Ingri sad paa en bænk og laged en krans av ekeblader, stak stilk i blad; hun saa op, og saa fra Gunvor's ansigt til broren, sa usikker: — Hvorfor er dere . . [illegible] ...ecto? — Men saa slog [illegible] øinene ned og sa [illegible] ...starrig ligesom efter noget paa gulvet; og øienlaagene blev tungsindige, side. Denne gang blev Gunvor straks var det, for hun kendte dem igen. — Saa reiste

Ingri sig og gik fremmed ud; ekebladerne og kransen blev liggende tilbage midt paa gulvet. De to blev alene.

Han snudde sig mod Gunvor, og hun sa:

— Hvad er det som gaar av dig! hvad har jeg gjort dig! Dette er saa forfærdeligt.

Han følte sig svulmende stor ved den andens sorg — et voksent kvindehjærtes sorg som var hans værk! men han svarte ikke paa spørsmaalet: — Det er meningsløst for mig at gaa her hjemme! sa han mørk. — Hensigtsløst! Jeg forstaar ikke hvorfor min far vilde jeg skulde prøve at bo hjemme isommer. Det er haabløst, dette, som at at rote paa en brandtomt efter smæltede sølvsager. Det blir ikke andet end onde minner der hvor min far er. Jeg reiser. Jeg studerer theologi!

— Snak ikke slik. Der er andre som kan komme til at holde av dig. Saa du ikke nu netop hvordan hun skotted paa dig, da hun tørked sig paa kindet for Orrerud's gamle kyss. [illegible]

Han pusted [illegible] Hun stod jo bare og sang om sersja[illegible] som døde! — Men [illegible] kom han i oprør, og det var som det var Gunvor han skældte ud: — Der findes ikke gemyt! Tør og strantet som avsvidd græs!

— Jo! jo! — Du tar feil, Gunnar. De yngste ér saan, de ærter og· ægler i kærlighed. Jo ældre vi blir, des mer sødladne og des ømmere.

— Du tigger mig jo formelig paa hendes vegne!

Hun gik ind paa ham og slog armerne om ham: — Jeg tigger dig ikke. Men jeg vil dit vel. Og Grethe liker dig. Og som den ældre raader jeg dig.

Han kyssed hende og hvisked: — Tak! Tak!

Og det var den første kvinde han nogengang hadde kysset, og han kendte ikke kyssets magt, saa han kyssed hende fortumlet videre Og hendes hals og ene hvide kind blev rødt som blod. Han saa at hun var dunet nedover halsen.

Han forfærded hende med sine hete kyss, og hun værged sig i begyndelsen med halvt skøieragtige ord: — Du æder mig jo op, Gunnar vennen min! .... Jeg har bare villet hjælpe dig over dette skriket. — Og hun skøv ham vekt fra sig: — Jeg har ikke ret til at ta imod alt dette! — Og saa skælmsk igen: — Er det du, din galning, som skal studere theologi!

Han hadde faat taarer i øinene, og han

ledte efter lommetørklæ, men han fandt ikke paa sig. Han greb ned i hendes kjole-lomme og kom op med hendes. Taarerne silte; han tørked.

— Graater du ogsaa? sa hun, ligesom opstivet: — Fy, voksne gamle gutten!

Men han trak hende bort paa bænken ved bordet og tvang hende ned til sig. Og hun faldt for hans hete kyss. Blev siddende paa hans guttefang. Sa bønfaldende, med hænderne for ansigtet: — Gud hjælpe os begge!

Hans hænder klapped hende, og hans mund kyssed:

— Vi gifter os! sa han. — Vi kan bo i hvert vort hus! . . . Vi kan gerne bo paa hver vor gaard! . . . i hver vor dal! Bare at vi hører hverandre til!

Hun tog sig for brystet, famled vekt hen i luften og gentog farens ord fra den nat de stod udenfor paa Kværneteigen: — Det er nok ikke slik fot i hose at være gift som du tror!

Han snakked videre, for det var jo ikke ordene det kom an paa; og hun sad lydløs paa hans fang: — Nei det er nok ikke det, nei. Jeg kender de ordene igen — det er min fars ord . . . Men netop derfor skal vi gøre det anderledes, vi! . . . Men nu er dette

blit mit lommetørklæ. Der er navnet. Der staar to G — Gunvor Grimm —, men de staar omslynget. Det er Gunvor og Gunnar —.

Hun lukked øinene: — Aa! en slik inderlig, og fin, og stille sjæls-oplevelse midt i al denne hule larmen! Det er som at sidde ligesom i et lidet fuglerede, dette.

Han snakked videre. Hun sad lydløs paa hans fang og hørte paa alle hans snublende ord og gentagelserne, — bare som paa en melodi langt borte. Med mellemrum duved han salig med hodet til siderne: — Aa! minuterne — eller er det timer? — nu drypper de som blanke draaper av guld . . . . Min brud! Jeg kan dig ikke noksom fuldtakke! . . .

Der lød pludselig stemmer udenfor stuevæggen. Det var doktor Røst, som alt var kommet hjem, uden at de hadde hørt det, og nu laa ud av sit aabne kammers-vindu og snakked med folk.

— Min brud! gentog Gunnar, uden at høre stemmerne.

Det var hun som vaagned, reiste sig i forfærdelse op fra de hete kærtegn: — Liker ikke du Grethe?

Det blev stille. Der faldt over ham en dyb, bundløs sørgmodighed ved det spørsmaal. Han

sank paa knæ, han greb om hendes ankler, krøb efter hende paa gulvet. Men hun trak sin kjole vel om sig og slet sig fra ham. Han rakte hendes lommetørklæ ekstatisk op i veiret, og han saa, at nu var hele hendes hvide ansigt blit rødt av ham, og hans arm var som en dirrende staalfjær: — Tak! Tak! sa han.

Men hun fôr forvildet om i stuen, sprang ind i sit kammers, kom tilbage, styrted ud i gangen; hun turde ikke se til siden, paa ham: han sad tilbage paa sine knæ ude midt paa gulvet, i resterne av Ingri's ekekrans, stammed med underlig pathos sine rare gammeljomfrunalske ting, med tørklædet utrættelig dirrende op i veiret: — Jeg kan dig ikke noksom fuldtakke!

Hun stormed ind paa doktor Røst's kammers, brændende over hele ansigtet av sønnens kyss. Han saa hurtig ind i værelset; men derpaa tilbage, ud paa Øiren.

— Jeg har været uforsigtig! stammed hun skræmt. — Jeg glemte mig!

Han hørte ikke paa hvad hun sa, han pegte bare ud, hvor det dured av fødder over den soltørkede vold som paa et vældigt trommeskind:

— Hør sangen under puntlær-saalerne!

. . . Men hør hasten de har, resten fra alle de avsvidde gaarderne i pollen! — Rutebaaden kommer først kl. 2 inat, men de sætter avsted allerede nu kl. 10! — for at staa og hænge dernede! Folk er begyndt at gaa ude om natten! før sov de i stuerne sine, saa det dured i tømren. Her leves stormfuldt, efter fattig leilighed. Vi er over den nøisomme, episke fase; sindene er blit golde som tomten omkring et landhandleri. Bare brygge-skæl er folket! brygge-mort! Men folks selvfølelse stiger! Vi er følgelig nu ved den hule fase . . . . Hei Anders Netland, hvor skal du?

Det svarte forlegent udenfor vinduet: — Ned paa bryggjo, spyrja etter ein pakje.

Røst snudde sig ind til Gunvor: — Det er saa fornøieligt at hæfte dem, eller se dem skamfulde! — Han lo: — Venter h a n nogen pakke! — Han ropte ud: — Men dampen kommer jo først om fire timer, Anders?

Men Gunvor brydde sig ikke om at han ikke vilde slippe hende ind paa sig: — Hører du ikke festen udenfor os! ude i bygden! Livet føles lettere at leve for dem nu!

— Jo. Jo. Det er mit værk. Det er gravøl-skraalet vi hører!

Men hun lod som hun ikke hørte dette:

— Skal saa vi her paa Sem gaa sture, med hjærter ensomme som nogen ørken paa kloden? Nei! la det være fest her ogsaa. De unge blir særlinger ved at gaa alene. La os føre dem sammen, i festrus! . . . Dengang fra dit kontor-vindu, du fortalte, da du følte den pludselige stilhed omkring dig — i det øieblik misted du føling med menneskerne, Jørgen! Og nu er jeg saa forfærdelig bange at det gaar Gunnar ligedan, at han skal miste føling med menneskerne . . . En blomster-fest vil jeg ha! Jeg ribber «Edens have» for de vidunderlige blomster, og pynter hus og trap og have!

Han bemerked tørt: — Ja, der vokser simpelthen hvad det skal være, deroppe!

— For Gunnar. Og for Ingri!

— Ja. Ja. De blomster kan ikke bedre fare. Du skal faa din sommerfest. Bed konsul Mayer — du og han kommer visst aldeles udmerket ud av det? — den tusselus-rædslen fører dere sammen. Saa dyrker vi voksne vore ciccori-venskaber tillige. Bed hid fra hotellet! glem ikke de gamle svarte kraakerne paa havebænkerne. Fest og ciccori-venskaber! . . . Og da jeg flytted hid til pollen, førte jeg en hel liden vinkælder med, som var bestemt for min

ensomhed: den skal aabnes! Du skal faa din sommerfest! — Hvor er Ingri?

— Jeg ved ikke. — Og hun gik tilbage gennem stuen til sit kammers.

Da hadde Gunnar reist sig fra gulvet og var gaat ud; han stod nede i haven under et æpletræ og saa udover fjorden.

Men faren gik omkring udover natten og ledte efter Ingri. Han ropte av og til. Tilsidst svarte det ogsaa; det var Guro som svarte, at hun Ingri jo laa og sov hos hende paa stabburet. Og Guro hadde stængt. —

Borte paa hotellet stod bygdefolk paa bryggen til rutebaaden kl. 2 og snakked harmfulde om denne steameren, som hadde staat ud fjorden igen uden at ha lagt ned saameget som en øre i pollen, — hvordan i verden det egentlig kunde ha sig? Længer endda udover sommernatten sad gamle Vigleik paa sit kontor indenfor det store dominerende skilt og regned ud hvad han hadde tabt paa de turisterne idag. Der drog luftninger av svidd græs ind til ham gennem det aabne vindu.

Vind! — Værre og værre, for den som landmand var! Som om heten i sig selv ikke var nok. Hidsig østenvind. Det var lummer varme. — Tørken hadde aldrig hat slik magt som idag, fordi den seg ind overalt paa vinden, ned i græsbunden og did hvor planter og stængler ellers stod i skyggens ly. Der reiste sig rigtignok en staal-graa skybanke over fjældene langt i syd, som folk skulte paa; — men gud ved om den nogensinde naadde frem. Der hadde staat flere slike den senere tid, men de var sunket ned igen mod aften, kanske efter et par tunge regndraaper. — Vinden gik opover Øiren mod Sem og over nuten. Oppe i hagen krøp buskapen i ly under olderen, de som var lidt til aars, — stod fornuftige ned i elven og dasked med roven efter klægg, eller tog sig raske løb iblandt under kvist og kratt for at skrape av sig de graadigste. Der var bare to kalver, som ikke hadde lært saapas endda, og var kommet helt ud

i heten; men de var ogsaa tilsidst blit rent fortumlet, de skênte rundt deroppe vanvittige av klægg og hveps, med halen ret i veiret; og nu saa det ud som de tænkte sig frem paa en av nutens upser ovenfor «Edens have».

Det folk som var samlet paa Nedre-Sem's jorde, nabogaarden til Røst, de sad i græsset eller paa stengaren og maabed paa de to kalvers haleridt fremover nuten. Men der var heldigvis en tæt rad av asketrær i ytre kanten av upsen, saa de kunde da ikke faa fare udfor, selv om de var uvettige. —

Der var nemlig møde paa Nedre-Sem idag. Efter det seminarie-bestyrer Orrerud hadde set paa bryggen den dag, vilde han ikke reise fra pollen, før han hadde holdt sit orienterende foredrag om kultur; og han hadde bestemt sig for idag. Borte i Røst-haven saa man at han allerede stod indunder en gulnet aasp og skulde til at begynde, man saa de tynde ben under aaspen; han stod helt op i bladene med hodet. — Men de var ikke naadd ud de inde fra Nordpollen, sa Melkeviig til ham; det var modvind: om han ikke vilde vente et lidet bil? — Melkeviig sad paa volden ved hans fod, og det slog ham med stor jubel hvor ligheden med den bibelske bjærgprædiken var slaaende stærk. Men ellers

sad de fleste andre derhenne paa stengaren og nærmere Røst-haven.

Paa den anden side av stengaren, i doktor Røst's have, laged man pludselig just idag til til sommerfest. Straks Røst hørte om Orrerud's foredrag, hadde han valgt den dag; — saa faar han det bogstavelig som han vil, sa Røst: han hører jo til «paa den anden side», siger han. — Og Gunvor blev med paa det, for mest muligt at bekæmpe dette overhaandtagende foredragsvæsen, sa hun; men hun hadde sin mening med det: — Vi skal bekæmpe alle ækle gamle truter! blunked hun til Gunnar.

Der laa straks en vældig duk paa volden under et æpletræ. Hun ribbed «Edens have» for alle de sjeldne blomster og for roser; de vugged i guirlander mellem grenene, og mellem træ og træ. Ja hun hadde endog skaaret vinranker av med umodne druer paa og hængt mellem stamme og stamme dinglende i vinden — doktor Røst mukked ikke. Der gik ilbud ned til hotellet med indbydelse til middag kl. 3. Og gamle Vigleik hadde mer end gerne udlaant hotellets tjenerskab, saa sparte han bl. a. det maaltid mad. For Guro hadde spillet op paa Sem, da hun hørte om Gunvor's sommerfest, og satte sig skinsyg nedfor i stabburet for

laaset dør sammen med Ingri; hun skulde faa se paa søljerne hendes, lokked hun. — Her i haven gik Herborg Kværneteigen og bar ting ned fra Sems-køkkenet; her gik den rødhaarete med sin prægtige figur under sit kridhvide forklæ. Og Mayer, som drev op og ned langs stengaren i den graa floshat, kunde ikke styre sine gamle fingre, stak borti hende: — Krt! so fin — so fin i ringe-veien!... Sær naar litlefingren spriker — krt! — Gunvor sprang ogsaa imellem huset og duken; Gunnar hjalp til at bære sammen med de andre. Engang han og hun mødtes, sa hun haansmilende hen imod benene under den gule aasp: — Faar ikke være til for bare foredrag her i landet! — Og til Grethe sa hun: — Vil ikke De hjælpe os? For dette skal alligevel bli de unges dag, sa hun.

Men Grethe stod fremdeles og saa paa det hele, og nynned idag igen paa visestumpen; hun stod der kantet, med lang senet hals og et blaat blinkende øie, svalt som en fjordbølge, og av og til ligesom brast bølgen og satte skum av selvisk vilje.

— Vi er forresten færdige nu, la Gunvor til.

Det blev en stor opdækning paa duken. Der stod Røst'ernes gamle porselæns-tallerkner,

der stod fyldte fader, der laa krystal-glas paa kant. Og Burgunder-flasker laa jævnsides henover det hvide; vinens røde hemmelighedsfulde glans lokked eventyrlig i solen og ligesom hvisked om fjerne herlige lande, hvor menneskernes blod endnu brandt. Op til træstammen stod der to cigar-kasser. Østenvinden dryssed aarets tidlig gulnede blade udover duken.

Igrunden var alting færdigt. Og gæsterne var kommet, hotellets sommer-gæster; det var mest gamle sortklædte damer fra hotellets havebænk. De sad og undred sig fremdeles over hvad anledningen til den pludselige fest dog kunde være: det maatte være en overraskelse — kanske en deklarering av en forlovelse! For de hadde opsnappet noget, som ungdommen snakked om fra en æpletyv-nat her ifjor høst: — Forholdet maa dog vel omsider legitimeres, sa de. Og Mayer gik i stor spænding for det samme og hørte dem: — Det maa bero paa en misforstaaelse, sa han staggende.

Men doktor Røst indfandt sig fremdeles ikke i haven. Man vented. Og Gunvor gav smaa skinordre op til køkkenet, for at holde gæsterne i aande. Saa fik nogen øie paa hans hode oppe i nuten over stenrøisen; han sad paa huk opunder hilleren, som en rømt illgær-

ningsmand, og stirred ned paa Sems-volden — der var ikke blomster igen deroppe. Folk undred sig; de sorte damer især syntes at dette var underligt, hvis det var deklarerings-fest. Og Mayer mumled beroliget: — Der kan De se, det beror paa en misforstaaelse. —

Men man hadde paa Sem ogsaa gjort regning paa andre gæster; man hadde gjort regning paa alle dem som før eller senere vilde falde fra paa den anden side stengaren.

Og ganske rigtig: disse forberedelser, op-dækningen, den vældige hvide duk, de glit-rende glas, Burgunder-flaskens røde blink, trak almuen langsomt nærmere stengaren, mens Orrerud vented paa dem fra Nordpollen. Først kom kaptein Qværnteig — han satte sig helt op paa muren, og endog med benene ind i Sems-haven; han gik fremdeles her i pollen, og hans skute i byen hadde merkelig nok faat ny kaptein imens. Og omkring ham samled den sedvanlige flok uvorne unggutter sig, som nu i ham endnu mer saa en eventyr-helt, siden de i byen ikke saa syn med at ha ham læn-ger, fordi han stak tilhavs med kun én ving i propellen. De sad besprængte av nysgærrig-hed og skulte paa Gunvor og fortalte ham hviskende paany, at de hadde set hende og

doktor Røst gi hverandre mund bag gardinen i høst. Da søgte Qværnteig at løse spørsmaalet for dem: saa maatte det være som en slags forlovelses-fest de laged til der idag! sa han. — Hvor har De doktoren Deres helst idag? ropte han efter Gunvor.

— Ved ikke! svarte det mut. — Og Gunnar hørte det og blev nummen av bare tanker. Hun saa det og blunked mod den gule aasp: — De unges dag! . . . Grethe! nu maa De virkelig ikke staa der borte længer!

Men Qværnteig vilde rette paa spørsmaalet og sa: — Ja for laas-smeden her spør efter ham, for at se skatollet som er gaat i baglaas. — Laas-smeden kom over muren og rusled opover; folk saa op i nuten og ledte bortover med øiet efter Røst's hode.

Der var ogsaa kommet en anden klynge helt frem til stengaren, som egentlig hørte til paa den anden side; det var nogen misnøidde gamle i papirkrager, som la sig paa maven over muren og stirred aandsfraværende ind paa duken i doktors-haven. Et par sad her ogsaa op paa stengaren med føddeme helt over, og snudde alt ryggen til Orrerud og kultur-foredraget; de sad bitre og spytted. De hadde faat Mayer hen til sig og snakked flirende om at reise

til Amerika, ligesom han paa Brække, for de kunde ikke klare sig her længer; — de var nu ogsaa tilovers, de tjente ikke noget paa turisten; for som det nu skikked sig, hørte de til skrapet i bygden, maatru — var ikke fine nok, maatru .... Men pengerne! hvor skulde én ta dem fra? .... Eller og fik én sende sønnerne sine paa skolerne, saa de kunde ta ud som lærere. Men pengerne? ... Eller én fik købe sig hest og reise længre ind i fjorden, hvor der var gennemgang, og skydse turist der. Men pengerne?

— Vil ikje du diskuttera ein væksel fø meg, Mayer? Du! gneldred én pludselig i, høit i diskanten. Det var ligesom sagt i spøg; men nu var det sagt!

Og Mayer forsvandt hen mod duken. Derhenne sang det i en flaskekork; klyngerne paa stengaren blev distræte og tause. Stemmen under aaspen hørtes, de fra Nordpollen var altsaa naadd frem til kultur-foredraget.

Da ropte Gunvor i: Værsgod! Sæt dere! Doktor Røst kommer straks! Han bare sørger lidt over blomsterne deroppe.

Gunnar satte sig med hast ved hendes side, for at sikre sig den plads.

— Grethe, kom her! ropte hun igen. —

Her er plads. — Men da hadde Mayer lagt beslag paa den plads; og Grethe havned blandt de sortklædte damer.

Stemmen hæved sig stærk derhenne i aaspebladene, mens de paa denne side garen gav sig i kast med det som stod paa duken:

. . . Denne umyndighed, denne kulturelle usikkerhed, denne forunderlige famlen, som her i pollen faar sit udtryk i turist-væsen og høiskolesnak paa samme tid, i dampskibsbrygge og pietisme, — dette udifferentierede, som er et særpræg for de primitiveste folkeslag. Paa en av Sydhavs-øerne, eller kanske det er hos Austral-negrene, er glosen for «dans» den samme som den for «digtning» og for «kunst»! Det røber en armodslig urtilstand, dette rot — en intelligensens lathed eller uformuenhed. Det er dobbelt overraskende hos os, naar vi betænker vor faste gamle kultur, den rationelle, netop dagklare livsbetragtning, som allerede i Haavamaal har fundet sit mest fuldendte udtryk. — Orrerud citerte:

Middelsklog
hver mand være;
aldrig altfor klog.

En digtning blit til netop i egne hvor morgenen kommer med frisk bris og spreder taaken!

En digtning fyldt av dyb livsvisdom! En digtning om koncentreret kraft, om evnernes selvbegrænsning! . . . Jeg spør: hvor findes det kultur-land som har make at opvise, — hvor aandens maadehold, hvor det liv-nærende og liv-bevarende er mere prægnant udtrykt, er herligere truffet! . . .

Men folk paa den anden side stengaren myste alligevel ind i doktor-haven, og retterne suged dem aandsfattige. — Værsgod! ropte Gunvor til dem, — her er mat nok til dere alle! — Nogen saa op i nuten, hvor doktor Røst endnu sad urørlig og glodde ned paa laas-smeden, som kom opover mod ham langs stenrøisen. Der kom ogsaa de to hvide kalver travende grassat fremover upsen. Da saa de alle op i nuten, selv de som sad nærmest omkring Orrerud, og hørte ikke engang halvt efter. En saa de to hvide mod himmelbrynet inde over Flogedalen; — men der var jo heldigvis en rad av asketrær i ytre kanten av upsen! — Men de to kom længer frem, de sprang i ring. Saa satte den ene i pludseligt indfald ud av ringen, sprang tvers gennem askekrattet, med halen ende i veiret; det gav et søkk i folk, og alle snudde sig og de stirred op, hytted med næven: — Vår deg! — Og

Orrerud knytted haanden og skar i: — Vogt Jer! — Kalven sank stille gennem luften og endte i stenrøisen nedenfor doktor Røst som lik. Den anden gjorde ligedan, den brød ud av ringen, fulgte den i halen, kom i fuldt firsprang gennem askekrattet. Og det endte ligedan. — Røst reiste sig deroppe nu, og kom nedover. Orrerud holdt inde. De to laa og spændte oppe i stenrøisen og opgav sine aander.

— Huh! gøs det gennem folk. Men en av bydamerne mækred interesseret: — Kommer der flere? — for det var ligesom noget nyt og uset av landsens skik og brug dette. Folk saa paa hverandre ved hendes ord. Men bare Salve skrek av latter: — Nei ungdomen nu tildags! — og sa opimod kalverne: — Der kan dere se, det hævner sig slikt!

Men Gunvor bare ropte som før: — Værsgod! her er forfriskninger!

Og ungdommen om Qværnteig og den anden klynge paa stengaren kom helt over. — Ein lyt stikka kalvane! sa de tilbage i retning av Orrerud. Gamle Vigleik skrek at ja da købte han dem begge til hotellen! — De satte sig ved duken; — laas-smeden og doktaren stak dem nok, svarte de, og begyndte ivrig paa retterne. De blev paagaaende bare ved

at se flaskerne; de mured Mayer inde, og én napped ham i den graa redingote: — Vil du daa slettes ikje diskuttera ein væksel fø meg, Mayer!

Flere og flere hos Orrerud faldt fra ved denne forstyrrelse, og trak sig hid til stengaren. En sa: ja lidt forfriskninger? — En svarte længer borte: kanske det ikke kunde være av veien! — Og selv Melkeviig helt borte ved Orrerud's fod reiste sig: én blir saa tør i halsen . . . benytte pausen?

Men da Orrerud blev staaende ubevægelig og se op i røisen og tænke, begyndte Melkeviig at trippe væver omkring ham; han klemte sig snakkende indtil ham, med ansigtet fortryllet op i hans. Og den anden smilte lys og saa av og til paa ham mellem aaspebladene, mens han mumlende gentog: — Det var da en høist uhyggelig historie med de kalverne!

— Haavamaal, ja! snakked det. — Haavamaal! Det er digtet om morgon — det slaar ikje feil! De siger for et gammelt ord: morgenstund har guld i mund — men det var skikkelig guld i munden den gangen —!

Orrerud svarte mildt humrende, mens han tænkte paa kalverne: — Ja hold nu din mund, du da, vesle tosken!

Og Melkeviig sprang bortimod stengaren; han snudde, kom tilbage, yr av anfægtelser: — Eg skal no faa sat i hop eit Haavamaal, eg og, Orrerud, naar mi tid kommer!

Det svarte overbærende fra aaspen, som én vifted fluer væk: — Ja. Ja. — Humred: . . . Høist uhyggelig historie —!

Melkeviig sprang igen; han hopped op paa stengaren, stilled sig begeistret i position og deklamerte indover Røst-haven:

Middelsklog
hver mand være;
aldrig altfor klog.

Skrek saa tilbage mod aaspen: — Kommer att paa timen, Orrerud! — hopped til beruset av retternes syn, kom dalende ned ved duken som en storfugl.

Mayer retted sig mod ham: — Skaal Melkeviig! Yderst tændende — ka!

Melkeviig bestormed ham, mens han tog for sig av retterne: — Eg har og prøvd meg, noko litevætta mykji og . . . . Eg dikta bedst om morgon, fraa kl. 5½ og til 10½ om submaren; daa noko litevætta seinare um vetren. Sondagane, ja! Men andre dikta om nattaa: dei seir, Ibsen vake utøve heilt til 2 og 3 om nattaa! Kan da bli noko velsignelse elde

hugna i da daa? . . . Skaal, skaal! ein lyt ha lidt legemlig føde attaat —

Gunvor ropte: — Forfriskninger, herr Orrerud!

Men der kom intet svar fra de tynde, ubestikkelige ben under aaspen, hvor bare de faa fra Nordpollen fremdeles holdt stand. — Og hun rakte en flaske op: — Spring bort, De Grethe, og du Gunnar — begge dere to unge!

Grethe svarte: — Nei æsch! den gamle truten! — Og tørked sig paa sit kind ved tanken. Gunnar blev stillere ved det.

Melkeviig skvatt til: — Men eg skal! Eg! — Og han sprang avsted med Burgunder-flasken og et glas.

Men Grethe keg og keg under grenene, for at se Orrerud, og lo: — Han staar der fortrydelig, med en avdød værdighedsmine akkurat som naar jeg ikke vilde kysse ham!

Gunnar blev endnu stillere. Gunvor stirred ham ind i ansigtet. De to svælged. Saa ropte hun:

— Men nu maa vi finde paa noget ved siden av! Dere to unge! — leke! Spise og leke! Trække maaltidet i langdrag! — Pantelek f. eks.! sa hun.

Og hun hvisked mildt advarende til Gun-

nar: — For jeg skal si dig: jeg har set hende smile av dig, fordi du er saa lidet ung. . . . Deres lommetørklæ, frøken Grethe?

Han lod sig ikke skræmme: — Haan-smile, ja! hvisked han tilbage.

— De unge er slik! De ærter. De er friske. Jo ældre vi blir, des ømmere og æklere blir vi . . . . Idag skal du vise hende at du er ung! Sid ikke her! men sæt dig der henne hos hende.

Han saa bare uforbederlig forelsket tilbage og sa aandsfraværende: — Hun kan ikke bli skinsyg som du, Gunvor. Hun nynner om denne sersjanten som døde — han hærmed: «— og lykken var med og jeg fik en major.»

Leken begyndte. Grethe's lommetørklæde fløi — «Amor kommer —!» Uforvarende kom der gode svar tilbage. Men der var mange som ikke var paa post. Man blev idømt panter. —

Under dette kom doktor Røst nedover volden sammen med smeden, som bar skatol-laaset. De sortklædte havebænk-damer flytted sig tættere sammen av spænding; — det var visst forlovelses-gilde alligevel! hvisked de. Amor kommer! kniste de. — Beror paa en misforforstaaelse! mumled Mayer hen for sig.

— Du er virkelig opmerksom mod dine gæster! sa Gunvor leende.

Han sa lavt: — Det er saa min egenhed. — Og tog sit glas: — Jeg ønsker selskabet velkommen!

— Ja det er sandt! sa hun høirøstet. — Herr Mayer, nu skal De bare høre: naar doktor Røst blev buden ud i byen, var det ham en friheds-rus at svigte! Et bluss av friheds-følelse, kaldte han det visst.

— Doktoren er jo et uforbederligt dovendyr. Den nationale egenhed har ædt slik om sig at den nu begynder at bemægtige sig de konditionerte ogsaa. De bør visst krabbe over stengaren og høre lidt paa Orrerud, herr doktor.

Røst svarte ikke paa det; han sa til laassmeden: — Sæt dig her, du ogsaa, og faa dig et glas! — det har ingen hast med skatollaaset.

Og de satte sig alle. Røst satte sig i nærheden av Gunvor. Og panteleken gik døsig mellem skaalerne. De fleste blev dømt til at drikke nok et glas Burgunder for at faa sit pant igen. Men da Grethe skulde løse sit ud, ropte Gunvor: — Hun skal holde et foredrag om kysset!

De gamle hotel-damer mækred av kaat

latter og skotted: — Jaja! Frøken Grethe skal holde en tale. Og ungdommen om Qværnteig skulte lynsnart bort paa doktor Røst og Gunvor. Men Mayer reiste sig helt.

Grethe sprang op paa stengaren og begyndte — og hun snudde sig halvt indover nabojordet mod Orrerud:

— Kyssene er to slags, kolde kyss og varme kyss. — Hun stansed lidt; for hun følte som en udfoldelse inde i sit bryst ved sine ord, noget som en ny blomst som sprang ud med verdensvældige bægerblade; der skedde en fødsel ved at ha publikum, og der løb av sig selv ligesom verdens-visdom i hendes ord — literatur-brokker og selvlavet gik igen i et eneste mylr. Hun blev høimælt, og de lange halsesener skalv, som hjærtet laa helt deroppe: — De varme kyss kommer fra den unge. De er mangfoldige og uensartede som bladenes form paa et træ, og den ene gang er aldrig lig den anden. De yngler. De formerer sig —

Mayer mumled kynisk: — undfanger! — Han sad og kniste længe, med blikket urolig paa Gunvor. Men hun greb Gunnar hæftig i armen:

— Se da paa hende! Ser du ikke hvor det tindrer op fra øiet! Det er næsten som sjø mod en blaa vaardag! Og hvem tror du

her er vaardagen? . . . Det er et hjærte som svulmer for første gang.

Han haante halsstarrig: — Skuespillerinde! Bergenser!

Grethe blev ved: . . . De yngler deilige drømme og tanker og syner og fryd. De yngler trang —

Mayer løfted sit glas skrattende, for at rive itu hvad rives kunde: — til mere. Mersmag — ka?

Hun snudde sig uforstyrrelig helt indover nabo-volden og pegte paa de to tynde ben under aaspen, og vendte saa tilbage til dem rundt duken: — De kolde kyss derimod kommer fra de gamle. De yngler ikke. De efterlader ingen forestillinger. De forblir golde i sin virkning — er éns om en mand faar dem, eller om den storskønneste kvinde. De kan gnides væk med lommetørklædet, eller med haandbaken. For de er rigtignok gerne svært vaade, er de.

Mayer skraalte: — Deres skaal, herr Orrerud! . . . Yderst bidende — ka?

Gunvor sprang op med sit glas, tog Gunnar med sig, slog ligesom ud med sin barm mod verden og ropte: — Udmerket! Unge kyss imod unge kyss! Skaal! . . . Drik med hverandre, dere unge! skaal, si! — Og hun sprang tilbage til sin plads ved duken, satte

sig og næsten stønned: — Det er noget som er saa svært, Røst. Det er ligesom det sværeste som er: det er kærlighedens kunst.

— «Kunst»? gren han. — Det lyder som en Pariser talte.

Men hun saa at hans øie hvilte i lys forventning paa sønnen og Grethe, og hun kendte en underlig glæde tvers gennem sig ved dette blik: — Skaal med hverandre, dere unge! ... Skaal ogsaa, vi gamle!

Men Gunnar stod strunk og keitet og snurt henne hos Grethe, han hadde ikke guds skabende gran at si hende. Tilsidst sa hun klodset, og da var hun med ét underlig myg og paa graaten:

— Det var ikke min hensigt at saare Dem personlig med den talen?

Han svarte ikke noget; han bare skaalte vranten med hende én gang til. Og hun nynned modløs hen i luften om sersjanten, for at fylde pausen; for det var som blomsten med de vældige bægerblade visned inde i hende. Og gik saa nedover haven. Han blev staaende alene igen og hørte det nynne.

Panteleken gik videre. Det blev doktor Røst's tur at løse sig ud.

— Han skal ogsaa holde en tale! sa det.

— En tale om kærlighed! mækred det i kor, og de gamle damer flytted sig endnu tættere sammen av spænding: — Deklareringen! hvisked det. — Ja! ja! klapped de i hænder: — En tale! — Og ungdommen om Qværnteig blunked: — No kjem' da! sa de, og dulted hverandre i siden.

Røst reiste sig, Mayer maatte gaa sig en liden tur for spændingen:

— Men for hvert kyss og hver kærlighed, som dør, gror der op evne til ti nye, smaa kriblende piblende mat-rødder . . . . saafremt mulden er god. Saafremt mulden er god! — Eller det er med den som med græsset paa en vold, naar det skæres av: det er vistnok saa at blomsten hang høiest første gang, og at blomstens stængel var rankest da. Men det kommer tættere op anden gang; og selve saftens aroma, evnen til mangfoldigen at skifte duft, taber ikke i rigdom. Tvertimod! . . . Tro det, alle I unge —

Gunvor ropte: — Der er kun to unge her tilstede!

Han ropte det ud — det lød som han ropte det ud i trods: — Tro det, alle I unge, som elsked første gang! Thi kærlighed er ingen kunst. Er det noget som kærlighed ikke er,

saa er det kunst. Kærlighed er natur! kærlighed er kød, og blod, og tanker, og syner. Og kærlighed er ingen kunst. — Han blev staaende og se hen for sig.

Hun reiste sig, gik opunder ham, og hun saa at han stod og graat stille — g r a a t ! — Det snerred fra alle kanter skaal! og de fleste var larmende i struben, fordi de blev snydt for deklareringen.

— Skaal! sa hun uviss, og glæded sig ved taarerne: skifted Jørgen Røst mod paa kærlighed? tænkte han nu paa sig og hende? Eller talte han bare opmuntrende ord til de unge? . . . Da kom Gunnar seilende mellem de to, skilte dem ad: — Har du set noget saa ækkelt? hvisked han til Gunvor. — Hans ansigt er jo som et vaadt slimet svabærg, som det siler nedover!

Mayer igen skilte dem: — Yderst tændende — ka! — Han vendte sig specielt til hende med sit glas, taknemlig fordi det ikke var deklarering: — Maa eg ha den store ære? — gik tættere og tættere ind paa hende.

Gunnar seiled efter, sprutrød av skinsyge; han pikked konsulen haardt paa skuldren:

— De! Jeg skal si Dem en ting, herr Bergenser! — Og han blev sintere og sintere, han greb skummende av sinne op i Mayer's

ansigt med fingrene og raked som med rivetænder lorgnetten nedover næseryggen.

Mayer skrek: — Disse vaade væmmelige fingrene Deres!

Gunnar stod og stirred og stammed: — Aandfuldhed er ikke det samme som lorgnet uden indfatning, Di!

— Maasjøen har bitterdød passion, han!

— Det excentriske individ! sa Melkeviig og bøied sig ned efter Mayer's lorgnet.

Faren plired spotsk paa ham: — Du ligner jo, der du staar, et utæt damprør paa dæk, som ligger og fræser ud av sidesprækkerne!

Salve skoglo: — Damprøir med spræk i!

Gunnar blev staaende igen alene. De andre satte sig om duken. — Han er visst fuld! sa de.

Men Gunvor sa pludselig, som hun med ét kom til at huske paa noget, hun hadde glemt deroppe: — Nei, det er sandt! — Og skyndte sig opover haven til huset; hun trængte klar besked: — elsked Jørgen Røst? var han skinsyg paa sin søn? — Gunnar saa hende gaa, og kom ligesom langsomt efter, men skridtene var store.

Derinde i doktor Røst's kammers stod Guro og grov i skatollet, som nu stod aabent og uden laas, aandsfraværende av graadighed; Ingri søgte

at skyve hende væk: — Du har ikke lov! sa hun.

Gunvor kom stormende til, for her laa den klare besked: — Nei! hvad gør du her? Du rører ikke hans papirer! — Og de to drev jenten ud; Gunvor hvæste: — Du skønner ikke hans papirer alligevel! Jørgen Røst er en digter! Jørgen Røst er en drømmer!

Hun stod igen indenfor i Røst's kammers, da sønnen naadde ind; og hun og han ænsed ikke Ingri, som stod derinde. Hun tagg ham graatende først: — Du skal glemme mig, Gunnar!

— Jamæn disse dine kyss dengang? . . . og din haand paa min pande . . .?

Hun skøv ham lempelig ud, og han kendte under hendes ord, hvor der skalv langt inde i hende ligesom en glad stor mulighed — det var i grunden den glæde, som gjorde at hun helt glemte Ingri: — Gud hjælpe os begge! sa hun.

— Hun er ligesom uden inderlighed, den anden, stammed han imod hende.

— Har jeg ikke sagt dig det: det bare ser saan ud hos de unge! Du maa glemme mig, hører du!

Og han lod sig medgørlig skyve ud av døren, fordi han var fortumlet indtil beruselse av alle disse nye sjælehændelser. — Ingri kom ud ef-

ter ham; men hun sprang forbi ham og ned i haven.

Da Gunvor for anden gang blev alene i kammerset, gled hun lige hen i det aabne skatol. Hun trak ud den skuf, hvor hun hadde set doktor Røst sidde og skrive. Hun ledte blandt hans papirer og læste i dem; hun la dem fra sig, tog nye. Hun stivned, mens hun læste; hun blev stille som en støtte. Hun sad der længe. Hun holdt tilsidst op at lete.

Saa med ét reiste hun sig, rev med sig ligesom paa slump et papir, fór ud av kammerset med det, krøllet til en tul i haanden.

Ude paa stentrappen stod endnu Gunnar og vented hende:

— Men jeg er saa rædd for dette skriket igen! tagg han sagte; — for nu, kender jeg, kommer det tilbage!

Hun fór først forbi ham uden saameget som en trækning i ansigtet; men snudde saa dernede og kom op igen trinnene, tramped rasende imod ham: — Skrik væk, menneske! Nu vil jeg være fri dette overhæng! . . . denne forfærdelige gymnasiast-trofastheden!

Hun var hvid i ansigtet imod ham. Men han kendte saa armodslig om hjærtet, at det var hele tiden, som oprøret alligevel inderst

inde gjaldt en anden. Hun gik fra ham nedover volden — han syntes at hun skred som en mægtig præstinde.

Dernede i haven var alle begyndt at reise sig fra duken — der var gaat Burgunder i senerne, som nu trængte at strække paa sig og føle sin kraft, før man drak næste glas. Man stod og saa paa hverandre med blunk av løier i ansigtet. Og dette blunk drev Salve straks ind i paahit:

— Skaal, «haran»! sà han til den lysegraa Mayer. — Kor æ den «stille aftenpjolter» idag? — Og han vendte sig til broren: — Skaal, «propel-væng»! den sidste propel-vængen! — Man skoglo av de nye opnavn. — Kor æ «damprøire»?

Og doktor Røst gik videre i løier: — Herr Melkeviig, maa jeg ha den ære —? De er av Velasquez-typen. Jeg skimter i den sydeuropæiske tilskæring av det lysblonde skægg — de to martialske knebler og den vældige fip — et vink om at den samme evne til at lytte til Europa's kultur-krav ogsaa bor hos de unge. — Og han snudde sig henimod Orrerud, som endnu stod paa de tynde ben og vented under den gule aasp: — Skaal, Confucius hin anden! Leve den nye religions-stifter!

Men folk skønte ikke Røst, og Salve tog igen ordet; — naar han Orrerud talte, sa han, var det som han silte ærter gennem de graadige grisne fortænder!

Gunvor kom seilende midt ind i løierne, greb Mayer's arm, og kløv op paa stengaren og ropte ind til Orrerud; de omvankende gæster stimled om hende:

— Tak! tak! sa hun. — Ja denne kultur-usikkerhed æder om sig i pollen! Den maa stanses. Der maa tas haand i hanke med. Respekt for det normale og sunde! Det gælder at finde igen det store fælles, som forener os —.

— Almensansen, heder det visst, sa Røst; de hadde jo nyss haanet dette fordrags-væsen, de to sammen! — Men nu saa hun haardt og fremmed paa hans hvide smil:

— De vil til Amerika, folk! . . . Denne uro maa stanses. Denne misnøie maa rettes paa, denne klasse-følelse! Fremfor alt: de maa lære at føle sig hjemme. De maa føle at landet trænger dem, vil ha dem og vil dem vel, — føle at mor Norge virkelig er mor Norge!

Hun sprang ned av stengaren; hun tog igen masende Mayer's arm: — Og De, herr

Mayer, De som gør saameget godt med Deres penge, De maa træde støttende til her! Jeg skal si Dem, jeg har en stor plan — jeg skal faa lov til nærmere at udvikle den.

Og hun trak avsted med klyngen. Alle fulgte efter nedover, forbauset over omslaget, forundret over festens mening; de sorte gamle damer kom trimlende efter underlig paa skæve — de ligned kraaker i modvind. Melkeviig hopped op paa stengaren, overmodig av Burgunderen, knægged vildt op i sky: — Mor Norge! — kasted sig ned igen, sprang efter klyngen, hugg Mayer løs et øieblik, snakked uden stans: — Da æ foronderleg — f. eks. eg vil seia: so rikt vort spraak æ! Berre ein slik ting dei fortæle: i utlandom, i Paris — der ha dei dejeuner: da æ frukost, me seir; diner: da æ meddag; souper: da æ kvældsmat — for dei so ha raa eta kvældsmat. Da æ snaue tre maal, da! Men me ha fyst føredugur elde frukost kl. 6; so dugur kl. 12; so meddag kl. 3; so kaffi kl. 5; so kvældsmat kl. 8 —!

Men Mayer's hjærne taalte ikke saameget paa én gang, og han krøb sløv ud av det: — Og saa er det den slags ting saaledes uophørlig fortvæk, sa det.

Dernede i haven under et æpletræ stod

gamle Vigleik og skubbed sig op ad stammen, da klyngen kom. Salve stansed først op og saa paa:

— Berre kil paa! skoglo han. — Klaa apalden!

Vigleik pusted og skubbed: — Det er just som dyr krype aa krabba aa bite i al kroppen — veit sturt ikje kor jeg skal gøre av meg! . . . Blir so bidske aa ilskefulde efter vin — og denne vinen var stærk.

Røst plirte lystig og drev omkring ude i løierne: — Det er en lykke, saalænge apalden holder. — Han hærmed: Berre klaa apalden!

Gunvor stilled sig op foran Salve og Røst, men hun saa paa Røst, da hun snakked: — Nu har jeg hørt nok av løier! Dere er noget slagtet kød, begge to! . . . Et positivt livssyn trænges, ligesom et skelet trænges i en krop; ellers blir vi bløddyr alle tilhope. Uhyrerne i verdenshistorien har været slike bløddyr — Nero'erne. Øverste etage paa dem er saamæn god nok. Det er hjærtet som er bedærvet. Du f. eks., doktor Røst — du har levet! Du nævnte engang for mig dine vilde venner —.

Røst sa, og vilde gaa sin vei: — Engang forstod du løierne, da du talte om Musset og det du kaldte «illusionens død». Hvad er nu skedd i mellemtiden?

Hun brætted ud sin sammmenkrøllede papirlap og holdt den i pludseligt oprør frem foran ham:

— Se! Dette er skedd. Kender du det igen? Det laa i en konvolut, og udenpaa stod: «Halvgamle og giftesyge. Fra erotikens galehus-have» — stod det udenpaa —.

— Morgen-notiser! morgen-notiser! avbrød han hurtig og tørt. Men derpaa, ligesom forsagt: — Gaar du i ulaaste skatoller, du?

Hun blev ved, med hele klyngen efter ham: — Jeg tog i flæng! Det vrimled av disse lapper. Dette er en av de mange anekdoter om en giftesyg jente, som du siger du har siddet og lyttet til her paa Øiren. . . Hun sidder i et baadnøst og snakker forlegent med en mand, tar ned i værktøiskisten, biter og knækker paa noget; for hun har ligesom ingen fremgang med manden. Der staar: «Der ligger en myg kætte og vælter sig inde i hende.» Hvilket uærbødigt syn paa os kvinder! — Gunvor stammed nedover papiret: «. . . Tilsidst reiser hun sig med et tungt støn: eg site her aa bite sond spikaren fø deg! siger hun og rusler. . . .» Det der har du aldrig hørt nogen her paa Øiren si — endnu mindre har du set det! Det er den morgen du kom hjem og

jeg sad fortvilet og tygged istykker penselskaftet, som gaar igen. Du har digtet en liden anekdote over temaet! Det er mig du har tegnet! Det er min trofasthed du lønner!

Først svarte Røst og smilte, for at holde hende væk fra det som laa bagenfor: — Det er visst med dig ligesom med publikum og forfatteren: læser de en levende bog, finder de brokker av sig selv eller sine venner igen som modeller i hver eneste person. Eller det er ligesom hypokondrikeren, naar han kommer over en doktor-bog: han finder alle de beskrevne sygdomme igen paa sig selv.

— Du er altsaa feig ogsaa! Du tør ikke vedgaa —!

Røst søgte at være bred: — Dom skal ha det med det, digterane, — gulpe op det de har faat tillivs. — Han vilde forbi klyngen og i hus, for at komme unna denne personlige opvask i de manges nærvær.

Hun bused videre; folk stilled sig nysgærrig i ring og stængte for ham: — Du blaaste mig ud for alle vinde, som en gutunge blaaser hesteblomstens frø — puhh! Du har lekt rundt omkring mig med disse doktor-historierne. Det er mig du ser i disse! Du har laget groteske parafraser over en saar virkelighed! Jeg tygged

istykker et penselskaft av træ: du fortæller det igen om én, som tygged sund spiker av giftesyge.

Røst gjorde endnu et svagt forsøg paa at komme udenom: — Det er romantikens grotesk. Ingen kvinde har endnu vidst hvad romantik er.

— «Der ligger en myg kætte og vælter sig inde i hende,» staar der! Og du opretter i dit skatol en konvolut, som over nye mosearter: «Halvgamle og giftesyge»! Der var naturligvis historier om Guro ogsaa. Blandt dem alle var jeg en liden lap!... Og dette har du holdt gaaende ved siden av! Du kalder det at «lete sig tilbage til sig selv». Dette har du holdt gaaende ved siden av, Jørgen Røst!

Røst saa rundt paa klyngen, et øieblik undselig over dette opgør; sa noget, famlende hen i luften: — Det var nu du som begyndte — den aften som du baded Ingri —.

Da kom Mayer skrattende til: — Kem begyndte! — Har eg ikje fortalt den historien om hovsmeden, som stod og nispændte en øik? — No, so! — Jo eg kom engang forbi en smed, som stod og nispændte en øik. Kære min mand, sa eg, — korfor bærer du deg slik ad — staa der og spænde en umælende medskabning? — Hovsmeden brølte imod meg: Kem begønte, herr rentenist! — Og spændte fortvæk videre.

Røst fik sin ro tilbage og ligesom tog en stille oversigt over stillingen, og det hvide lik-smil var ikke rettet til nogen: — Hvor mange kvinder er det vel som har dannelse nok for kærlighed? De magter ikke at være tause om sin lykke ligesaalidt som om sin sorg —.

— Ikke engang laase det ned i sit skatol!

— De kalder kærlighed «erobringer», som det gjaldt taktiske fordele paa en slagmark. . . . Eller de kræver som et braakende regningsbud rettigheder ovenpaa kærlighed! Hvem nærmer sig dem uden at kysset «fanger»? For selv blandt dem, som fylder gaden og sætter sin ære i at gælde for løse fugle, — det er skære borgerlige kyllinghønen, og de vil i rugekassen saa gerne som nogen —.

— Du Røst kender jo til det, — som har gjort studier paa gulspurv og andet fugle-vildt gennem 18 aar —.

— Thi hun er «middelsklog» og ved ikke hvad romantik er. Se bare paa hende i literaturen: findes der nogensteds et træk som det hos Musset du nævnte? Thi hendes rot staar urokkelig i jorden og suger der sin kraft. Der er ikke slik overflod paa bohêmer som præsterne lærer! . . . Men den aand, som er moden til kærlighed, tier om sin lykke, og tier om sin sorg

— det er den første ed den sværger —, tier om løfter og tier om svig. Thi det er sjælens blygeste eie, altsammen.

Hun lo av ham: — Hvem krammed saa og krænged ud med det, altsammen, den æpletyv-nat! — Og trak avsted med Mayer op mod stengaren. Der kløv hun igen op og snakked mod de tynde ben, som nu var kommet meget nærmere, men fremdeles gemte sit ansigt oppe i en gul aasp. Men Røst fik øie paa Ingri nede i et hjørne av haven, og søgte imens nedover mod hende.

— Ja, det det gælder om, herr Orrerud, sa hun, — er at stanse emigrationen, denne forfærdelige Amerika-feberen! Det gælder at gi bygdefolk livsmod — det er det som mangler nu. Det gælder at gøre pollen koselig igen. — Og hun snudde sig bløt, næsten smægtende til rentenisten: — De som er saa god med Deres penge, herr Mayer! For desværre, vi kan, ligesaa lidt som andre, udrette noget uden penge . . . Jeg skal si Dem: min store drøm er elektrisk bane fra pollen gennem Flogedalen over til fjorden tvers imod os. Der er kraft i fossen heroppe — den ligger bare og ber om at bli brugt. — Og det anlæg vil staten ogsaa bli med at støtte, for det vil forkorte postgan-

gen med mange timer i hovedruten, naar vi faar den forbindelse med fjorden. — Det forkorter byveien med en ti mil for pollen her! Hvad vil banen ikke skabe av velstand omkring sig! Bøndernes laks vil naa sprællende frem til byen om sommeren! deres slagt vil komme ferskt hver dag! Og saa alle bærene i skogene og indover myrene! . . . Og saa maa dere stikke mange flere kværnkaller borti fossen, godtfolk!

Orrerud blev revet med — der var i al stilhed gaat Burgunder i ham under aaspen: — Ja, og saa et rationelt gennemført vandings-system for hele pollen! ropte han. — Saa den ikke ligger gulnet av som iaar! Der er jo vand nok. Alle brække og alle volde kan jo overrisles.

— Netop! Netop! . . . De som er saa god med Deres penge, herr Mayer! — Istedenfor at levere dem veksler eller hvad dere kalder det, til Amerika-billet —?

Mayer tog pludselig en check frem av sin tegnebog og fyldte den ud med blyant; de stod og holdt pusten, mens de saa paa: — Kan altids gi de kronerne, sa han. — Eg tegner meg for 10 000. Med første prioritet i baneanlægget. — Melkeviig greb papiret og stirred paa det og læste halvhøit.

Men Gunvor blev ved, for at fornye duetten med Orrerud: — Netop! Netop!... Vil De ikke komme h e r o v e r og fortsætte Deres foredrag?

Det svarte med vægt paa hvert ord: — Jeg sætter ikke min fod indenfor en Røst's eiendom.

Men da hadde Melkeviig for anden gang hugget Mayer løs fra Gunvor, ellevild af erkendtlighed for den storslagne gave: . . . Dugur, da æ dagverd, som blir til dogur — ifølge sprogets love! — Og han stirred paa checken.

— Yderst tændende — ka! Og natverd —?

Melkeviig blev stadig mere fyldt av fryd: — Ja natverd —!

Doktor Røst kom til: — Blir nàtur, sa han og gled forbi med Ingri ved haanden for at komme i hus.

Melkeviig blev fornuftig, da han saa igen det hvide haan-smil: — Ja det maal ha vi ligesom ikje større brug for . . . mykji avlagt, soleis . . . natverd eller nàtur som D u siger.

Mayer fatted dobbeltmeningen: — Nei, de har ikje større brug for nàtur, nei de har vel ikje det.

Og Melkeviig slog om, kniste, saa han blev rød i kindet av inderlig enighed: — Ikje større brug

for nàtur! . . . Laan meg blyanten, Mayer: her mankera eit nul!

Mayer hærmed: — Ikje større brug for nàtur! — Mens han tog om Gunvor og smaatrykked hende tilfreds ind til sig: — Det blev just ingen deklarerings-fest! hvisked han seirsstolt.

Melkeviig kniste videre: — Mankera eit nul, Mayer?

Mayer smaatrykked: — Saa sæt nullet til, for f—!

Og Melkeviig blev endnu mer bajads: — Ikje større brug for nàtur! skrek han.

Gunvor trak masende avsted med Mayer for igen at stænge veien op til huset for doktor Røst, med klyngen efter sig: — Og du skal ogsaa tegne dig Røst! Du slipper ikke! Det er ikke for mig jeg tigger. Det gælder at gi folk livsmod.

Han flytted sig nedover igen, unna flokken, og svarte stille: — Ja, det er livsmodets forsumpelse alle lider av. Og nu vil du lære et folk, som har været udenfor virkelighed — la os si — i 500 aar, den kunst at se virkeligheden rolig ind i øinene!

— Man kan hvad man vil! ropte hun — det var som hun heiste et flag i top, da hun sa det.

Han svarte puslet, men med det hvide smil: — Ja jeg kender i grunden bare ogsaa ét tilfælde fra min praksis, hvor viljen ikke strak til. Det var én som vilde dræbe sig ved bare at holde pusten. Men hvergang han næsten var færdig og rulled overende i svime, saa gisped han uvilkaarlig efter veir og kom sig igen. Men han var sit forsæt tro, og saa stærk i viljen at han ikke opgav det, men sovned av udmattelse.

— Spotter! Slike mennesker som du findes der da gudskelov ikke saa mange av i Norge!

— Det findes ikke saamange, det er rigtigt det. Men der findes ikke saa faa heller. For et snev av det, som vi er blit indbegrebet av, ser jeg mer og mer, hæfter sig ved de fleste av dere «middelskloge» ogsaa. Bare denne trang efter at rote op i grundspørsmaal, som «kønslighed» og «kultur»! Det er ingen sandheds-tørst; men der ligger sinds-usikkerhed til grund, gammel sjæle-uro, hundredaarig vanmagt ligeoverfor det som virkelighed heder.

Hun trak avsted med klyngen. Melkeviig sa haanlig efter ham: — Aa inkje lika han morgosola hell, den doktaren! — Han stilled sig op foran Mayer: — Nei, no ska du høira begyndelsen

paa da Haavamaal som eg ha set i hop, «diktarens Haavamaal» —!

Men Gunvor trak bare ivrig videre med klyngen; det var Grethe som blev staaende alene igen hos ham og laged sig forundret til at høre paa. Han kom sættende yr efter de andre, leverte Mayer høire langfinger: — Vil du trække krok, Mayer! — Men da hadde Gunvor paany stængt doktor Røst veien op til gaards, og drev ham nedover haven igen:

— Vi tænker at grunde en forening til Knarrevaag's vel — du blir altsaa ikke med der?

— Jeg blir vel ikke med der, nei. Jeg er ialfald for doven og lat til at ta en bestemmelse nu paa staaende fod.

Hun snudde sig halvt til de andre: — Livet er saa forfærdelig tungt og trist, at jeg synes alle har pligt til at træde støttende til og hjælpe og trøste — ligefra digteren som helst vilde søle og skrive med sit hjærteblod, og til den tilfældigste sommergæst paa landet.... Til at trøste, ja!

Røst svarte sagtmodig: — Schoppenhauer siger visst ogsaa noget slikt om digterne.

Hun avbrød ham med den fornuftiges harme: — Ja, for livsførselen er sandelig farlig nok før, skulde jeg mene!

— Det det gælder om her, hvor racen er sovnet fra enkeltmennesket, er mer end andensteds at lulle særprægene ind og gøre det ligetil og let at leve. Det gælder at finde noget nyt at gaa op i — indordne sig under det hele, som det heder, og bli lykkelige mennesker med det gode sovehjærte. Har du ikke kendt ældre studenter-sangere eller sangkor-medlemmer? Saadan gælder det at bli — avkvistede og runde paa sjælen, og fulde av harmoni: Almindelig sangpligt burde indføres i staten — la os si — fra det fyldte 7. aar til man stod ved manddommens rand; da vilde lykken komme, den fede almenligevægt i sindet.

Hun blev ved, dobbelt æglende ved denne hans dybsindige blodløshed: — Det er ikke saa indviklet at Schoppenhauer behøves! Det er ensomt og stille i landet, sa du engang; følelserne er altsaa mere enkle og usammensatte end som saa.

— Det er en gal slutning! Følelserne er netop ikke enkle eller fattige. Jeg har lært det dette aar i fjordpollen. For jeg ved intet folk saa forskelligartet — og jeg har jo reist meget —, saa herlig rigt paa enkeltvæsener, saa hvileløst fri for typer! Her hos os arbeider sindene overladt til sig, og vildt som et klungerkratt i udmarken. Dette kommer til det andet

jeg nævnte om racens søvn. Her blir følelseslivet tilsidst som en overdaadig bugnende arabesk. — Men i de folketætte lande, hvor menneskerne møder hverandre hver dag, der tørner stemninger og følelser skraalende sammen og sliter sig av imod hverandre — det vil si: renses, — gennem de daglige rivninger, drives ud i modsætninger, ytterligheder, konsekvenser, — «klargøres», som det heder. Der er følelserne straks enkle, forenklet og drømmefri. Til de ender som en stræng espalier paa en murvæg. Der skabes programmer med modsætninger i. Og deres national-helte blir heller ikke disse digre sækker grumsete motiver, som vi kalder vore høvdinge-aander.

Hun sa: — Man merker paa ordrigdommen at det er over middag med dig! — Hvad skal der gøres da? hvad mener du om sagen?

— Det hele er mig et sjæls-fænomen. Var jeg kunstner, var det mig et kunst-motiv tillige. — Jeg mener ellers ikke noget om «sagen». Jeg orker ikke at ha nogen mening. Thi det er det samme som at vide en løsning. Og der findes ingen løsning! Den som har det skarpe øie, ved det.

Hun snudde sig halvt indover mod nabojordet — hun holdt fremdeles den graa konsul

under armen: — Og saa skaber du vildnisset selv! Du har en merkelig evne til at faa til at vokse op ufremkommelig urskog omkring dig! Du begyndte i dit eget hjem. Du drar det uvirkelige vrøvl i menneskerne frem — det du kalder «romantik» — og lægger det paa tverke for dem. Og i det vildnis renner du og bugter du dig frem som en giftig siklende slange. Du begyndte med din egen ulykkelige hustru. — Gunvor retted sig, ligesom i pludselig mordtanke, og ropte ud til klyngen, med brusten stemme: — Det kalder han at han fornemmer sjælen, naar den er ved at handle paa impuls! Ved dere hvad han siger: Her er fest i pollen! siger han. Det er karnevallets sidste dag! siger han. Derfor bestemte han sig for sommerfest idag, imod kulturforedraget paa den anden side av stengaren. Der er bare hurrastemning over hans væmmelse ved skamløsheden i verden; kommer der ikke flere? — akkurat som de sa om kalverne nyss. Han har fra først av slaat sig ned her i Knarrevaag for at sidde stille og se paa ødelæggelsens vederstyggelighed! — for at dyrke senil magtsyge under renkultur! — for at staa uvirksom udenfor hjemmenes vindusruter og stirre og se mennesker pine hverandre ind i vanviddet! Med velberaad hu driver han

dere ud i opløsning! Han ætser dere ud i sjæls-usikkerhed, ligesom han saadde uro i sin ulykkelige hustrus sind! Ser dere ikke paa ham, hvor nu hans hjærtes frost har naadd hans kridhvide bryn! . . . Aa! dette skændige forbrug av natur-menneskers umiddelbarhed! — Hun slog om og ligesom vidned for alt folket, som præstinde; og imens begyndte nogen at krabbe tilbage over stengaren til Orrerud's gule aasp: — Nei! Tillid til Eders egen kultur! Lær at se frit op! ikke staa rundt ved naaverne og lytte, uden æresvet! — Og hun greb gamle Vigleik med begge hænder om kindet og strammed ham op: — Op med den fri mands æresvet! Det staute bondestof! De rene pander! De fribaarne blik! . . . Vi river det uværdige skilt ned, Vigleik!

Hun slap Mayer og trak avsted med Vigleik en sving bortom et æpletræ; hun forklarte ham nærmere om det uværdige skilt, hvorfor turisterne den dag var rodd ombord til sin steamer under et latterbrøl, hvori alt andet drukned.

Nu blev det de gamle baadbyggere, som stængte doktor Røst veien op til huset; de gik modige indpaa ham, som de vilde slaas, og trykked ham nedover haven: — Det var slikt det betydde, det skiltet! sa de. — Du vilde

so te seia blotstilla os, altsaa, forstaar me!

Det var som én trak op gamle kneprende stueklokker, og fjæren blev strammere for hver knep: Her kom en ny baadskap til pollen og vilde ødelægge dem; — me spurte deg um raad imot ungdomen aa skøitaløisa. Du sa: opbyggelse! sa du. Aa kola-baaten paa Otranes! ... Den næste sa: Den hellige skrift gjorde folk tussete i hodet; — me spurte deg tilraads. Du sa: turist! sa du. Aa kùltur fraa Europa!

Gamle Vigleik skar i rasende med sit bønnemands-maal: — Der sidder en styg skælm i deg — en av de styggeste som findes!

Og Orrerud inde i aaspen blev revet helt med av denne folkeharme; han pegte hvislende paa doktor Røst, men man saa endnu ikke hans ansigt: — Han føler sig rammet! Han staar der jo iblandt Jer mjo i knærne som en droske-kusk!

Mayer skratted: — Eller som De var noget endda værre! — Og ved de ord skralded der løs en haan-latter fra de gamle baadbyggere.

Røst smilte med de hvide tænder: — Saa er jeg vel lige skyldig da som en droske-kusk.

Gamle Vigleik skubbed sig paany og sa under tunge kløende støn: — Er her nogen — høh — som vil skrive i fjordbladet —

høh — og ødelægge han Jørgen Røst — høh —, saa skal det, fan hakke meg! ikje komme an paa en 100-kroner eller to!

Der faldt nogen store tunge regndraaper, der de stod og saa paa. Himlen var uforvarende blit helt graa av skybanken, mens de drak Burgunderen. Der stod en lunken em fra den avsvidde vold; og østenvinden holdt pludselig op. Folk blev stumme i øieblikket; de snudde sig rundt med spilte næsebor og veired dybt, helt nede fra nederste ribbenet; — sydausta-flo! pusted de. Der skrek en kornskrike borte i en gammel aasp. Bare Salve snakked i øieblikket, fordi han var blit for ustyrlig løs i kæften: — Va da han Gunnar so skreik? sa han; — kredsmøte-skrika? Men ellers taug alle en lang stund. Man suped ind; det lød som suk iblandt.

Inde i aaspen hørtes omsider Orrerud's stemme.

— Orrerud tala! ropte det.

Han løfted stemmen: — Ja, jeg fortsætter mit foredrag! sa det — der var gaat vin i stemmen; det lød som han ogsaa var blit friere i retoriken. Folk stormed over stengaren ind til ham; nogen blev ogsaa staaende op paa muren, for Orrerud hadde jo nærmet sig ikke saa lidet.

flo — regnskyl.

Gamle Vigleik kløddde sig færdig; han gik hen til den store hvide duk, som nu var oversaadd av graa prikker av regnet; han samled den langsomt sammen, mens de talte derhenne paa den anden side, efter de fire hjørne-snipper, skulte hævnsyg paa doktor Røst og løfted lidt i den, saa al den gamle porselæn og Røst'ernes slepne krystal-glas gled ned imod midten. Saa tog han et kraftigt tag med begge næver som om en sæk og gik rundt mellem æpletrærne; han langed ud med sækken og gav hver eneste stamme et indædt kakk, saa det knaste og hven og gnisled. — Salve kom sættende efter, ropte: — Ska eg hjælpa deg klaa apalden? — Men i sin bersærkgang hverken hørte eller saa gamle Vigleik. —

Røst stod og smilte og saa paa. Grethe blev stille ved hans side og stirred forundret paa dette. Ingri stod hos hende.

Gunvor kom da hen til Røst. Han skyndte sig og pegte: — Dette er som en galehushave at skue. Men der er ingen vogtere her.

Hun sa: — Hvad svarer du mig? Det maa bli saa trist for dig at sidde over prækesøndage, uden at være med og bidrage til bygdens genreisning.

— Jeg svarer: det er bra saalænge apalden holder! Jeg svarer: det er bra saalænge magt-

sygen har noget at klaa sig imod, har noget at knuse sine modstandere imod, har planer, har reformer, har mor Norge!

Hun vendte ham ryggen og skyndte sig over stengaren til Orrerud, mumlende med gru: — Saa kommer én av dem og siger, han er rædd for at komme til at skrike! Saa kommer en anden og snakker om galehus! — Oppe paa muren ropte hun: — Ta imod mig, herr Mayer! Tusselus! Farvel tusselus!

Orrerud talte: . . . Og dette turistvæsen, det er i sin grund arbeids-ulyst, dovenskab! Ja her maa tas haand i hanke med! Jeg vil gi Dem et lidet billede. Det var en 17. mai nu paa min turné iaar, jeg talte i en bygd. Nu nyss, ved den høist uhyggelige historie med kalverne, kom jeg til at minnes det. . . . Det regned. Folk stod med regnhatten under armen, uden at slaa den op. De stod i tagdryppen uden at rikke sig av flækken. De var ligesom fjætret eller indsovnet; de var late, de var dovne! De gik den festdag og drog sig forlegne langs husvæggen. Thi de kendte ikke andet udtryk for festfølelse end dynamit, — men den la de da ogsaa rundelig, og saa tæt under husvæggen som stuen taalte; — og jentungerne gemte sig væk i morens stak. Da

tænkte jeg . . . da saa jeg det som et syn: det det i grunden gælder om i dette folk, det er først og fremst at forløse hver keitet og hver klodset glæde, som sukker hver for sig under ordets savn! Det det gælder om, er at bli jordmor for folket, siden det ved den fattigste tilstelning alligevel gaar slik hver for sig, stumt og festsvangert og keitet! . . . Slaa regnhatten op! skrek jeg, for at prøve. Og saa lystred de, allesammen, og slog regnhatten op i trop.

Vesle Vigleik skar begeistret i: — Kùltur, ja! Den syner sig i den mindste detalj: gardin paa W. C., berre! — det er kùltur!

Det var noget til hode! mumled folk, betat av hans begeistring. Men Orrerud tog ham øieblikkelig av dage:

— Nei, ikke denne tone, unge mand! Jeg skal desuden greie dette selv . . . Hør! Ulykken er at dere sidder her paa Øiren og op i brækkerne og blir pedanter paa de smaa avsvidde teigene. Jeg mener: dere gaar visst hver dag og rakker hverandre ned og lammer enhver frimodig udfoldelse med hjemfødningens smaaskaarne kritik og gøn; — «da kjem ut yve pollen!» heder det visst — jeg synes jeg har hørt det nogen gange her. Man blir pedanter av skarpe tunger! Det hævner sig, slikt; bare tom-

singerne tør i grunden tilsidst være sig selv. Eller de som staar dem nær i aandsbygning — der var en av dem her, «Jôrten», tror jeg, dere kaldte ham; jeg har hørt tale om ham i sommer. — Dere trænger til at ha det hyggeligt, koseligt nu — bruge regnhatten de som har. Føler dere ikke, hvor folket staar forkomment og fryser omkring i landet! Folket trænger varme, det faar gud døde mig ikke hjælpe om det kaldes kakkelovns-varme! Det er ligefuldt det, som er kultur.

Det striregned allerede. Og vesle Vigleik gneldred i for anden gang:

— Eg skal fan hente meg læra dei bruka rignhatten! Op mæ rignhatten dei so har!

Men bare de gamle sorte damer hadde været saa omtænksomme at ta med paraply.

Orrerud tog ham paany av dage: —Ikke denne tone, har jeg sagt! En gang for alle: ikke denne tone! — Den kulturelle W. C.-tone ligger bag os!

Gunvor tog hans og Mayer's arm, trak avsted med dem: — La os nu gaa paa hotellet for regnet! Vi skal jo udfærdige foreningens statuter! Vi har penge-affærer, og vi har kontrakter at ordne!

Man toged bortover Øiren imod hotellet. Men Melkeviig spratt op paa stengaren, for-

tryllet av regnveirs-emmen og av vekselen med hans nye nul. Og han knytted næven til Røst.

— Du ska høira begyndelsen paa solkvadet, doktar! — Og han deklamerte sit Haavamaal som en krigssang udover ham; men det var bare Grethe som forundret stod og hørte paa:

Paa mednats-bil
da belande,
da so fell; —
kjem solgudens pil:
da stigande,
da so gjæll!

Ved natters ti
ugle-laat
i ur aa li; —
mot sole-renn
ligg' fugle-slaatt
i mund aa pen ....

Han brød av, kasted sig ned av muren og blev borte efter de andre nedover Øiren.

Røst stod igen og saa efter dem, som fór mod hotellet i regnet.

Men som han stod der, hændte der noget. Ingri greb pludselig ud i luften, smilte stille, tog efter en syrestrant, ligesom for at holde

bela — fire, gi efter.

sig fast og opreist: — Trærne falder, far! stammed hun.

Han trodde i øieblikket at det var apalden hun mente, naar gamle Vigleik gav stammerne de vældige kakk. — Men hun greb efter græsstraar, efter et blad som kom dalende: hun misted fodfæste, hun faldt om paa volden, smilte og greb efter en vaad mølflue, som søgte at undfly regnet mellem stranterne.

Og faren bøied sig og tog hende op. Vigleik stansed og saa paa den lille. Røst ropte til ham:

— Ja hun har faat vin og ikke forstaat! — Han bar hende opover mod huset, og Grethe kom efter med hendes hat: — Væk fra menneskerne! — Og han skældte: — Gi et barn vin! — Men derborte skrek Vigleik, at det hadde han ikke gjort — saapas vet hadde han! — Røst satte i, og var ude av sig: — Jo! hun har drukket! Du er tænkendes til alt! — han stansed op og brølte til ham: — Vover du si at hun ikke har drukket! — Saa bar han hende videre opover, mens han snakked stille forfærdet over hende: — Hun har føling længer ud i rummet end nogen av os andre! . . . Klodernes vilde vrimlende slump . . . der er ikke fæstepunkt! . . . Jo kanske

— jeg tror jeg tegner mig alligevel — almensans er visst et fæstepunkt i livet... spring efter dem, Grethe, og si frøken Grimm, at jeg tegner mig for 100 000 til det bane-anlæg! ... Der er en fugle-fjær, Ingri, mumled han, — hold dig fast! .... Vi trænger et fæstepunkt under klodernes vilde kørsel.....

Grethe klatred over stengaren og sprang. Haven var tom for folk; bare gamle Vigleik og Salve stod igen langt nede mellem æpletrærneog saa doktor Røst bære sin datter til gaards.

Gamle Vigleik slap duken ned i volden og sa sagtmodig efter endt hærværk:

— Eg trur du har tæring, Salve.

Salve's mundvig skalv i ordkløver-svir: — Eg har ikje finger-ring, — des helde tær-ring.

— Du ser ussel ut.

— Aaske-lut har eg høirt snakka om. Men alder om usse-lut.

Gamle Vigleik stod maalbunden: — Efter min ringe formening, sa han vekt ud i veiret og krabbed over stengaren efter de andre.

— Efter min perle-ringe formening og! svarte han og krabbed over efter ham. —

Men oppe ved trappen mødte doktor Røst

des helde — end sige, end mindre.

privatlægen, som i øsregn kom susende paa sin cycle nedover Øiren, paa hjemvei fra dysenteri-praksis: — How do you do? slængte han muntert gneldrende ud mellem husvæggerne og sused væk om hjørnet, tæt traakkende paa pedalen.

— Very well, sir!

Ytterdøren paa Sem stod den nat forgæves aaben og vented paa Gunvor. Og næste morgen var Herborg kommen over elven for at hente hendes tøi; hun hadde tinget sig værelse paa hotellet. Den som lettet var, var Guro, jenten paa Sem.

Den samme dag gik Gunvor og unge Vigleik og skrued fra alle de uværdige hvide porselæns-skilter paa dørerne; hun pakked dem ind i en pakke. Og Herborg gik viljesmyg omkring den hele tid og var tilhaande.

— Tillid til Eders egen kultur! gentog Gunvor. — Op med de rene pander! Det aabne blaa blik! — Og Herborg nikked ja ud i luften med den maabende mund. — Om aftenen rodde Herborg hende ud paa vaagen. Gunvor følte det høitidelig som en symbolsk handling, da hun slap skilterne ud i og saa dem synke ned i det lerblaa dyb: nu var man da lykkelig udover W. C.-fasen i pollens kulturudvikling!

De blev liggende en stund derude i baaden ovenpaa begivenheden; den gamle jægten laa lidt længer inde og trak vand. Men mens de sad der, hørte de en høi latter ombord; den kom fra Salve. Herborg blev urolig paa toften: — Aajoi, denna jæktaa! sukked hun. — Qværnteig og brorsønnen Salve stod forud og pumped; det var noget Salve pleied hver aften, ro ud og pumpe jægten; ellers sokk den ned, sa han. Han blev stundom længe derude; folk sa da, at han kom beskænket i land. Og Qværnteig var med iaften.

Gunvor nikked: — Den skal tilsidst samme veien som skilterne, Herborg! Saa slipper de ro ud «aa pompa jæktaa», som de siger. Og kanske Salve saa en vakker dag sætter sig rolig fore hjemme hos dig. — For det det gjaldt, var at finde sig selv, og veien til det laa netop midt imellem de naragtige europæiske skilter og den troldske hjemfødningen av en seiglivet jægt. — Herborg maabed igen ud i luften.

Og allerede i skumringen den samme dag — det duskregned fremdeles — saa rodde de to for anden gang ud paa vaagen, med en overhændig hus-naver og la sig paa yttersiden av jægten; denne gang var Melkeviig tat med

ud. De borred en to-tre hul i jægtesiden under vandgangen. — Om morgenen stod der bare en skæv vimpelstang op av sjøen og vifted haabløst.

Nu hadde Gunvor stanset overdrivelserne i begge retninger. Veien til lykke laa nemlig altid midt mellem ytterligheder. —

Folk maatte begynde med at føle sig hjemme i bygden; da opgav de Amerika av sig selv. Først fik de la bønnemands-sproget fare og kende sig stolt ved at snakke fjordpollens maal igen. Og her gik Melkeviig i spidsen. Hans plan var at skrue det tilbage mest muligt; for det var historisk godtgjort at de 500 aar hadde været en national nedgangens og forfaldets tid for vort folk, vi hadde historikernes vidnesbyrd for det: hvad var da rigtigere eller naturligere end at springe tilbage og ta fat paa udviklingen der hvor man slap den? — især siden hin tid ogsaa var vor glans-tid. Melkeviig studerte oldnorsk og læste sagaer for at smugle ind urgamle gode ord. — Og de arkaiske gloser bredte sig; Gunvor var den ivrigste til at knæsætte dem, for de virked jo ikke mere fremmed paa hende end bygdens egne levende gloser. — Hun arbeided ogsaa med folkeleke og funderte

paa om én ikke skulde prøve at indføre fra Færøerne folkevise-danse; det gjaldt jo at lære dem gribe til noget andet under fest end dynamiten — det at forløse «hver keitet glæde», som Orrerud kaldte det. — Oppe paa Digrabrække skænked gamle Vigleik dem en «leikarvoll».

Tilbagetoget gik for sig paa alle omraader. Kun paa den maade blev bygden igen koselig. Fladbrød blev indført paa hotellet ogsaa, rømmekolle og fladbrød; midt paa bordet stod der ved hvert maaltid et taarn med leiver; rosemalte smør-øskjer kom ogsaa frem. Og naar der steg turister i land og bad om logis, skulde de være træge, som det slet ikke var deres levevei, og svare: me fær sjaa! Man gjorde ogsaa et lidet varsomt forsøg med grød til aftens for sommergæsterne.

Det varte ikke længe, saa hadde gamle Vigleik igen tjærebrædd baadnøstet med de blaamalte dørstolper: hvad skulde de med udlænding og engelskmand! Kom de i land, vel! saa fik de tag over hodet; men lokke dem med skrikende farver, var «uværdigt».

Gunvor tog i grunden ledelsen paa hotellet. Det var egentlig hendes værelse, der velfærdskomitéen for bygden konstitueredes hin første

aften, — som blev mønsteret. Herfra udgik saa at sige den nye aand; hun møblerte og udstyrte sit værelse folkelig. Der hang aaklær paa væggerne, og paa hendes sæng laa der; langs væggerne stod rosemalte kister, som tjente som sess tillige. Her sad der altid fuldt av bygde-folk; og de sad længe av gangen, for de kendte sig hjemme paa kisterne. Og Melkeviig var paa færde her sent og tidlig, sprang ind og ud, og snakked saa urgammelt tilsidst, at ikke engang altid gamle Vigleik kunde følge ham. — Fra dette rum var de første skridt besluttet og udgaat til pollens genopbyggelse. Her sad Mayer og Orrerud, som hadde udsat sin reise en uges tid; de sad her en stund hver dag og la planer, hvordan bygdens naturlige hjælpekilder bedst skulde nyttes.

Det var ikke smaa ting de hadde fore den første tid her paa hendes værelse. Det var i virkeligheden ingenting mindre end bygningen av en elektrisk bane fra Knarrevaag op gennem Flogedalen vestover til fjorden lige imod, drevet med kraft fra. Kværnteig-stryket. Ved den vilde hovedruten for posten fra landsdel til landsdel maatte lægges om pollen, hvorved veien blev forkortet med hele 10 mil; hver dag vilde den passere her paa ind- og ud-

gaaende. Og ved enden av banen i den anden fjord maatte en baad ligge med dampen oppe for at avgaa straks til byen. Derved vilde det tillige netop bli en hurtigrute for gaardbrugs-produkter!

Det var konsul Mayer, som skaffed penger, Knarrevaag-sogn, nabo-kommunen, private — doktor Røst hadde saaledes skænket bort sin halve formue; staten vilde træde støttende til, og amtet. Selve anlægget skulde forresten ikke falde overvættes dyrt; Flogedalen var jo flad og jævn — det var kun den tunnelen inde i Gjeitabu-gelet, der hvor de gaaende i flomtiden altid maatte ta op paa fjældet, samt de to brækkerne: brækken her op fra pollen og brækken ned til fjorden tvers overfor.

Gunvor's utrættelige hjærne var uudtømmelig fuld av planer; naar nu bane-anlægget var vel over, skulde bl. a. den vældige Netlands-myr udtappes og opdyrkes. Hun var i grunden gaat ind som en slags general-sekretær ved anlægget. Hver lørdag skulde hun endvidere forestaa udbetalingen til arbeiderne. Konsul Mayer hadde lige i begyndelsen foræret hende i beundring en pragtfuld hat, som han lod forskrive fra Paris.

Hun tog fat paa alle sager høitidelig som

en nybagt læge ved sin første sygesæng. Og det alvor la mænd merke til og trodde paa hende. En dame paa 38 aar og saa ivrig i tjenesten! — det skulde man lete længe efter make til. Det var folksomt i pollen; men trods det var det stille av fremtidsplaner, en forventningsfuld stilhed, en dæmpet tone som det sig bør foran en saa høitidelig begivenhed som en fødsel, eller endog bare foran en solopgang. —

Doktor Røst gav raad, naar de sendte bud, udtalte sig om jordsmon o. l. Men han kom aldrig bort paa hotellet mer; han holdt sig indenfor stengaren paa Sem. Ingri vilde nemlig ikke komme sig efter det anfald i haven; paa gulvet inde i stuen kunde hun nok sidde stille en stund og pusle med straa eller lignende. Men ude gik faren helst og bar hende i sine stærke armer, og da flaksed hun stundom med hænderne for at holde sig fast; Gunvor kunde se dem fra hotelvinduet, naar de var ude. Han blev imidlertid ved at si, det var den vin hun sikkerlig hadde faat under festen i haven, — som hadde udviklet en sygelig disposition. Det sa han saaledes ogsaa til Gunnar, som samme dag var tat over fjældet for at reise tilbage til byen og paabegynde sit forstudium til theologi. — — —

Det gik over et par maaneder saaledes, uden at Gunvor og Røst saaes. Orrerud reiste. Men konsul Mayer slog sig ned for godt paa hotellet. Der kom nye gæster. Der bodde bl. a. et par agenter for livs-assurancc-selskaber; de unge husmands-sønner og de fra de mindste gaarder forsikred sig i flok og følge, for siden at kunne reise penger og koste sig paa skolerne — det var landbrugs-skoler de hadde i sigte, meierier, gartnerier, fremtidig frugtavl i pollen; alt det merkelige, doktor Røst hadde faat til at vokse opunder hilleren, hadde sat dem paa tanken. Et par bestemte sig for tekniker-skoler. Og konsul Mayer stod ogsaa her bag med sin kaution; han tog sikkerhed i gaarderne og i byksel-kontrakterne. Saa privatlægen hadde fuld hyre med at undersøge menneske-skrotternes levedygtighed. — Der bodde ogsaa en ingeniør paa hotellet, med lys bart og med frisk hud som efter kold morgenstyrt, saaledes som ingeniører ser ud.

Man var nemlig snarest mulig gaat i gang med Flogedals-banen. Hvad der fandtes av arbeidskraft i pollen, var lagt beslag paa; og de som hadde været inde i fjorden og skydset turister i sommer, var vendt tilbage, og kørte nu grus og sten med trætte skyds-

hester. Salve paa kramboden hadde ogsaa faat sig tildelt en hest og en kærre, fordi regnskabet i butiken den sidste maaned ikke hadde stemt saa ganske fra hans haand; saa vesle Vigleik nu blev alene om handelen. — Og der var indkaldt fremmede arbeidere. Folk stod og læssed opunder brækkerne — det vrimled som i en maurtue; og mineskud drønned ustanselig. Inde i Gjeitabu-gelet, hvor banelinjens eneste korte tunnel kom, var man begyndt fra begge kanter med en svær arbeids-styrke. Lastebaader gik ud og ind pollen hver dag, og «Tusselusen» eller «Charon» saa man ikke mer.

Til sommeren vilde man være færdig.

Det var en dag midt i september. Høsten hadde hat sin første storm-uge langs fjældsiderne. Det var dette kølige i luften, som prikker i huden. Barne-stemmerne skingred skarpe, og terne-skriken fra brisling-kastet paa vaagen bares saa langt.

Det første nysne-dryss i fjældene var set den morgen. Det var denne underlige sørgmodige stans under himlen, som om altsammen stirred efter noget bortdragende fjernt og kært. Thi ingensteds meldes det saa avgjort,

at sommeren er faren, som stundom i en vestlandsk fjord.

Der laa denne brisling-tid fremmede seilskuter paa vaagen. Og en dag laa der endog en svart liden kryp av en salt-dampbaad fra byen og følte sig blandt fjord-jægterne som en torpedo-jager eller andet satansk morderskrog. — Det hørte nemlig ogsaa med blandt Gunvor's planer at der i pollen skulde anlægges en hermetik-fabrik med specielt sigte paa ansjos-nedlægning. —

Den eftermiddag lød Gunvor's stemme harmfyldt paa tunet udenfor hotellet, og stemmen steg iblandt til rent raseri. Der stod en mand foran hende, duknakket av anger, med et bidsel i haanden; en hest aad høi av sækken paa en arbeids-kærre. Manden var Salve. Det var arbeidsformanden op under brækken, som hadde sendt ham her ned til Gunvor at fremstille sig til overhaling; hun hadde staat i hotelvinduet og set paa grus-kørselen hans.

Vesle Vigleik stod nede i krambod-døren og lytted, betat av den ny, milde kultur, som holdt sit indtog og for hver dag vandt mer terræn. Herborg stod her ogsaa. Paa verandaen sad konsul Mayer og hørte paa. — Gunvor snakked ligesom til Herborg, og Her-

borg nikked myg. Hun skalv i stemmen, rød i kinderne av harme og spænding ved omsider at være stillet ansigt til ansigt med den gamle raa aands-kultur, som i Kværnateigingerne hadde sine sidste repræsentanter. Salve mukked ikke længer, bare smilte med de slappe mundviger.

— Ka svarte du mig? — «kyss meg» —! — Men hun faldt straks ud av maalet: — Vi skal ingen raaskap ha her! — Hun gik bort til hesten: — Sjaa her! behandle en umælende medskabning slik! Det er jo en eneste blodig kødtaate, den ene mundvigen! Sjaa her! siger jeg, og staa ikke der og flir! — Hun prøved at lægge en plaster-lap paa hudløsheden; men hesten vilde ikke forstyrres i maaltidet, og hendes hænder skalv ogsaa altfor stærkt: — Rædselsfulde lidelser! Hvis du rykker hesten i munden en eneste gang til, har du din avsked herfra paa flækken — hører du! Og du ved: i butiken kommer du jo ikke mer! . . . Herborg hent nogen filler! — Gunvor retted det til maalet: — nogen t r a v e r, mener jeg! — Hun gisped, svælged, blev hæs: — En umælende medskabning . . . dette udslidte øk, som gør sit bedste, skal til tak udsættes for prygl og for pisk og for bidsel-ryk og for raa behand-

ling! — Hun stansed op og øinene stirred: — Der er en viss anden person som skulde være avklædd og riset — riset! . . . Staa ikke der og flir, høirer du! Der er andre tider i pollen nu end da man ustraffet sad natten tilende og slog i bordet til sin hustru og drev hende ind i avsindet. Vort maal er at lindre nød hos vore medskabninger — stanse uro og sorg! . . . Tak, Herborg! — Sjaa her! — hun skalv paa hænderne, da hun rakte lærredsfillerne bort til ham: — Tul traverne om staalet i bidslet! — Og ropte ned til krambod-døren: — Kom op med en hyssing, Vigleik!

Salve satte sig føielig ned paa kærrekarmen, til at tulle og virre med hyssing. Og der blev en liden pust i overhalingen. Hun gik vakt, frem og tilbage, mens han sad og tulled om munbitet, — smaaknurred med mellemrum: — Du har endda lidt at lære av disse «halvgamle, giftesyge kvindfolka», som du sa! — Og fjæren i hendes pragtfulde Pariserhat duved.

Men øken benytted i al omstændelighed øieblikket til en nødtørftig udtømmelse og fyldte pausen fuldstændig paa denne pinlige maade. Under dette krøb Salve efter hende forsigtig

med øinene langs jorden; men saa bare paa fillerne, hvergang hun vendte. — Det blussed op paany ved denne enestaaende ligegyldighed, som blev udvist fra hestens side; hun fór endnu mer oprørt, ligesom over alle grænser, løs paa Salve: — Et slikt umenneske! Det er ikke noget at flire av, det der! . . . Et slikt udyr, som saa enestaaende forsømmer sin hustru! som ikke engang sover hjemme! . . . utyske! — vi vil simpelthen ikke ha dig i pollen!

Hun kom i et veir op paa verandaen; hun strøg opløst forbi Mayer.

Herborg plapred myg dernede: — Gu trøste aa bære meg, at da sku gaa den veien mæ deg, Salve! — Men han la bidslet paa og spændte for, mens han mumled skalkagtig til hesten: — Bia du, te me æ attom Kværnateigs-stogaa, ska du faa kjenna i kjæften din! —

Men vesle Vigleik satte efter Gunvor ind i spisesalen, overfyldt av den nye kulturs freds-budskab. Derinde gik faren og hængte op gamle aaklær paa væggerne, og den rødhaarede opvartningspige gjorde istand eftermiddagens kaffe-bræt. Han skar i — han snakked igen maalet, som før han var paa skolerne:

— Du Marie, du ska pitla flogena taa paperet!

Den rødhaarede svarte rolig: — Ja, de maa pitles av kver dag —.

— Sjaa her, kor dei spræller!

— For ellers ser de andre dem, sa hun, — og vil ikke paa, de skælmene!

Men Gunvor stansed op og svarte Marie med vægt: — Det var raat sagt.

— Rædselsfulde lidelser! sa han; han gik videre, stadig mer opskaket av ømhed for alskabningen: — Dei æ vore umælende medskabninger! aa dei ska pitlas taa for te hindra dyrplageri! dei ska frelsas! . . . Paperet ska ikje brukas meir her i huse! «tangle foot» æ eit pineredskab! Mæ da andra paperet datt dei daa i ovet fyst! Eg ve ikje sjaa detta meir! . . . Hadde da endaa vore mæniskjer, so sku eg ikje sagt noko om da, daa! Hiv ut floge-paperet paa timen, Marie!

De to snakked sig ud i en grænseløs næstekærlighed, snakked i munden paa hverandre; — saa de tilsidst ligesom svømmed jævnsides med strømmen makelig udover en vældig flod.

Vesle Vigleik sa: — Me ha ikje tankje fø medskabningjen, eingaang!

Gunvor sa, og pegte paa nogen æggeglas: — Bare dette grusomme, at ta æggene fra hønen!

— Ja, da æ deiras glee! Da æ deiras liv, so te seia!

— Det er jo selve mors-følelsen —!

— Beint ut sagt: hjarte-skjerande!

— Marie! Du skal ikke koke æg til mig herefter om morgenen!

— Aa so detta kjøte, me ete!

Hun stansed op, forfærdet over tanken: — Ja, tænke sig til: der maa en blodig død til for at skaffe os det næringsmiddel! Et drap paa en medskabning, Vigleik! Et levende væsen maa lade sit liv, for at bli ædt av os! — for vor blodtørst! Tænke sig til! . . . Og det til og med umælende væsner, for hvem dette liv er deres alt!

— So ikje ha noke haap om et liv efter dette!

— Nei, vegetarianerne er først de virkelige idealister! . . . Uskyldige, intet anende, føres de arme væsner til slagterbænken, at tilfredsstille vor blodtørst! Oprørende! — Hun strøg som et vindkast videre, ud av spisestuen og op paa sit værelse.

Vesle Vigleik gneldred efter hende i trappen: — For hadde da endda vore mæniskjer, so sku me ikje sagt noke om da!

Mayer stod fortumlet i døren, med sin graa floshat i haanden: — Og saa er det den slags ting saaledes uophørlig fortvæk. — Men den rødhaarede gik ude i køkkenet og skoglo, ropte skrattende ud gennem vinduet til Salve op i bakken: — De snakker om forrykte mennesker —!

Mayer blev pludselig begeistret, søgte efter Gunvor op paa hendes værelse. Hun stod ved vinduet og stirred efter Salve og hesten, som netop blev borte deroppe bag den gamle stuen paa Kværneteigen.

Hun fortalte Mayer om øken og dyreplageriet; hun svælged paany og blev hæs i stemmen, mens hun pegte opover mod Kværneteigen: — Hvor der dog sidder en skidden mund paa det menneske! — «disse halvgamle giftesyge kvindfolka!» sa han . . . Dette lurende, lumske, stygge blik! Kværneteigings-blikket! maa det være.

Der kom en hest i galop opover bakken bag Kværneteigs-stuen. Der stod en mand op i kærren.

Hun undred sig: — Hvad er det? er den blit saa kaat og spræk nu?

Mayer sa ligegyldig, og vilde væk fra det oprivende emne: — Ja, de blir saa kaate, straks de faar kvilet sig lidt, øikerne.

— For han tør jo ikke mishandle øiken én gang til! . . . Det umenneske! det utyske!

Han kasted sin graa floshat, strakte saa begge sine arme hensmæltet ud mod hende: — Eg har ikje truffet mennesker, før eg traf Dem, frøken Grimm. Eg har gaat husvild omkring paa jorden paa grund av mine penge — og no er eg 65 aar og vel saa det. For altid var det pengene de tænkte paa — pengene! pengene! Og ikje paa meg! — Han tog sig ør om hodet: — Eg kan ikje med alle disse menneskerne, frøken Grimm! . . . Den ene gaar, og den andre kommer saaledes uophørlig fortvæk. Nei! et hus ganske isoleret saaledes, for sig selv, med egen baad og fiske . . . Trofaste sjæl! eg gør Dem til arving!

— Nei! Nei! Men skænk Deres formue til pollen, til anlægget!

Han kom nærmere, og de fremstrakte arme slutted hende ind: — Eg er storglad ved at kunne faa gi til hvadsomhelst De vil.

Hun kyssed ham igen: — Tak! tak! — famled ud i luften: — Dette umenneske! dette utyske! — sank hen i salig henrykkelse, med lukkede øine, tæt ind til hans gamle udslidte ansigt, som blev helt borte under den pragtfulde Pariser-hat: — Vi seirer!

Han kærtegned fremdeles: — Enige og tro, indtil pollen er en anden!

— Indtil menneskerne igen koser sig her! hvisked hun.

Det klamped op trapperne.

— Melkeviig! sa hun hurtig, hun retted sig i angst og skøv ham av sig.

Melkeviig stormed ind. Hun sa høimælt:

— Ja saaminsandten er det paa høg tid, at fredssakji æ tekjen up her i pollen og, Melkeviig!

Mayer sa endnu hensmæltet: — Kor det er stordeiligt, naar De snakker maalet! — De, under den hat fra Bon-Marché. Da er der adel over det.

Og Melkeviig sa: — Eg sætter eit lite skarvenul te i policen min, eg, Mayer?

Mayer vifted ham væk, ærgerlig over forstyrrelsen: — Jaja! Jaja! — Og Melkeviig forsvandt igen beredvilligst.

Han kærtegned hende paany. Og han merked ikke at hun satte sig fra ham bort paa den rosemalte kiste, hvor hun sukked sløvt udav vinduet, udover Øiren og op imod brækken:

— Saan fredssag, og alt saant stort, som er oppe i tiden —, sa det forsagt. — Jaja, san . . .

Midtvinters en regnveirs-dag gik der bud fra Sem over til Knarrevaag landhandleri efter hvidt likklæde; Guro jenten svarte ikke noget videre, da de spurgte, men det kom da ud av hende, at Ingri var død om morgenen. Det gjorde forresten ligesom intet indtryk paa hotellet, for der stod der en voldsom opvask den dag mellem Mayer og Melkeviig.

Gunvor hadde lagt merke til fra sit hotelværelse, at doktor Røst de par sidste dage ikke hadde baaret sit barn omkring ude i haven, endda veiret hadde været godt. Om aftenen gik hun over til Sem, ør av alt skænderiet. Hun gemte to gravmyrt-blomster inde i sit kjolebryst. Dampskibet hadde netop været der paa indgaaende, og hun tog ogsaa Sems-posten med sig.

Doktor Røst kom ud fra sit kammers med lys, da han hørte der kom fremmede i gangen:

— Vi gaar ind i stuen nu! sa han. Han gik foran med staken og satte den fra sig. Der var ingenting at merke paa hans ansigt.

Han saa at hendes ansigt paa disse reformmaaneder var blit fast i kødet, rødlet; hadde hun ikke ogsaa faat to lyse skæghaar paa haken? — Hvor feiende! sa han høimælt og var ligesom fuld av bredt allemands-humør. — Og saa den flotte hat! Den fortjente sandelig et andet miliø end vor bortgemte fjordpoll.

— En gave fra herr Mayer, svarte hun med et smil, og smilet ligesom ynked den fraværende giver: — Stakkar! . . . Den ene har penger, Orrerud har ideerne.

— For ellers pleier man jo tænke — og han var lun skøieragtig —: naar damer i din alder fiffer sig kostbart som du nu, er det galt fat i kærligheds-veien; da er haabets skute gaat paa grund. Den stille brand gaar op i bare klær, — ligesom blomsten gaar op i bare frø.

— Ikke noget frø! endnu mindre nogen blomst! sa hun med syrligt smil. — Ret og slet ciccori-venskabets frugter, du!

Men han lod sig ikke rive ud av tonen og ind i det sørgmodige: — Men siden det er en forsæring saa.

Hun blev haard med ét og tog det op

igen: — Ja, du blaaste blomstens frø ud for alle vinde.

Han svarte ikke paa det. Nu aabned han posten. Han kasted aviserne fra sig: — Jeg læser ikke mer artikler med disse sensationelle overskrifter, som høkrer med menneskernes verdens-uro. Jeg tror s'gu jeg forlader pressen og gaar over til tidsskrifter. — Og han nævnte endnu ikke med en mine engang at Ingri var død.

Der var et kort blandt posten, hun hadde allerede paa postaabneriet tittet i det; det var Gunnar's og Grethe's forlovelseskort. Røst la det hen til Gunvor. Og hun gratulerte, og saa længe paa ham. Men han skifted ikke træk; han skifted ikke stemme heller, men holdt hende unna med selve den uforanderlige tone i ordene:

— Ja, nu arbeider de sig sammen, støtter hverandre, sa han. — Til hun slaar op med ham. For det gør hun en dag — jeg saa en kunstner fødes i hende den feststund her i sommer, da hun talte om kysset, og den uro vil før eller senere jage hende op fra arnen. Men da er jo ogsaa han blit voksen av kærlighed. . . . Og gør ikke hun det forbi, saa gør han det! Røst'ernes uro gaar imod det uendelige.

— Uf! Hvad er saa det «uendelige»?

— Det uendelige? Det er besynderlig nok det inderste i os. Det uendelige er den udødelige tørst efter at finde livs-kimen — doktor Røst retted sig med et hvidt blik: — og bruge den op!

Hun kendte blikket igen og vilde værge sig ved at komme ham i forkøbet: — Du er en kvindehader!

— Derfor hulker ogsaa mandshjærtet midt i kærlighedens høieste deilighed. . . . Men ikke én av tusen elskende kvinder er saadan. Fordi kvindens kærligheds art ikke er saadan.

— Kvindehader, siger jeg! Da du misted troen paa kvinden, var det at den stilheden, du snakked om, kom over dig.

— Sid stille i familjerne og lyt til ytringernes fald: der ligger de tusen hjems tragedie inderst gemt. Mænds tørst er romantik — mænds tørst gaar mod det uendelige.

Men han fortalte hende ikke at Ingri var død. Da kunde hun ikke dy sig længer, slog det væk: — Haah, disse dybsindigheder om livet, som du aldrig faar snakket av dig! . . . Hvordan har Ingri det?

— Hun sover alt derinde i mit kammers! svarte han kort. Han slog om: — Der gaar

tidender, at der idag staar en vældig holmgang paa hotellet om et lidet skarve-nul? — medfører det rigtighed? Mellem Mayer og Haavamaalsskalden?

Da sa hun i pludselig kamplyst: — Har du hørt hvad vi gjorde med din ven Salve i høst, som mishandled en øik? Vi tvang ham til at tulle filler om bidslets staal-mundbit. Det er i det smaa at det store fuldbyrdes, — og vi taaler ikke raahed! — Han er da ogsaa blit et ganske andet menneske siden. . . . Jeg er i det hele saa glad at det paa denne korte tid er lykkedes at hæve almendannelsen. Aanden i pollen er forandret! Der er faldt en velsignet samfølelsens ro over folk. Det tar bare tid for enkelte; Salve sover saaledes endnu ikke hjemme i sjøbod-kammerset, siger Herborg — han stænger sig inde i pakboden om nætterne, sover op i melsækkerne og bruger som paaskud at her er saamegen fremmed arbeids-slusk i bygden, saa det er ikke helt trygt for varerne; hun sætter endog maden derud om kvælderne — om morgenen er den borte. Men idag tar jeg Herborg op at sove paa hotellet; saa kanske det bringer ham til eftertanke — og atter det skilte bøier sig sammen. . . . Men for alle de andre har vi opnaadd at gøre det helt kose-

ligt herhjemme. De lægger sig op penge under arbeidet, maa du vide; og nogen laaner tillige, for at reise paa skolerne til høsten, naar arbeidet her er over, — for at lære et haandværk. Der sættes saamange foretagender i gang, at alle hænder sikres arbeid hjemme. Ingen behøver nu at udvandre til Amerika.

Doktor Røst smilte festlig og fjernt, som en maler, naar han ser et interessant motiv: — Saa dere tvinger Salve ind i samfølelse og almensans? Jaja. Det er jo kvindeskikkelser som du, som er selvsagt heltinde i al den literatur som gør folke-lykke i Norge for øieblikket. . . . Det hele minner mig om anekdoten om barometret og bonden: Det var regnveir; men barometret stod paa «Schoenes wetter». Regne, gjorde det. Bonden gik og saa paa det hele dage, pikked paa det, for at faa det til at falde med det gode. Den ene byge kom værre end den anden; barometret blev staaende halsstarrig paa «Schoenes wetter». Da rev han det rasende ned av væggen, sprang ud med det, satte det under tagspruten, brølte triumferende: kender du det regner naa! . . . Dere holder Salve indunder tagspruten og rammer ondet i sin rod.

Da reiste hun sig braatt: — Godnat! . . .

Men la mig faa se Ingri i hendes sæng, før jeg gaar.

Han leverte hende lysestaken, han lod hende gaa ind i sit kammers alene. Selv gik han ud paa trappen og stod i mørket under vedbenden. Det suste søndenveir fra fjorden; et og andet vindkast dured gennem aaspe-raden langs stengaren paa Øiren. Han stod og stirred trodsig ud imod natten. Derinde i hans kammers laa Ingri lik, hvid, med gravmyrt og hvad der fandtes av grønt midtvinters op i «Edens have». . . .

Gunvor kom tilbage, og sin gravmyrt-blomst hadde hun stukket i den lille døde haand. Hun satte lyset fra sig i gangen og kom ud paa trappen. Hun var stum; han saa hun var rødøiet. Lyset blaffed derinde.

Han skyndte sig, og sa ligegyldig ud imod mørket: — Det lager sig nok til at bli en rigtig vaad nat!

Hun var dyster og klangløs i stemmen som foran et stort opgør: — Her ude har vi to staat engang før sammen, Jørgen Røst.

Han sa ligedan som før: — Da var det ikke saa mørkt som nu i aften. Jeg synes jeg husker, det endog var maaneskin.

Hun gik tæt indpaa ham og snakked sagte:

— Du skal ialfald love mig glemme alt det onde som jeg har sagt dig. Alle gloserne, alle ordene. Troløsheden imod dig, du!

Han holdt hende urokkelig unna sig med sin kolde stemme: — Selvfølgelig! Selvfølgelig! . . . Men ellers saa lar jo ikke stærke naturer sig binde av løfter.

— Er du blit en stærk natur nu?

— Men selvfølgelig! selvfølgelig! . . . Men hvordan er det: siger virkelig rygtet om holmgangen sandt? Reiser herr Mayer med dampskibet inat?

Hun sank mismodig sammen: — Ja tænk, Melkeviig misbruger den godmodige manden! Han har igen føiet et nyt nul til, i en police. . . . — Ufja, jeg skulde ønske jeg kunde trække mig ud av det hele nu!

Doktor Røst lo høit: — Det aabne blaa blik! — det er storartet! Satte han et nyt, ulovligt nul til! . . . Og imens gaar han omkring her med det forskruede sprog, som i urælde og dunkelhed nu begynder at nærme sig det germaniske fællessprog. — Han lo engang til: — Samtidig, i al denne urgamle dunkelhed, ser den blaaøiede sværmer sit snit til at sætte nye spillevende smaa skarve-nuller til! Han er død og pine ingen emigrant! Han stikker

ikke over til Amerika, — hvis det da ikke blir paakrævet for skarve-nullernes skyld.

Gunvor blev stødt over latteren og sa: — Og slik taler du, trods der ligger lik i huset — i dit eget kammers! . . . Vil du aldeles ikke snakke med mig om Ingri? ikke dele sorg?

Han stilled sig ind i gangdøren, saa lyset faldt hende i ansigtet, og svarte ikke paa det. Han sa: — Jeg synes, du begynder at faa av disse selvgode, store Mor Norge-læber, som ligger som brede kværnsten saa tæt sluttende op paa hverandre — ja hestehandlerne og de største løgnhalse lægger dem ogsaa ligedan forresten — og knuser al umiddelbarhed og al impuls i pollen til mel. Til fødemiddel. Til graut! Eller er det brug af maalet som gør det: a-et i infinitiv, og graut istedenfor grød?

— Jeg bruger det kun skriftlig, svarte det kort.

Men han blev ved, for at fordrive hende: — Hvor er hemmelighedsfuldheden ved dig blit av paa disse maaneder?

Hun sa: — Hvor er mystiken ved d i t smil, Jørgen Røst? Hvorfor lyser der nu lik av alle dine hvide tænder?

— Hvor er nu Leonardo's uudgrundelige smil, Gunvor?

— La os holde op med denne klagesang over svunden ynde! — hun gik nedover trappen: — Jeg heder ikke Gunvor længer for Dem!

— Jeg tygger ikke graut. Og jeg liker ikke de mennesker som nu maler til graut i pollen!

Hun sa hulkende dernede i mørket: — Slik taler du idag, avsindige! Nu forstaar jeg hvordan din ulykkelige hustru har hat det gennem de 18 aar! . . . Og jeg har hørt at Ingri døde under slike forfærdelige krampeanfald, ogsaa!

Gunvor famled sig hjemover imod mørket, het i kindet av øget arbeids-iver, av endnu flere nye planer til Knarrevaag-pollens ophjælp. Det var lys oppe hos Mayer paa hotellet, visst. Sint rammel med stoler, et avgørende slag i bordet, visst; holmgangen om det lille nul stod endnu paa. Høirøstet tale, visst . . . skar gennem al regn-laaten — Mayers buldrende stemme: — Ruineret! — her sidder eg igen med alle pollens fillegaarder som pant! . . . Min sagfører! — Melkeviig svarte, visst: Ja, lat han berre koma! — — Gunvor gik nedover til sjøboden, banked paa Herborg's kammers-vindu:

— Du kan sove paa hotellet inat. — Hun snakked med hende: — Og ta kvældsmaden tilbage fra pakboden! Vil Salve ha, faar han komme selv.

Hun snakked videre med hende opover veien langs stakittet: — Desuden, mænds savn efter hustruen vaagner netop, naar de ser, én kan være dem foruden. — —

Der gik en mand igen i mørket og regnveiret dernede paa den anden side av sjøboden, og traakked i oljeklær og trilled udover bryggen. Det var Salve. Han hadde forlængst rodd ud med lanternen paa næsset; han gjorde det altid først paa en slik uveirs-kvæld som idag. — Kisterne, kasserne, sækkerne og alt det andet karterede gods, som skulde til byen inat med dampen, holdt han paa at slæbe ud av sjøboden og ned paa bryggekarret ytterst ude. Ikvæld hadde han ogsaa de mange kofferterne til «Haran», med alle de graa klærne — han vilde reise inat fra hele greien! — Der hang en lygte opunder bjælken inde i boden og lyste stille ned paa en graa melsæk, og ytterst ude paa bryggen stod en ny lygte, og blev dugget av regnet. — Det skrek i den lille pakbod-trille længe udover natten, frem og tilbage paa landgangen mellem de to lygter. Og han la presenningen over imod øsregnet og dytted nøie til for hver ny kolli, som kom ud paa bryggen fra trillen.

Dette slæb var han betrodd her paa Knarre-

vaag nu. Dette var han god nok til! — og saa passe lanternen derude. Men denne nat var den værste; for dampen skulde efter ruten ikke være her før kl. 3, saa én ikke fik lægge sig ordentlig den hele nat.

Tilsidst knepped det i skutedør-laasen; det var den sidste kasse for inat: — Nu kunde dampen komme, naar han vilde for hans del! — Han stansed der ytterst ude paa bryggen efter den sidste kolli, blev staaende og lytte mod mørket, hvor styggeveiret suste fra sjøen langt ude; der var en liden lys ring om lygten, men ellers stummende sorte vinter-natten, sydvest og striregn; lanternen for dampen ude paa næsset lyste som et roligt rødt øie midt i. Mellem bryggeplankerne silte det og drypped det ned i sjøen, tæt i tæt, med lige lang stans indimellem, og draapernes genlyd blev dobbelt stærk i det tomme rum indunder bryggen. Men en og anden gang kom noget larmende og gjorde bratt ende paa denne enstonige rislingen herunder plankerne: det var naar en sjø fra fjorden derude hadde set sit snit til at smætte sig uskadt om lanterne-næsset, og den saa kom velbeholden væltende indover, klasked larmende opunder den antikvariske lystkutter, som laa avrigget indtil bryggen og ikke brugtes nu, løf-

ted i den, sendte den fremover, saa den hugg med stavnen mod stentrappens trin. Saa smøg sjøen indunder bryggen, og indover mod sjøboden, slikked opefter stenmuren, fyldte hullene i den med et klask, stundom med en hul efterlyd, som naar far hans, gamle «Jôrten», sa «hja» — noget som et efterslag med tungen, — risled og silred saa ned igen fra alle murstenene og blev borte i fjæresanden. Den forrige bryggedryppen, med de jævne mellemrum, tog til igen.

Han greb sig bag i nakken og gæsped ud imod fjorden: naar det endda hadde været nogen mening i dette slitet og slæbet — noget ligesom at stræve hen imod! — Og han gik opover den lange landgang, med lygten indtil de slaskende gule oljeklær. Han stansed først ved skutedøren og tænkte; han aabned den igen og gik ind, han saa sig rundt: nei, der stod ingen mad til ham paa pakboden i kvæld. Han slukked lygten opunder bjælken, og det knepped for anden gang i laasen. Han satte den anden lygt fra sig paa bryggen og gik opover langs sjøbod-væggen. Han stansed udenfor deres kot; han hadde alt haanden paa dørvrideren. Men saa betænkte han sig; det var mørkt derinde, Herborg sov vel alt og hadde glemt baade ham og maden. Han lod

haanden falde og snudde sig tænksomt væk ud mod mørket — og det var ligesom hans tanke randt lig en ret og bred alfarvei helt indunder himlemranden: en glemt mand var en fri mand!

Han gik videre, op fra bryggen, gennem hotelhaven. Der var lys oppe hos «Mor Norge». Men det var stille og slukket nu paa Mayer's værelse. Salve satte sig paa verandaen og stirred ud mod fjorden melankolsk, som en ensom lænke-hund i sneslut. Han kendte sig saa underlig træt i skrotten og tung i hodet: — ja skulde han faa sig en lur, før dampen kom, fik han ta den nu! Han hørte paa regnvandet fra hotel-taget, som sang ustanselig ned gennem zinkrenden, larmed voldsomt lige i knækket, og tog sig saa tilsprang, ligesom i sinne, ret ud gennem tuten, saa vandspruten stod skvalende og rislende nedover havegangens sand.

Han tænkte pludselig paa Herborg igen, den gang han og hun mødtes paa sæterstien i det vilde bryllupet. Det grøssed underlig i ham ved tanken: hun hadde den gang været saa stille, og øinene hendes saa blide! han saa hun var glad i ham, og saa syntes han synd; saa var han ogsaa selv blit rædd denne jægteskipper-rangelen udenfor Utskær. — Salve lukked øinene, og luted fremover med hodet. Han

sad længe. Med ét dukked der nye løse tanker op i ham, — men de pibled frem som fredelige spirer paa søvnens lysegrønne eng: saadant underligt noget som kærlighed, det kunde komme som forløser fra stridsindet, det kunde komme som trøst i fortvilelsen; det kunde og komme som kætens slut, som det sidste viltre skælmestykke en bryllupsdag — det kunde komme som saa mylrende mylrende mangt! og som alt dette samlet! — det kunde komme som medynkens fineste blom, naar én saa blide øine som tagg, — men da visned den og blev til gift, hvis tider og gromuld skifted . . .

Og det drypped fra bryggeplankerne, og sommerens lystkutter hugg en og anden gang tungt i stentrappen, og det sang og spruted fra tagrennen.

Det gik pludselig i en dør i spisesalen, han vaagned op av døsen. Et øieblik blev det lyst der inde — han saa det gennem altanvinduet. Det varte kort — bare en fyrstik som blev revet av og gik ud i det samme! Men noget hvidt hadde rørt sig, han saa ikke hvad det var; men det var nok den rødhaarede, Marie, som var inde for at se hvad klokken var — herr Mayer skulde kanske ha kaffe ogsaa, før han drog inat.

Salve reiste sig fra altan-bænken og vented. En ny fyrstikke blev avrevet, lyset kom igen. Jo, det var Marie! — endda han ikke saa ansigtet og haaret. . . . Lys; hvid; i bare linnedet; foroverbøiet; hun holdt særken tæt ind til sig med et tag foran med den venstre haand, den høire holdt fyrstikken, som ledte op over væggen mod klokken. — Han fór lige hen til vinduet, pressed ansigtet ind mod ruten; øinene stirred, suged: de runde armerne og de runde benene! Rundhed! — det var jenternes hemmelige trolddomsmagt fra naturens haand ligeoverfor manden, at alt vendte tilbage til sig selv igen, og ingen grænseløse veie randt! Alt var saa rundt — rundt — rundt! . . . Og saa gik fyrstikken ud derinde; det knirked i døren fra spisesalen.

Han løsned fra vindus-ruten. Ind gennem gangen bar det, ind i spisesalen, vaad som han var, ør, — og de gule oljeklær slog slaskende imod dører og stoler. Saa bar det videre efter hende, gennem næste dør, hvor han hørte, at hun blev væk. Alle døre stod paa gap efter ham.

Der stod en silende vaad mand oppe i en trappe-avsats og greb efter noget hvidt i mørket. Det hvisked til svar og klukked af glad forundring

imod ham: — Ve du ha mat no daa? sa Herborg; for slik hadde hun ikke set ham, siden hun kom fra asyl.

Gunvor kom frem oppe i trappen, med et flakkende lys i haanden; for hun vilde være oppe inat, naar nu Mayer reiste, for om muligt at faa lagt ind et par ord til forsoning mellem ham og Melkeviig. — Gunvor stønned salig: — Ja, hadde jeg ikke ret, Herborg! sa det. — Jeg vidste det: den store samfølelse kom ogsaa over Kværneteigingen tilsidst. Jeg lykønsker dig, Herborg. Jeg lykønsker Jer begge. Ta hverandre i haanden paa dette!

Det ulte langt og stygt til fjords i det samme.

— Høir dampen! illskrek Salve og rømte ud uden at ha tat sin hustru i haand. — Skurkjen du! brølte det braakende videre nedover havegangen, — so æ her ein h e i l time før tiaa!

Det var just saavidt Mayer kom i klærne før han reiste. Og Gunvor fik slet ikke lagt ind de par ord for Melkeviig, som hun vilde. Hun følte det forresten heller ikke som nogen større sorg; for nu hadde de seiret over selve Kværneteigingen!

Vinteren gik sin gang og skifted ytre i den vestlandske fjordpoll med vante mellemrum. Der var klar himmel, og hvidt rim over snebare marker. Lydløs kulde over Øiren og op i nuten; blikstille, blank fjord, med graa striber hvor nordensnoen stod ud fra bugter og krused sig frem til midtfjords i spidse tunger.

Der kom atter storm fra øst, tørked bort rimet i et nu og gjorde alle marker rimbare og gulbrune og sørgmodige. Og hvert lidet vandsig nedover svabærgene hovned op til hele tilisede fosser, tause saa det ikke saameget som klukked i dem. Brunt og gult, gult og brunt; borte i uthagen bag de nøgne durende grene stod der en glinsende kobberlysning fra de frosne bækker, hvergang solen glimed frem gennem tynde skyhinden.

Det slog om i søndenveir; vaadt rim brast frem paa stengarerne og i hver husmur. Der var sjøbrak i luften.

De samme omslag ustanselig op igen! Og der blev ny vaar i Knarrevaag. Nyfødte bækker vælted og skvatt ellevilde nedover mod Flogedals-elven; purling og surling, blink og lys og vaar og utidigt hastværk, hvor én snudde sig! og de graa smaa kværnene, som ikke var nedrevet, stod i stryket og skalv som gamle kærringer for al den nye kæte, dyvaade helt op under tagskægget av fosse-drevet.

En dag stod pludselig kirsebær-træet ogsaa i snehvide blomster. Da sukked det og sank det saa deiligt i hvert ungt bryst, og man blev rolig, for nu var det ligesom uomtvistelig sikkert at én naadde frem til sommeren. Og ved solnedgangene lyste det atter grønt der over paa Otranes-næsset fra en fager ny jord. —

Gunvor gik fyldt av planer og var paa færde den sidste del av vinteren endnu mer end før. Der hadde været dampere inde i pollen udover vaaren og losset svære maskiner og andet tilbehør til kraftstationen, ledningstraa, endel vogner ogsaa. Maskinerne var alt opstillet, og fossen var prøvet. Herr Mayer var ude av sagaen; hans sagfører var ankommet isteden; men der var ingenting at gøre med Melkeviig — alt var i lovlige former. Og

efter det kom ikke Mayer mer til pollen. Nu mod pinsetider hadde Gunvor skrevet efter Orrerud; for tunnelen var færdig inde i Gjeitabu-gelet: kanske de kunde forsøge banen et stykke — en slags indvielse! — Og Orrerud kom med sin frue; det var nemlig saa heldigt, at det faldt ind samtidig med hans bryllupsreise ogsaa.

Nu pinseaften skulde prøveturen gennem Flogedalen og tunnelen foregaa. Og efterpaa skulde der være en liden festlig tilstelling paa hotellet. Gunvor gik vaarklædd og i sin pragtfulde Pariser-hat hele lille pinseaftens formiddag og viste det nygifte par omkring ved kraftanlægget og Brække-skæringen.

Men lille pinseaftens kvæld, da dampskibet kom indover fjorden — det skulde efter ruten ligge i Knarrevaag fra kl. 7 til 9, kom pludselig ti kisteklædde mænd fra pollen drassende nedpaa bryggen med rosemalte kister og nistebommer; det var mest unggutter; men Salve hørte ogsaa med blandt dem, og kaptein Qværnteig førte ligesom an: — Imorgen nat gik en svær Amerika-baad fra byen! sa de, — det var likest se at naa den.

Folk stod og maabed som ved et skrall; det var som et skred eller en udglidning løsned

midt i tykkeste bygden, og det skalv rundt om. Nyheden bredte sig, og de gamle baadbyggere gik tilsængs paany, laa i stuerne sine og pusted tungt under aaklærne; der var med ét ligesom ikke bygdefolk mer at se paa veiene eller stierne. Herborg sad i sjøbod-kottet og mumled, at det maatte være den gamle jægten som gik igen i dette. — Men Gunvor tagg og bønfaldt de ti, at de skulde komme op paa hendes værelse først, ialfald; de maatte betænke sig! De kom ogsaa derop; de sad rundt paa de rosemalte kister, som stod under aaklærne. Det lugted øl av dem; de hadde drukket lidt, men det var ikke værre end at de alle gik støtt og vidste hvad de sa og gjorde. Hun sprang efter Orrerud; og han kom for at snakke dem tilrette. De sad stumme og hørte paa ham: hvad tænkte de paa! sa han; bygden var jo blit koselig, var jo saa at si igen blit deres. De bar sig ad som de uvettige kalverne her isommer! Og Melkeviig stod ham ihærdig bi i at trække frem synspunkter. — De gjorde sig desuden skyldig i et bedrag mod sin velgører Mayer, sa han videre; for det var forudsætningen med disse penge, som var laant i bankerne paa livspolicen, at de skulde anvendes paa deres uddannelse og ikke til en Amerika-

billet; det fremgik forresten med al ønskelig tydelighed allerede derav at summen var laant paa policen: hvad sikkerhed hadde nemlig nu deres velgører Mayer? — Det hævned sig slikt! . . .

Gunvor satte fortvilet over til Sem. Hun kom andpusten ind til doktor Røst, uden at huske hvordan de skiltes sidst. Han sad ved sit skatol med mikroskopet foran sig og mosearter rundt omkring.

— Ti mand reiser til Amerika for os i aften! sa hun. — Gutten paa Tveit, Salve paa Kværneteigen, Per Leite, Ivar Netland . . . ti mand reiser med én gang! Og dette er allesammen bygdens unge kærnekarer, som ligesom skulde fortsætte slægten, — som engang skulde overtat disse nye foretagender, som nu er sat i gang! — Kom over, doktor Røst, og snak dem til fornuft! Forbyd dem at reise!

— La dem drage av rypeheien! Vi faar ikke være slike gnierpinder.

— Men pollen simpelthen avfolkes paa denne maade! Skal gaarderne tilsidst bli som Brække og lægges ud til beiter!

— Det er med det som med kærligheden: der gror nyt op. Dere, de blaaøiede sværmere, Melkeviig'erne sidder jo forresten igen her hjemme

og blir jøder — blir mestere i selvbevarelsens store kunst.

— Jamæn nu hadde vi jo netop gjort bygden koselig for dem! Vi hadde seiret; selv Salve og Herborg hadde jo fundet hverandre! — Imorgen skulde ogsaa banen gøre prøvetur gennem Gjeitabu-tunnelen.

— Det er én ting De har tat styggelig feil i, frøken Grimm: disse mennesker er ikke tiggere, De ber ind paa en brødskive ved komfuren. Det er de rigeste og ødsleste mennesker paa jorden. Det er Dublins-konger — skal jeg si Dem — og pralende Jorsalafarere. De brænder inde med 500 aars daadskraft. Men ved dere andre, ved de gamle baadbyggere, ved den blaaøiede middelskløgt, — er der ingenting stort eller frigjort eller løftende: det er ret og slet nogen halvgamle, arge abekatter i buret, som har slaas en stund, og nu pludselig har sat sig paa huk, koselig i klynge, til at lyske hverandre.

Hun hørte fremdeles ikke, bare vred fortvilet hænder: — Hele folket lider av denne udødelige tørst, som du nævnte, — efter at sætte livs-kimen til! Det er jo det forfærdelige!

— Der er fler av dem end De tydeligvis

har trodd. . . . Vi er paa udvei. Der er emigration inde i hjærterne paa nogen hver av os, frøken Grimm. De færreste reiser til Amerika.

Hun sprang hulkende sin vei: — Du har vakt dette hos dem. Du jager dem ud av landet. Folket er blit fredløst, hviløst!

Han stod tilbage paa trappen og mumled op i luften: — Hviløst, ja; men fattigt — nei! Det er hviløst, fordi det behøver ingen hvile ovenpaa 500 aars dvale. . . . Og der findes ingen løsning, før dere fornægter samfølelsen og alle dens fraser og alle dens gerninger. Før dere i det hele finder den dyre formel for disse par millioner enkeltviljer, den blussende særfølelsens fakkel, som igen skal gi karaktererne glans og skin. —

Gunvor la tilbageveien nedom bryggen; hun bad kapteinen ombord, at skibet skulde gaa mindst et kvart før tiden, at de skulde sætte kisterne i land igen, at de skulde kaste loss uden at ringe; for disse emigranter vidste slet ikke hvad de gjorde! — Hun gik op paa sit værelse; der sad de ti mand fremdeles stumme paa kisterne. Men det gik hedt for sig alligevel; for Orrerud saa trods i denne taushed. Og hans stemme gik ustanselig.

Damperen stjal sig imens stille ud fra bryggen. En av dem deroppe saa tilfældig ud. De kasted sig nedover trapperne, kom durende i sjøstøvlerne ud paa bryggen, hujed paa dampen. Men den lod som den ikke hørte, dunked med faste stempelslag udover rundt skæret og mod storefjorden.

Gunvor fægted efter dem: — Dere maa da ialfald betænke dere! Her blir rokkedreieri ogsaa! snellefabrik! . . . Salve, da!

Salve heiste sig fra bryggen ned i en færing: — kom med kisterne! ropte han. Og de langed ned; flere hadde bare nisteskrin. De sa ingenting. De ti mand gik i baaden; den var stor, men den blev søklastet. Der satte sig fire mand til at ro; det gik an at ta dampen igen, naar han kom ud av sidefjorden og satte tvers over til Otranes; men da gjaldt det at ro!

Salve stod i baaden, mens han tog trøien af sig, brølte op i land: — Farvæl kalva-gætar! — Der kom et latterbrøl fra kaptein Qværnteig; de andre sad stumme og flirte. Men saa slukned fliret ogsaa, og de tog alle trøierne av og sad i døs og langed ud med aarerne.

Der var flere som ikke tog videre i i begyndelsen; — for der var kanske alligevel

noget rigtigt i det som Orrerud hadde sagt, at de skulde betænke sig to gange. — Vi naar alder dampen! sa de. Men de rodde alligevel, fordi Salve tog slik i. — Han sad barhodet og rodde, med tunge sveddraaper paa panden. Han sad ør og følte ikke hvor han tog i. Han kendte sig rank paa toften som rynningen fra ifjor; men han sad med det slappe blege ansigt og de slævende mundviger. Bølgen hvælved sig bred unna baad-baugen. — De holdt midtfjords udover i begyndelsen. Der maatte straks sætte sig én at styre, for Salve rodde saa svært paa utbordet, saa baaden vilde dreie ind mod land.

Men udpaa begyndte det at slaa haardt i stavnen, det var sjø de mødte. Det blaaste op herude. De svinged ind under land. Det slog sjø ind over ytterbordet, hvor Salve sad; færingen var saa søklastet, og stundom sad hele aaren, fra æsingen og ud, fast i en sjø, for baaden laa saa lavt; og vand randt ustanselig ind gennem keipen.

Der faldt nogen regndraaper. Sjøen blev graa indover mod pollen og udover. Og bygerne fyldte dalerne som graa skodde; aaskanterne tegned sig skarpe, naar bygerne gik

u t b o r d e t — luvart-siden og mod fjorden.

ned i dalbunden og regnet endnu ikke var naadd frempaa; men sommesteds tog bygerne simpelthen benveien indover fjældet gennem de skaarerne. Men lidt efter lidt blev alt graat. Kvældskumringen var her ogsaa allerede. Det striregned. Og nu blaaste det tungt mellem bygerne.

De slet sig udover i modvind. Men de var jo ti mand, saa der var nok at ta av, til at skiftes til ved de fire aarer. Endda sad der to mand paa huk paa bunden, og de øste uavladelig for at holde baaden læns. Men Salve sad uden avløsning paa fremtoften; det var som hans vilje efter hvert fik stivkrampe, næverne om aaretaget blev jernklør. — Han Orrerud var idag som en kødkværn, sa han, naar ordene stod ud av kæften paa ham! — Ingen lo. — Han hærmed: «en høist uhyggelig historie med de kalverne»! — Men ingen lo ligefuldt. — Men lidt efter lidt gik dette uklare raseri over i de andre og smitted dem, saa de tog i.

De rodde kloss indved land; de svinged ind paa alle vaagerne, som tog av for vinden, de holdt sig nøie bag store stene og næss, som slog i stykker bølgerne for dem; de rodde saa tæt ved land, naar de skulde rundt en odde

for at stikke ind i næste vaag, at indaarerne karred imod nøgne bærget og ind i taren. Det skvalte ustanselig fra de to øsfat, og hvergang var det hele øsfatfulde av østr.

Som de maatte rundt et næss langt ude, sprang homlebandet paa Salve's keip. Han hærmed Orrerud's østlandske bymaal: — Der kan De se, det hævner sig slikt! — Men ingen flirte av det. Og de la til indunder næsset; han sprang i land, slog baadfæsten om en sten; de andre laa med indaarerne udi og holdt baaden fra land saalænge, mens han var inde i holtet. Han kom tilbage med en bjærkekvist, vred en ny vidje og satte i keipen; det blev den sidste vidje han stal i Norge! sa han. Og de slet sig paany videre udover langs land, mod veiret, ind i vaager og rundt om næss. — De rodde slik i to timer, før de naadde opunder det ytterste næss ved Knarrefjordens gap. Da var de vaade til skindet av sjøskvætt og av regnskurerne og av sved. De la sig til at vente her under en bratt hammer; for herfra saa de dampen, straks den stak ud av sidefjorden, og kunde da ta den, just som den svinged og satte kurs mod Otranes. Saa bare slap de den tomme færingen — den råk nok indover mod pollen; der var altids nogen som saa den

og bærged den til lands. — Der bodde en pladsmand længer indpaa næsset; men en saa ikke stuen for hammeren. De gjorde et kast med fangelinen om en sten i land, saa de ikke drev indover igen; de sad paa toften, for at være færdige, straks dampen kom, og de paa indsiden laa med aarerne udi, saa baaden ikke drev indpaa og flised sig op mod bærget. Færingen laa og dupped tung i sjøen. Nu var det graa vaad vaarnat rundt om. Det røk lysegraat av regnet høit der oppe paa den glatte blankslidte bærghammer. Der stod nogen grisne furuer paa en lav holme ud mod storefjorden. Der laa et skakt graat nøst, som tilhørte pladsmanden, her ude under hammeren, og luted fremover mod dem. Og der røk ogsaa regnet langs helletaget.

De sad paa tofterne og stirred sløve i land. En mumled: Tru, det blir regn udav det? — Men ingen svarte; og de kom sig ikke til at ta trøierne paa, trods striregnet. De kendte sig saa møre i leddene efter roningen; de var møre indvortes og; — det var akkurat som han skulde ha født, sa Salve. Men ingen flirte. — Og det var som det smule øl de hadde drukket i pollen om eftermiddagen, nu først naadde dem. Tunge i hodet sad de, dødsens trætte

ovenpaa spændingen. Vaarnatten tætned sig rundt dem med underlig blød og let luft, og ligesom uden regn. Søvnen reiste sig uoverstigelig høi som nuten opfor Øiren, klapped dem sammen, alle ti mand; de dupped helt av et lidet øieblik — kanske det bare var en 5 minuter; de saa Amerika-færden for sig: ... dampere gled forbi udover, gilde jægter, fiskebaader . . . underlig stilt som spøgelser; nogen saa havet — Atlanteren . . . stue-ruterne lyste endnu i Norge; nogen saa gaarderne derover paa de tyve etager. . . .

De sad over sine egne bringer og snorked tungt. — Klask, klask! smaldt det vaadt bortunder hammeren; det var som naar «Jôrten» sa «hja» opunder ganen. . . .

De skvatt i. Der kom to-tre slike lange sjøer til. Klask, klask! — de kom væltende ind imod bærget fra en anden kant end sjøen før: snudde veiret? — Paa lufttrækket bares larm ind imod dem, fyldte øregangen — det braaked pludselig, som naar de slap vandet av kværne-slaaket i den største kværnen. Der drev stenkuls-røg ind mod næsset, regnmættet og brunsort ind i furuskogen; og mellem de grisne furulægger paa holmen gled dampskibslanternen over mod Otranes.

Salve spratt op paa toften, hujed. De løfted paa øienlaagene de andre ogsaa, trak pusten snorkende, som buskapen naar den er ved at vaagne. De to, som sad med indaarerne udi, var sovnet fra dem og hadde dem ikke længer i næverne; de gramsed forvildet omkring sig; de la sig med armerne ude i sjøen og famled efter dem i skumringen. — Salve hujed værre og værre. Men dampen dunked sin faste, uforstyrrelige takt fra dem udover mod byen.

Og hujingen stilned. Han skøv fra land, stak sin fremaare udi og rodde. Men de paa indsiden hadde endnu ikke fundet sine aarer — de skrek til ham at de ikke hadde! Men han rodde som en gal paa sin side; der flød ligesom med ét tusen stykker sprængt vild vilje gennem hans blod. Han rodde i ring paa fjorden; de ropte til ham, at indaarerne deres laa og råk ind efter land ensteds — for fan! Men han rodde, fossen stod foran stavnen: — Me ror te byen! skrek han. — De skrek imod ham gang paa gang, at de hadde mistet aarerne.

Da brast hans aare ude ved bladet: — Farvæl vassgraut! Skít aa lort! — De laa og andøved udpaa en stund med den ene aare, som nu var hel tilbage. De fik tilsidst vendt

baaden og vrikket den indover igen i ly av hammeren. Der laa de og ledte efter de bortkomne aarer. Salve sprang imens i land, han brød sig ind gennem bordvæggen i husmandens nøst og fandt sig en ny aare; de vendte ind igen til Knarrevaag! sa Salve, — og reiste gennem Flogedalen med banen; saa tog de dampen derfra til byen.

Nu var det fin bør tilbage ind til pollen. Men de hadde ikke tat seil med i færingen ikvæld, da de rodde fra Knarrevaag. Salve sprang igen i land; han brød ind i nøstet og laante pladsmandens seil. — De skred midtfjords indover, for fyldte seil. Der sad en i bagskuten med en aare og striked og holdt baaden ret unna veiret. De to paa huk sad og øste ustanselig. —

Lidt over mørkeste midnat, da doktor Røst kom fra sine mose-studier og ud paa trappen paa Sem, før han skulde lægge sig, saa han baaden sige ind forbi skæret; vinden stilned herinde, de tulled seilet sammen, og la til bryggen; det lysned visst alt av dag.

Der lød straks høirøstet snak under hotellet over paa Knarrevaag. Der kom en lys ingeniør frem bag en av ruterne; han slog vinduet helt op og svarte ned til dem. Det blev

til mundhuggeri, kæft: de vilde tvinge banen til at gaa prøveturen ind Flogedalen nu paa timen, saa de kunde komme tidsnok til byen. De trued med at spænde fyldingen ind i døren, hvis ikke, — eller slaa alle ruter ind paa kraftstationen. Det svarte med en kort smæld i vinduet, som lukked sig. — De skrek op efter ham. Og gamle folk paa nabogaarderne kendte igen stemmerne og pusted endnu tyngre under aaklærne. Alle paa hotellet vaagned ved opstyret. Orrerud stilled sig ogsaa i natdragt lyttende bag gardinen og meldte tilbage til sin tykke trinde enke-frue i deres sæng, hvad der blev sagt.

Men Gunvor, som denne nat bare hadde slængt sig paaklædd paa sin sæng, satte sin Pariser-hat paa, smøg ud køkkendøren, kom sættende over elven til Sem for anden gang. Doktor Røst stod endnu paa trappen under kaprifolien; han saa folk stimle sammen derover i haven under vinduet, men han kunde ikke skelne ord for elvesusen.

— Jeg ber dig — jeg besværger dig: kom over og snak dem til fornuft! . . . De er dyvaade nu. De staar der slunkne som fugleskræmsler i øsregn, med de blege forfærdelige ansigterne —.

— Men jeg tænker, svarte det, — de

staar der med stridt blik, med læber som presser sig hvide mod hverandre.

— Bare et par ord fra dig til Salve kan vende det hele!

— La hver mand følge sin særfølelse! Selv om saa alle Brække-gaarderne i landet skal bli lagt ud til beiter!

— Du er et bedærvet menneske!

— Jeg kunde være, hvad du kalder, et mønstermenneske, og derfor ikke eie et ubedærvet instinkt; en senil fader-smask kan være Mor Norges eneste dirrende drivkraft. Jeg kan være et bedærvet menneske, og mine instinkter derfor i behold. Det er en grundlæggende sandhed, her i pollen og i alt samfunds-liv. — Det er dette som gør historien og livet tragisk: vi har ret; de andre har livsmodet, og indtil nu har de andre bygget landene. Men engang detter vel apalden, saa der ikke længer er noget at klø sig imod.

Da blev hun spotsk: — Det blir nok mange triste prækesøndage at sidde over hjemme, før det sker.

— Jeg ved det, sa han.

Det blev stilt. Der listed sig noget knirkende oppe paa loftet; det var Guro som var blit urolig over disse gentagne sildige dame-

besøg idag. Det var bare Gunvor som la merke til de nysgærrige skridt.

Han sa tankefuld: — Da først betyr hjærtelag noget, naar særfølelsen har konstitueret karakteren, naar en høibaaren givér frit skænker sin medynk bort. — Saa retted han sig pludselig i vælde — et helt nyt menneske, en glødende brand som hun flygted unna, trin for trin nedover trappen: — Der forestaar en ny syndflod i landet! Der forestaar et møde og et opgør, et virkeligt sammenstød, ikke i pressen, ikke paa folkemøder — paa selve sindenes bund! I sammenligning med hvilket al anden kamp blegner! En omvæltning! En ødelæggelsens vederstyggelighed, siger jeg, for alt som nu samfølelse heder! . . . Jeg tror at mareridtet en nat vil gli av folket, selv om det bare er paa to millioner! Jeg tror — jeg kan ikke la være at tro paa karakterernes fødsel engang her! Bag det hele, ensteds, — jeg føler det inde i mig — lysner det av dag! Netop fordi race og enkeltmenneske her ikke har holdt følge. Dette er just landet! — — Han holdt inde og veired saa ud i luften: — Kend! sa han stille og gik op igen trappen: — Der staar visst allerede en silje inde i Gjeitabu-gelet med gaasunger paa og dufter.

— Umuligt! svarte hun tonløst: — Veiret staar jo ind pollen og dalen nu.

Det blev igen stilt. Han hilste godnat og gik ind i gangen, Gunvor gik hjemover mod Knarrevaag. Derinde mødte Guro ham: . . . hvad det var? syntes saa tydelig her snakked et kvindfolk?

Og Gunvor hørte stemmen straks. Doktor Røst vifted ærgerlig denne brydsomme 40-aarige jente fra sig: — Gaa og læg dig, Guro! Det var bare disse emigranterne igen!

Der listed sig en vippende damehat tilbage langs husmuren, mens de snakked, stilled sig gemt indunder kaprifolier og efeu, krøb musestille sammen, for at lytte til hans og hendes ord. — Det sa just ikke stort deroppe:

— Du skalv i stemmen, sa Guro, — da du snakked. Det var som at høre en præst, — eller det var just som du skulde være som en slags digter.

— Jeg ved ikke hvad jeg er! Det er ialfald et kvindfolk som har digtet Haavamaal. Og ikke jeg! — Gaa og læg dig, menneske.

Doktor Røst kom igen som snarest ud paa trappen; han stod og stirred ud i den vaade vaarnat, som var svanger av raadvildhed; han

gentog mumlende, mens han stod der: — Ialfald et halvgammelt kvindfolk som har digtet Haavamaal.

Der lød nogen plask paa kaprifolie- og efeu-bladene, som ved de første tunge regndraaper fra en tordenbyge. Men det knydde ligefuldt ikke nede under kaprifolie-bladene. Og Røst gik efterpaa ind igen for at lægge sig; og han stængte gangdøren.

Men over Øiren stormed der en dame hjem til hotellet fra kaprifolie-bladene; hun var i oprør ligesom dengang da den mishandlede øk hadde vist sin utrolige mangel paa respekt. Paa kloppen hev hun sin vanærede hat av sig og slængte den ud i Flogedals-elven.

Derhenne paa bryggen gik nu ti mand paa rad nedover, i durende skaftstøvler, ramled igen med kister og rosemalte nistebommer; for ingen rikked sig ved anlægget for deres trusler. De steg paany i færingen og rodde udover med lange tunge aaretag; — de vilde over til Otranes for at leige «Charon», sa Salve, og han brydde sig ikke, om én indvendte at kedlen var istykker. De rodde. Tilsidst sa ogsaa én, at naadde de ikke d e n Amerika-baad i byen, saa naadde de vel en anden; én kom altid tidsnok til Amerika.

Av og til blev færingen liggende stille og ligesom betænkte sig. Hvergang rodde den igen videre udover.

Orrerud stod halvsøvnig bag gardinen og stirred og brummed efter emigrant-baaden, som blev borte ind i den graa regnskodde. I værelset ved siden av stod ingeniøren, som hadde svaret dem fra vinduet; han snakked gennem den tynde væg til Orrerud, ligesom Orrerud hadde gjort det først til ham:

— Besynderligt! sa han. Folk siger at aldrig har her reist saamange paa én gang som iaar.

Orrerud bare skulte ind i det graa; han mumled nummen, mens han forfrossen krøb op i deres sæng:

— Men dette herre herre herre er jo i grunden en høist alvorlig historie, mor! sa han.

AF HANS E. KINCK ER FØR UDKOMMET:

HULDREN. ET VESTLANDSBILLEDE. PRIS KR. 3.00, IB. KR. 4.25.

UNGT FOLK. PRIS KR. 4.25, IB. KR. 5.50.

FLAGGERMUSVINGER. EVENTYR VESTFRA. PRIS KR. 2.75, IB. KR. 4.00.

SUS. DEN YNGSTES UNGDOM. PRIS KR. 3.25, IB. KR. 4.50.

FRA HAV TIL HEI. PRIS KR. 2.25, IB. KR. 3.50.

MELLEM TOGENE. SKUESPIL I FIRE AKTER. PRIS KR. 2.25.

HUGORMEN. PRIS KR. 3.75, IB. KR. 5.00.

TRÆKFUGLE OG ANDRE. PRIS KR. 3.00, IB. KR. 4.25.

FRU ANNY PORSE. FORTÆLLING. PRIS KR. 4.00, IB. KR. 5.50.

VAARNÆTTER. PRIS KR. 3.50, IB. KR. 4.75.

DOKTOR GABRIEL JAHR. PRIS KR. 3.50, IB. KR. 4.75.

NAAR KÆRLIGHED DØR. PRIS KR. 4.75, IB. KR. 6.00.

ITALIENERE. PRIS KR. 3.00, IB. KR. 4.25.

OVENSTAAENDE BØGER FAAES I ALLE BOGLADER.

H. Aschehoug & Co.

DET MALLINGSKE BOGTRYKKERI A/S

